

GINOP-5.3.5-18 – Munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség fejlesztését célzó tematikus projektek

GINOP-5.3.5-18-2020-00227

„Print: a Te jövőd 2.0” – a nyomdaipar munkaerőpiaci kilátásai

ÖSSZEFOGLALÓ TANULMÁNY ÉS JAVASLATCSOMAG

Budapest, 2022

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Készült az *Enrawell Consulting Kft.* gondozásában,
a *Nyomda és Papíripari Szövetség* megbízásából,
a *GINOP-5.3.5-18-2020-00227* kódszámú,
„*Print: a Te jövőd 2.0*” – *a nyomdaipar munkaerőpiaci kilátásai* című
projekthez kapcsolódóan.

Vezető szakértő: Dr. Suhajda Csilla Judit

Közreműködő szakértők: Dr. Kiss Gábor Ferenc

Pásztor Andrea

Enrawell Consulting Kft.

Budapest – Cegléd

www.enrawell.eu

A fejlődésben hiszünk.

Tartalomjegyzék

1	Vezetői összefoglaló	7
I.	Ágazati helyzetelemzés	10
2	A nyomdaipar nemzetközi tendenciái.....	10
2.1	Az ipar nemzetközi statisztikai mutatói, helyzete	10
2.2	A szektor alakulása az EU-ban 2000 és 2020 között.....	11
2.3	A termelést befolyásoló tényezők	15
3	A nyomdaipar hazai helyzete.....	19
3.1	Az ipar hazai statisztikai mutatói, helyzete	19
3.2	Strukturális jellemzők, vállalati összetétel	23
3.3	Jövedelmek alakulása a nyomdaiparban.....	24
3.4	Versenyképességet befolyásoló tényezők	26
3.4.1	Globalizáció.....	26
3.4.2	Munkaerőpiaci trendek.....	27
3.4.3	A koronavírus-járvány.....	29
3.4.4	Technológiai korszakváltás	32
3.4.5	Környezettudatosság.....	33
3.4.6	Papírhiány és áremelkedés	35
3.5	Megoldási javaslatok.....	38
3.5.1	2020 stratégia	38
3.5.2	EGSZB Intézkedési terv	39
3.5.3	Oktatás, képzésfejlesztés	40
3.5.4	Új stratégia kidolgozása a nyomdaipari ágazat számára	40
4	A nyomdaipar utánpótlása	41
4.1	Az ágazati képzés megújuló rendszere.....	41
4.2	Pályaválasztási indítékok, tanulói igények.....	42
4.3	A nyomdaipar kompetenciaszükséglete	46
4.4	Életpályaminták, esélyek a nyomdaiparban	48
4.4.1	Print: a Te jövőd kampány	48
4.4.2	Fiatalok a nyomdaiparban	49
4.4.3	Mentorprogram a jövő nyomdászainak	51
4.4.4	Fakultatív nyomdász képzés.....	52
II.	Az ágazati felmérések eredményei	53
5	Az ágazati felmérések módszertana.....	53
5.1	A kérdőíves kutatás módszertana	53
5.2	A munkáltatói interjúk módszertana.....	54

5.3	A fókuszcsoporthoz tartozó interjúk módszertana.....	54
6	Az ágazati felmérések eredményei	56
6.1	A kérdőíves felmérés eredményei	56
6.1.1	A felmérésben résztvevők köre	56
6.1.2	Az ágazat és a szervezet helyzetének megítélése	57
6.1.3	A szervezet munkaerő összetétele	60
6.1.4	Szakképzéssel való kapcsolat	62
6.1.5	Jövőbeni tervek, elképzelések	63
6.2	A munkáltatói interjúk eredményei	66
6.2.1	A felmérésben résztvevők köre	66
6.2.2	Az ágazat megítélése	68
6.2.3	A szervezetek munkaerő kihívásai	70
6.2.4	Kapcsolat a szakképzéssel	72
6.2.5	A Pilot programokkal kapcsolatos meglátások	74
6.2.6	A szervezetek jövőképe	75
6.3	A fókuszcsoporthoz tartozó interjúk eredményei	76
6.3.1	A felmérésben résztvevők köre	76
6.3.2	A szakképzéssel kapcsolatos tapasztalatok	76
6.3.3	Kapcsolat a munkaerőpiaccal	78
6.3.4	A mentor program megítélése	79
6.3.5	Jövőbeli elképzelések, tervek	79
III.	Disszeminációs és pilot tevékenységek tapasztalatai	81
7	Disszeminációs tevékenységek	81
8	Pilot tevékenységek	82
8.1	Szakmai workshop tapasztalatai	82
8.1.1	A szakmai workshop módszertana	82
8.1.2	A szakmai workshop eredményei	83
IV.	Javaslatok	91
9	A nyomdaipar problématerképe	91
10	Szakpolitikai javaslatok	95
V.	Összegzés	99
11	Összegzés	99
12	Felhasznált források	101
13	Mellékletek	102

Ábrajegyzék

1. ábra: Global gross domestic product (GDP) at current prices from 1985 to 2026 (in billion U.S. dollars).....	10
2. ábra: Az ipari termelés volumenváltozása az előző évhez képest az Európai Unió tagállamaiban, 2020	10
3. ábra: Turnover, EU graphic industry, EU-27+UK+CH+NO, 2000-2018, in million €	11
4. ábra: Nyomtató- és csomagolóanyag-gyártó üzletág forgalma (millió EURO) és változás-előrejelzése az EU-ban, 2013-2023 között.....	11
5. ábra: Number of EU graphic companies, EU-27+UK+CH+NO, 2000-2018.....	12
6. ábra: Number of employees in the EU graphic industry, EU-27+UK+CH+NO, 2000-2018.....	12
7. ábra: Size of the EU printing industry by number of employees, Europe (EU-27+UK), 2018.....	13
8. ábra: Size of the EU printing industry by turnover, Europe (EU-27+UK), 2018.....	13
9. ábra: A nyomdatermékek megoszlása az EU-ban, 2019-ben	14
10. ábra: Nyomdai- és csomagolóanyag gyártó üzletág termék szerinti forgalma 2018-2019-ben, előrejelzés 2024-re (millió EURO)	14
11. ábra: Az ipar helye a nemzetgazdaságban.....	19
12. ábra: Az ipar főbb mutatóinak változása az előző évihez képest, 2020	20
13. ábra: Az ipar ágazati szerkezete a termelési érték megoszlása alapján, (2020. évi árszinten)	20
14. ábra: Az ipari termelés értéke ffeldolgozás, papírtermékgyártás, nyomdai tevékenység alág [millió Ft]	21
15. ábra: A nyomdaipar teljesítménye Magyarországon 2019-ben.....	21
16. ábra: A magyarországi nyomdaipari termelés %-os megoszlása, 2019	22
17. ábra: A magyarországi nyomdaipari export termelés %-os megoszlása, 2019	22
18. ábra: NYPSZ tagvállalatainak összesített mérlegadatai (milliárd Ft), 2019.....	22
19. ábra: NYPSZ tagvállalatok mérlegadatainak változásai 2018-2019. között	23
20. ábra: A NYPSZ tagnyomdáiban a foglalkoztatotti létszám alakulása, 2019.....	24
21. ábra: Nyomdaipari foglalkoztatottak száma Magyarországon, 2020. első félév.....	24
22. ábra: A bruttó átlagkereset alakulása, 2010-2020	24
23. ábra: A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresetének alakulása, feldolgozóipar 2017-2021 II.negyedéves adatok összevetése.....	25
24. ábra: A teljes munkaidőben foglalkoztatottak átlagbére a gyártás területén az EU-ban, 2016	25
25. ábra: Az EU-n kívüli országokkal folytatott kereskedelemnek köszönhető munkahelyek száma ..	26
26. ábra: A munkaerőpiac strukturális átlalkulása, 2020 (zárójelben a foglalkoztatottak száma).....	28

27. ábra: Akut munkaerőhiány, 2016	28
28. ábra: Munkaerő igény a következő 3 évben, 2016	29
29. ábra: Az elmúlt két hónapban tapasztalt negatív hatások, 2020.május	30
30. ábra: Az eddig megtett intézkedések cégen belül, 2020.május	31
31. ábra: Az előző évhez viszonyított megrendelésállomány változás, 2021. első negyedév	31
32. ábra: A vállalatokra ható tényezők	33
33. ábra: Eurorpean Recycling, 1991-2019	34
34. ábra: Északi fehéritett puhafacellulóz árváltozása, 2015. szeptember - 2022. január (dollár/tonna)	36
35. ábra: Szén-dioxid-kvóta árváltozása, 2021. január - 2022. február (euro/tonna)	37
36. ábra: Papír árváltozása, 2021. január - 2022. január (euro/tonna).....	38
37. ábra: Foglalkoztatási ráta és annak alakulása az EU-ban, 2002-2018.....	39
38. ábra: A gazdasági szereplők részvételi lehetőségei a szakemberek képzésében, 2021.	41
39. ábra: Középiskolás diákok: Továbbtanulási indíték, 2016.....	43
40. ábra: Középiskolás diákok: Iskola után tervek, 2016	44
41. ábra: Középiskolás diákok: Vélemények a nyomdász életpályáról, 2016.....	44
42. ábra: Egyetemi hallgatók: Továbbtanulási indíték, 2016.....	44
43. ábra: Egyetemi hallgatók: Iskola után tervek, 2016	46
44. ábra: Egyetemi hallgatók: Vélemények a nyomdász életpályáról, 2016.....	46
45. ábra: Top 10 skills of 2025, 2020	47
46. ábra: 18-29 év közötti munkavállalók megoszlása, 2021	49
47. ábra: 18-29 év közötti középvezetők aránya, 2021	50
48. ábra: 18-29 év közötti felsővezetők arány, 2021	50
49. ábra: 18-29 év közötti munkatársak munkaérték preferenciái, 2021.....	50
50. ábra: Országos beiskolázási adatok a 2019/2020. tanévre	51
51. ábra: Vállalatok székhely szerinti megoszlása	56
52. ábra: Vállalat foglalkoztatottjainak létszáma	57
53. ábra: Vállalatok fő profilja	57
54. ábra: Vállalatok NYPSZ tagságának aránya	57
55. ábra: Vállalatok véleménye az ágazat helyzetéről.....	58
56. ábra: Koronavírus hatása az elmúlt 1,5 évben (tapasztalatok)	58

57. ábra: Koronavírus hatása a következő 3-6 hónapban (várakozások).....	59
58. ábra: Versenyképességet befolyásoló tényezők (aggályok)	60
59. ábra: Vállalatok munkaerő összetétele	61
60. ábra: Leggyakoribb problémák a humán erőforrással kapcsolatban	61
61. ábra: Új munkaerő felvételének módja.....	62
62. ábra: Szakképzéssel való kapcsolat (gyakoriság).....	62
63. ábra: Szakképzéssel való kapcsolat (terület)	63
64. ábra: Vállalatok stratégiai tervei (1-3 év).....	63
65. ábra: Vállalati stratégiai tervek hatása a humán erőforrásra.....	64
66. ábra: Vállalatok csatlakozási szándéka a mentorprogramhoz	64
67. ábra: Vállalatok véleménye az átképzési lehetőségekről (vélemény)	64
68. ábra: Vállalatok véleménye az átképzési lehetőségekről (részvétel).....	65
69. ábra: A nyomdaipar emberi erőforrás szempontú problématerképe	91
70. ábra: A nyomdaipar fejlesztésének lehetséges fókuszai.....	98

1 Vezetői összefoglaló

A világban évek óta zajló gazdasági változások komoly társadalmi átrendeződést is magukkal hoztak. A 2008-as gazdasági világválság hosszú évekig éreztette hatását, amelyből épp kilábalva a koronavírus-járvány az élet szinte minden területére kiterjedő, szerteágazó hatásai tovább billentették a munkaerőpiac egyensúlyi helyzetét.

Ebben a turbulens időszakban az európai, így a hazai nyomdaipar is jelentős mértékű változásokkal találta magát szemben. A világgazdasági válság időszaka a vállalati bezárások, integrációk kora volt. A vásárlási-költségek szokások a feltörekvő piaci szereplőknek kedveztek, amelyek közül leginkább Kína világgazdasági részesedése nőtt és azóta is nő folyamatosan, szinte napról napra. Az olcsón forgalmazott kínai áruk és berendezések pedig nyomott árakat előidéző piaci versenybe kényszerítik bele a gazdaság szereplőit.

Majd jött a koronavírus (COVID-19) okozta világjárvány, amely alapjaiban rázta meg a gazdaságot hazánkban is, és habár számos tanulmány készült már e témában, mivel a járványnak még nincs vége, a pandémia továbbra is tartogathat meglepetéseket és rejtegethet kihívásokat a jövőre nézve.

A fent említett hatásokon túl fontos említést tennünk még arról a napjainkat felforgató információs és technológiai forradalomról, amely minden területen új megoldások megjelenését hozza magával, a nyomdaiparra is erőteljes nyomást gyakorolva ezzel.

A fenti nehézségek leküzdésének egyik alappillére a megújulási képesség, amelyre nemcsak egyéni és szervezeti szinten van szükség. Korszerűsítés kell a munkavégzéshez szükséges szaktudásnak és az ennek elsajátítását szolgáló képzési kínálatnak is.

A nyomdaipari szektort kényszerből elhagyók munkavállalását speciális szaktudásuk nehezíti, amely nehezen adaptálható más területekkel. Épp ezért a nyomdász szakma is erősen igényli a régi alkalmazottak megtartására irányuló támogatások elérésének lehetőségét, valamint a pályaválasztó fiatalok, mint utánpótlás magasszintű és korszerű ismereteket nyújtó képzésének megszervezését.

A „Print: a Te jövőd 2.0” című projekttel a Nyomda- és Papíripari Szövetség azt a célt tűzte ki, hogy az ágazatban várható munkaerő-igények átalakulása, a munkáltatói és munkavállalói igények széleskörű feltárása alapján minél több szakképzésben tanuló, munkaerőpiacra történő belépés előtt álló fiatal számára megmutassa, milyen elhelyezkedési és karrier lehetőségeket rejt a hazai nyomdaipar.

Jelen összefoglaló tanulmány célja a GINOP-5.3.5-18 „*Munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség fejlesztését célzó tematikus projektek megvalósításának támogatása*” című pályázatból megvalósítandó GINOP-5.3.5-18-2020-00227 azonosítószámú, „*Print: a Te jövőd 2.0*” program ágazati helyzetelemzésének, felméréseinek, valamint a pilot és disszeminációs tevékenységeinek összefoglalása.

Az összegző dokumentum alapvetően öt fő fejezetből áll: tartalmazza az ágazati helyzetelemzés megállapításait (I.), az ágazati felmérések eredményeit (II.), a kapcsolódó disszeminációs és pilot tevékenységek tapasztalatait (III.), valamint mindezekre alapozva az ágazat fejlesztésével kapcsolatos javaslatokat (IV.). A dokumentum végül egy rövid összeggésszel zárul (V.).

Az iparág helyzetelemzésének módszertana a már meglévő dokumentumok, hazai és nemzetközi felmérések összegzésére, szintetizálására, új szempontok számbavételére és az eddigi adatok frissítésére, aktualizálására épül.

A pénzügyi, statisztikai és stratégiai mutatószámokat az Eurostat és a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatbázisából aktualizáltuk, szem előtt tartva az iparág specifikus jellemzői mellett a makrogazdasági környezet várható elmozdulásait is.

A helyzetelemzés a nyomdaipar nemzetközi tendenciáinak bemutatásával indul, ismertetve a szektor statisztikai mutatóit, aktuális helyzetét és a globalizáció szektorra gyakorolt hatását. A fejezet külön foglalkozik a környezettudatosság kérdésével és a társadalmi felelősségvállalás fontosságával is.

Ezt követően vizsgálja a nyomdaipar hazai helyzetét, kiemelve a versenyképességet, a termelést és a keresletet befolyásoló tényezőket. Kitér az iparágat támogató kormányzati és egyéb intézkedésekre, érdekképviselői szervezetekre is.

Végül a helyzetelemzés – a szükséges kompetenciák beazonosítása mellett – a nyomdaipari képzettségeket és azok jellemzőit veszi számba, miközben feltárja a pályaválasztás indítékait és a tanulói igényeket is. Bemutatja, hogy az ágazati képzés megújuló rendszerében milyen esélyek, lehetőségek vannak a képzési/átképzési/továbbképzési programok kialakítására és indítására, valamint, hogy ezekhez hogyan lehet csatlakozni.

A II. fejezet az empirikus kutatásokat összegzi, vagyis tartalmazza a nyomdaipari munkáltatók körében végzett online kérdőíves, valamint interjú vizsgálatok eredményeit, továbbá bemutatja a nyomdaipari szakképzés végzős diákjaival felvett fókuszcsoportos interjúkon feltárt tapasztalatokat is.

Mindhárom kutatási tevékenység során alapvetően négy témakört jártunk körül:

- Az ágazat (és a szervezet) helyzetének megítélése
- A szakképzés és a munkaerőpiac kapcsolata
- A pilot programok megítélése
- Jövőkép, tervek

A munkáltatói kutatásokban a fenti témaköröket kiegészítettük a szervezet munkaerő-összetételével, valamint munkaerő-gazdálkodásával kapcsolatos kérdésekkel. A fenti témaköröket a kutatási célnak és a célcsoportnak megfelelően csoportosítottuk az egyes felmérések során.

A dokumentum mindezekén túl ismerteti az adatfelvételek módszertanát, valamint tartalmazza az egyes kutatások során alkalmazott mérőeszközöket (Mellékletek). A dokumentumban szereplő ábrák nyomon követhetőségét ábragyűjtek segíti.

A III. fejezet a pályázati program során megvalósított disszeminációs és projekttevékenységek tapasztalatait összegzi, amelyek az első két fejezet eredményeire épülnek. A fejezetben ismertetésre kerülnek a szakmai workshop tapasztalatai, illetve a kommunikációs és egyéb ismeretterjesztő tevékenységek élményei, amelyek az eredmények széleskörű megismertetését célozták.

A IV. fejezet a program tevékenységeire építve számba veszi az ágazat legfontosabb problématerületeit (problématerkép), majd pedig a projekt eredményeire építve a gyakorlatban is jól alkalmazható, többszintű javaslatcsomagot fogalmaz meg.

A dokumentum egy összegző fejezettel zárul (V.), amely egyúttal a projektet követően javasolt lépéseket is ismerteti. A dokumentum melléklete pedig tartalmazza a kutatások során felhasznált forrásokat és szakirodalmakat, valamint kutatási mérőeszközöket is.

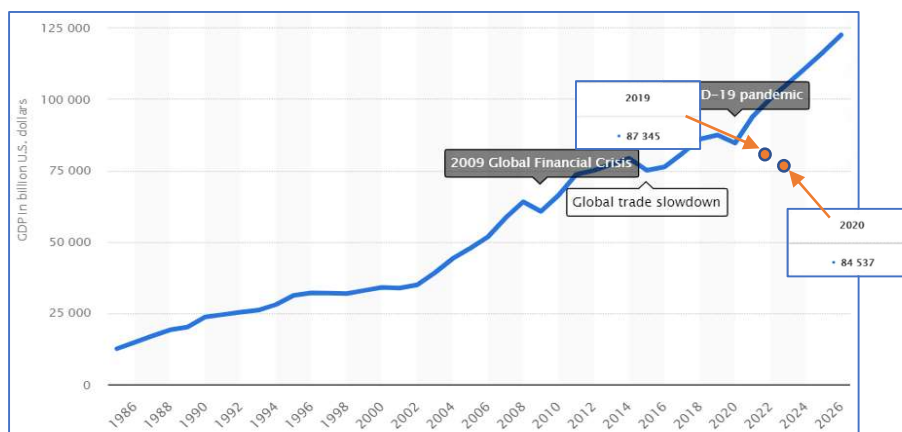
Jelen összefoglaló tanulmány alkalmas lehet arra, hogy megfelelő alapot biztosítson a nyomdaipar akut problémáinak felméréséhez és kezeléséhez és olyan képzési, ösztönzési programok kialakításához, amelyek közvetve hozzájárulhatnak a munkaerőpiaci aktivitás növeléséhez, a munkaerőpiaci esélyegyenlőség megteremtéséhez, valamint a munkaerőpiacról kiszorultak befogadásának elősegítéséhez.

I. ÁGAZATI HELYZETELEMZÉS

2 A nyomdaipar nemzetközi tendenciái

2.1 Az ipar nemzetközi statisztikai mutatói, helyzete

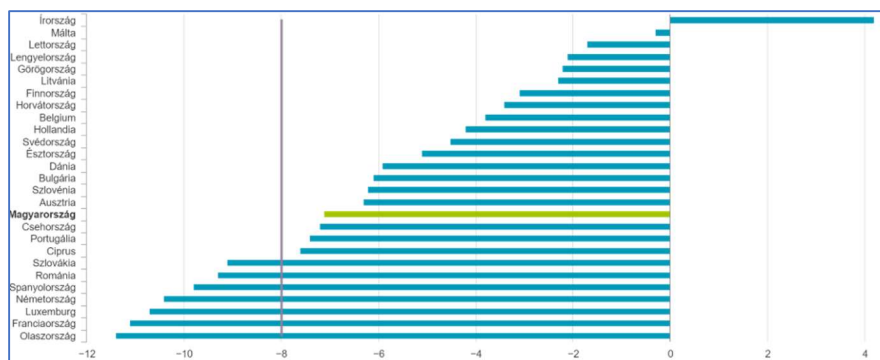
A pandémia kitörése előtti gazdasági mutatók a 2008-as világválság óta szinte töretlen erősödést mutattak, de a legfrissebb nemzetközi adatok elemzéséből már egyértelműen kitűnik, hogy 2020-ben a járvány hatására a globális GDP jelentősen, 3,2%-kal csökkent. (1. ábra)

1. ábra: Globális GDP értéke folyó áron 1985 és 2026 között (milliárd USD)

Forrás: Statista.com¹

Az uniós ipari termelés változásában is hasonló elmozdulást tapasztalhatunk. A munkanappal kiigazított indexek szerint a 2020-as ipari termelés az előző évhez viszonyítva 8,0%-kal csökkent. Csak egy tagállamban, Írországban nőtt az ipari kibocsátás (+4,2%), míg a többiben 0,3 és 11,4% közötti mértékben csökkent a termelés volumene. (2. ábra)

2. ábra: Az ipari termelés volumenváltozása az előző évhez képest az Európai Unió tagállamaiban, 2020

Forrás: KSH²

¹ Statista.com: Global gross domestic product (2021) <https://www.statista.com/statistics/268750/global-gross-domestic-product-gdp/>

² KSH, Helyzetkép az iparról (2020) https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelipar/2020/helyzetkep_ipar_2020.pdf

2.2 A szektor alakulása az EU-ban 2000 és 2020 között

A Nyomda- és Papíripari Szövetség az európai és a magyar nyomdaipar gazdasági tevékenységét vizsgáló 2019-es tanulmányában az üzletág forgalmának erőteljes csökkenésére hívja fel a figyelmet. (NYPSZ, 2019)³

A tanulmány hivatkozik a 2008. évi gazdasági világválság nyomdaipart érintő negatív hatására és kifejti, hogy volt olyan nyomdaipari szegmens – kereskedelmi és reklám kiadványok területe –, ahol a csökkenés mértéke elérte a 40%-ot. Ugyan 2011 után elkezdődött egyfajta stabilizáció, valamint a helyzeten valamennyire javított a csomagolóanyag és a digitális termékek iránti kereslet növekedése is, de a válság előtti szintet még így sem sikerült elérni.

A nyomdaiparban az Unió tagállamait tekintve a forgalom a 2000-es évek óta 105.000 millió EUR értékről 80.000 millió EUR körüli értékre csökkent. A grafikonból kitűnik, hogy a forgalom időnként erősödésnek indul, összességében viszont csökkenés jellemzi. (3. ábra)

3. ábra: Árbevétel az európai nyomdaiparban (EU27+UK+CH+NO) 2000-2018 között (millió EUR)

Forrás: Intergraf⁴

A nyomdaipari ágazat nyomtató- és csomagolóanyag-gyártó üzletágának forgalma a 2016-os kisebb megtorpanást követően viszont folyamatosan növekszik. Az ágazatra vonatkozó középtávú prognózisok szerint továbbra is növekedésre lehet számítani. (4. ábra)

4. ábra: Nyomtató- és csomagolóanyag-gyártó üzletág forgalma (millió EUR) és változás-előrejelzése az EU-ban, 2013-2023 között

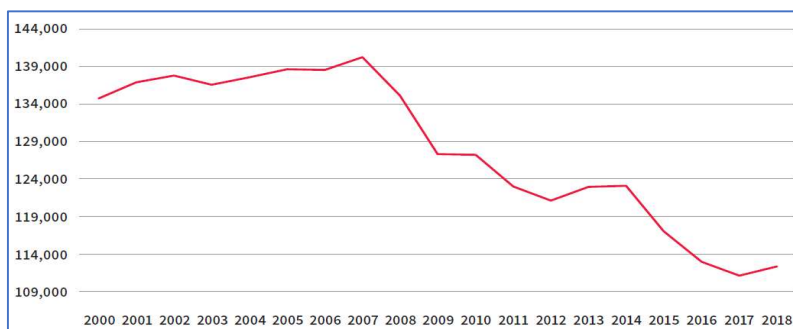
Forrás: NYPSZ⁵

³ Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.3.

⁴ Intergraf: Economic Report - Evolution of the European graphic industry (2021) p.17.

⁵ Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.3.

A 2008. évi gazdasági válság hatására nemcsak a forgalom esett vissza, hanem a nyomdaipari cégek száma is drasztikusan lecsökkent. Ez a csökkenés leginkább a cégbezárásoknak volt köszönhető, de sok országban, mint például Hollandiában a cégek integrációja, felvásárlása is szerepet játszott a folyamatban. (NYPSZ)⁶ A nyomdaipari cégek száma az Európai Unióban így 10 év alatt közel 21%-kal csökkent. (5. ábra)

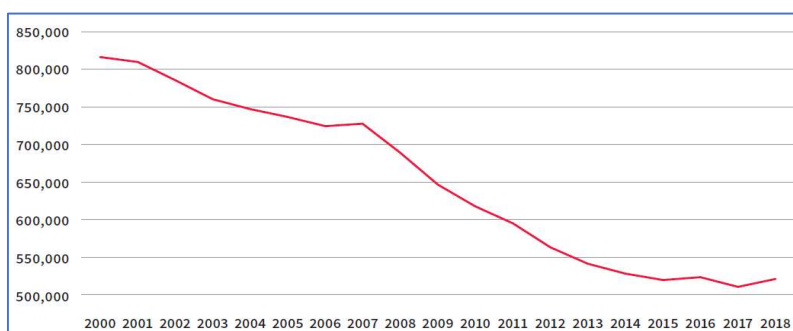

5. ábra: Nyomdaipari vállalatok száma Európában (EU27+UK+CH+NO), 2000-2018

Forrás: Intergraf⁷

A csökkenés a munkavállalói létszámban is megmutatkozott. De amíg a válság első éveiben a cégek a létszámleépítés indokaként a költségcsökkentést és hatékonyságnövelést jelölték meg, a későbbiekben már a modernizációnak köszönhető új beruházások voltak azok, ami miatt nem igényeltek a korábbi mértékű élő munkaerőt. (NYPSZ)⁸

Az EU nyomdaipari üzletágában a munkavállalók számának csökkenése – a gazdasági világválságot követő időszaktól tekintve – messze meghaladta a nyomdaipari cégek csökkenésének arányát. A 35%-os alkalmazotti létszámcsökkentés 10 év alatt nagyjából 290.000 fő távozását jelenti a nyomdaiparból. (6. ábra)

6. ábra: Nyomdaipari alkalmazottak száma Európában (EU27+UK+CH+NO), 2000-2018

Forrás: Intergraf⁹

⁶ Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.5.

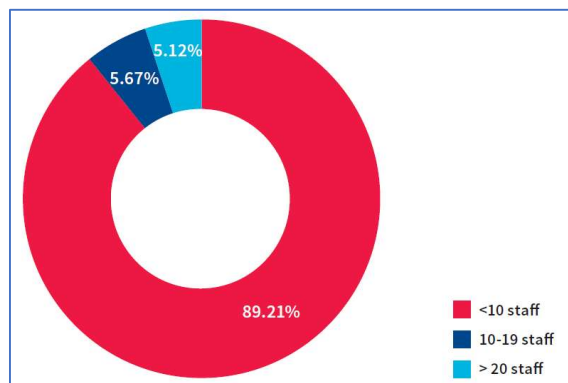
⁷ Intergraf: Economic Report - Evolution of the European graphic industry (2021) p.17.

⁸ Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.5.

⁹ Intergraf: Economic Report - Evolution of the European graphic industry (2021) p.17.

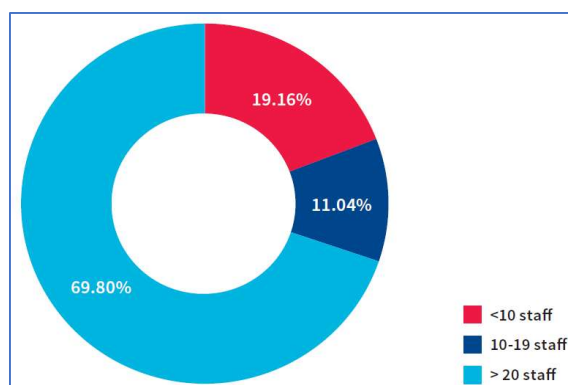
Összegezve elmondhatjuk, hogy a 2018-ban közzétett adatok szerint az európai nyomdaipar megközelítőleg 639.500 fő alkalmazottal dolgozott a közel 112.000 cégben, melyek mintegy 82 milliárd eurós forgalmat generáltak. A 2008-2018 közötti időszakban az európai nyomdaipar forgalma viszont körülbelül 21%-kal csökkent. (összesített ábra lásd 1. melléklet)

Az európai nyomdaipari vállalatok 89,21%-a kevesebb mint 10 főt foglalkoztat. Emellett közel azonos arányú cégek aránya (5,67% és 5,12%) melyek 10-19 fő közötti, illetve 20 fő feletti alkalmazotti létszámmal működnek. (7. ábra)

7. ábra: Nyomdaipari cégek megoszlása a foglalkoztatottak száma alapján Európában (EU27+UK), 2018
Forrás: Intergraf¹⁰

Az európai nyomdaipari vállalatok 89,21%-át kitevő, 10 alkalmazottnál kevesebb főt foglalkoztató nyomdaipari cégek forgalmat 19,16%, míg a 10-19 főt foglalkoztató cégek 11,04%-os forgalmat generálnak, a több mint 20 dolgozót foglalkoztató európai nyomdaipari vállalatok pedig a teljes forgalom 69,8%-át realizálják. (8. ábra)

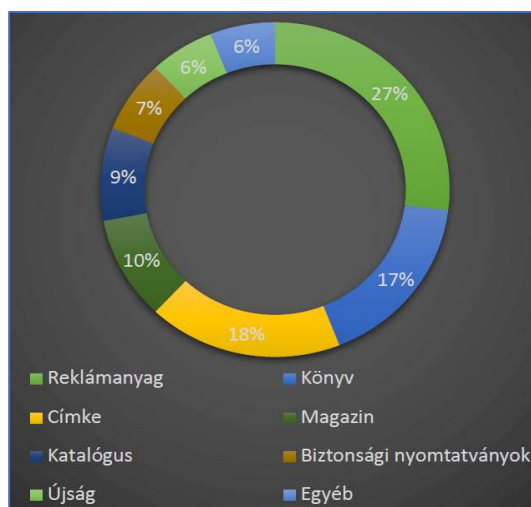
8. ábra: Nyomdaipari cégek árbevételének megoszlása cégméret alapján Európában (EU27+UK), 2018
Forrás: Intergraf¹¹

¹⁰ Intergraf: Economic Report - Evolution of the European graphic industry (2021) p.20.

¹¹ Intergraf: Economic Report - Evolution of the European graphic industry (2021) p.20.

„Print: a Te jövőd 2.0” program

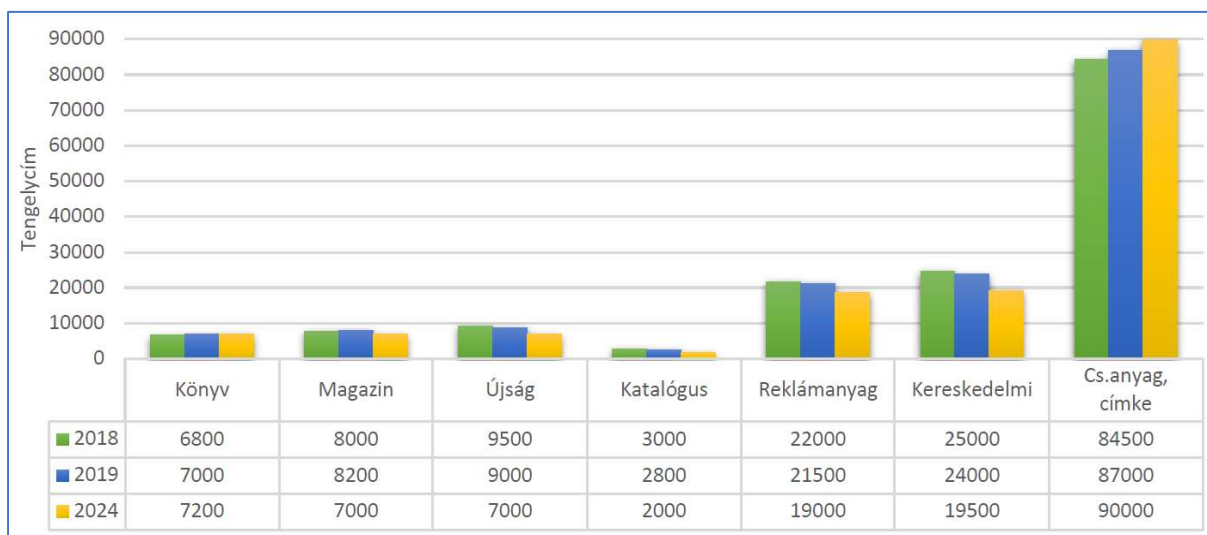
Az EU-ban előállított nyomdatermékek megoszlást vizsgálva láthatjuk, hogy a reklámanyag gyártás adja az össztermékek egyharmadát, ezt követi – közel azonos arányban – a könyv- és a címkegyártás. (9. ábra)

9. ábra: A nyomdatermékek megoszlása az EU-ban, 2019-ben

Forrás: NYPSZ¹²

Már a 2018-2019 években is a csomagolóanyag-gyártás adta az EU forgalmának legnagyobb részét, a tendenciák szerint pedig további növekedés várható. (10. ábra)

10. ábra: Nyomdai- és csomagolóanyag-gyártó üzletág termék szerinti forgalma 2018-2019-ben, előrejelzés 2024-re (millió EUR)

Forrás: NYPSZ¹³

¹² Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.6.

¹³ Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.7.

2021 novemberében az Intergraf a Smitherssel együttműködve átfogó kutatást végzett az európai könyvpiaccal kapcsolatban¹⁴. Megállapításaik között szerepel, hogy miközben a könyvnyomtatás Európában az olvasóközönség csökkenésével szembesül, még nagyobb kihívásokat jelentenek az ellátási láncon belüli költségek emelkedése, valamint a nyomtatott könyvek számának csökkenése. A bevétel szempontjából 2020-tól mégis növekedés kezdődött, elsősorban a digitális nyomtatási eljárások egyre növekvő elterjedése miatt.

A pandémia az egész könyvnyomtatási piacon a legközvetlenebb hatással az ellátási láncokra volt, hiszen számos nyomda nem tudott teljes kapacitással dolgozni a beszállítók országhatárok átlépésével kapcsolatos korlátozásai miatt. Az iparág a legnagyobb mélypontját a koronavírus-világjárvány következtében 2020-ban érte el 5,8 milliárd euróval, noha 2017 és 2019 között lassú növekedés volt jellemző. Így ez a tendencia a járvány után várhatóan folytatódik majd, a negatív előjelek ellenére is. A 2021 és 2026 közötti időszakban a könyvnyomtatásból származó bevételek terén az előrejelzések szerint 29%-os növekedése várható Nyugat-Európában. Közép-Kelet-Európa könyvnyomtatási bevételeiben pedig 27%-os emelkedés az előrejelzett ötéves időszakban.

2.3 A termelést befolyásoló tényezők

Az európai nyomdaipar érdekeit képviselő Intergraf és az európai nyomdaipar munkavállalóit képviselő UNI Europa Graphical több európai nyomdaipari szövetséggel és szakszervezettel összefogva az Európai Bizottság Foglalkoztatási, Szociális és Esélyegyenlőségi Főigazgatóságának finanszírozásával készített egy összefoglaló tanulmányt, mely az európai nyomdaipar jövőjét és kilátásait vizsgálja. A tanulmányból kitűnik, hogy bár a világszintű pénzügyi válság tovább növelte az iparágra nehezedő nyomást Európában, a teljes kép ennél jóval összetettebb, mivel egy sor egymással összefüggő politikai, gazdasági, társadalmi és technológiai kérdés súlyosbította az iparág helyzetét.

Az elemzés összegzését, mely a projekt résztvevőinek és az érintettek visszajelzései alapján készült, változtatás nélkül közöljük.¹⁵

¹⁴ Intergraf 2021: European Book Market- Market Report 2021

¹⁵ Intergraf et al. (2007-2013) Az európai nyomdaipar jövője – a mi kezünkben van // Mit mond az iparág, pp.22-23.

Politikai tényezők

- A jogi keretek jelentősen eltérőek, így a szociális háló, a szabad verseny, a munkavállalók tájékoztatása, valamint a velük való konzultáció szintje különböző mértékű
- Az EU versenypolitikája kizárja a nagyvállalatok közötti együttműködést
- A kormányzati támogatás különböző szintjei, például az egyes kormányok által nyújtott támogatások hatással vannak más országok nyomdaipari áaira, illetve a nyomdaiparon belüli versenyre
- Eltérő adók/társadalombiztosítási költségek Európában, amelyek hatással vannak a versenyképességre
- Az EU növekedése – a legutóbbi bővítés és a jelenlegi „tagjelöltek”
- Az EU egyenlő feltételei és a „szociális dömping”
- A kormányzati bürokrácia eltérő szintjei
- Egyre növekvő környezettudatosság – az EU széndioxid kibocsátási céljai/helyi megállapodások a termelési ágazatokban
- Az Európai Szociális Alaphoz (ESZA) és az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alaphoz (EGAA) való hozzáférés lehetősége (beleértve a különböző regionális finanszírozási rendszereket az egyes országokban)
- Speciális csődeljárások hatása, amelyeknél a csődmegállapodások lehetővé teszik a tulajdonosoknak cégük újraindítását a vagyontárgyaik visszavásárlása és a tartozásaik leírása által (az ehhez való hozzáállásnak politikai dimenziói is vannak)
- A nyomdaipar szétagoltsága és a kisvállalatok túlsúlya
- A nyomtatást az EU és a nemzeti kormányok fejlett szektornak tekintik, korlátozott állásteremtési lehetőséggel – így nehezebben jut politikai és pénzügyi támogatásokhoz
- A nemzeti keretek hatása a képzési vagy átképzési prioritásokra, nevezetesen azokra a képzésekre és átképzésekre, amelyeket a munkáltatók csak nagyon kis mértékben ellenőriznek

Gazdasági tényezők

- Új szereplők (pl. Kína) megjelenése a nyomdaiparban, amelyek aláássák az európai árakat
- A termelés kihelyezése új országokba – ahol könnyebb a helyszínen nyomtatni
- Világgazdasági válság: a bankok kevésbé fektetnek be/nehéz hitelhez jutni
- A devizaárfolyamok ingadozásának hatása az európai árakra
- Recesszió: a hirdetési bevételek csökkenése
- Papír/festék/energia költségek

- Európa szerte különböző bérköltségek
- Részvényesek haszonelvárásai
- Az új médiát használó cégek növekedése nagyobb versenyhez vezet
- A hirdetési kiadások internet felé mozdulnak el
- A nyomdai brókerek hatása
- A piac rövidebb átfutási időket, magasabb szintű testre szabást és alacsonyabb példányszámokat követel
- Piaci nyomás az alacsonyabb költségekért
- A piac márkákra összpontosít, így a multimédia megközelítésre egyre nagyobb a kereslet, mint a csak nyomdai szolgáltatásra
- Az állami szektor nyomtatási beszerzéseinek erős csökkenése

Társadalmi tényezők

- A nyomtatott anyagokat felváltja azok digitális tárolása és kezelése, valamint az Internet-alapú média
- A közösségi és online média használatának növekedése
- A hatóságok hivatalos formanyomtatványainak digitalizálása
- Demográfiai változások: kevesebb fiatal egész Európában
- A „Z” generáció lehetséges hatása: a „digitális bennszülöttek” kulturális, etikai, érték- és kommunikációs preferenciái
- Nyugdíjválság (a demográfiai változások hatására a kormányok kevésbé képesek a nyugdíjkötelezettségeik teljesítésére), néhány országban magasabb nyugdíjkorhatár
- A gazdasági helyzet miatt kevesebb a lehetőség az idősebb dolgozók áthelyezésére
- A jelenlegi iparági imázs a lehetséges jelentkezők szemében: alacsony technológiájú; férfias; nem biztonságos; korlátozottak a karrierlehetőségek
- Egyre fontosabb jó környezeti teljesítményt és tapasztalatot felmutatni
- Változik a szaktudásra és a kompetenciára vonatkozó igény
- Menedzsment alkalmasság és magabiztosság
- Munkavállalói kapcsolatok – hatékony tájékoztatás, konzultáció és a munkaerő elkötelezése
- A munkavállalói képzések minősége (például: korlátozott betanítás csak egyfajta berendezés kezelésére)

Technológiai tényezők

- Kapacitásfelesleg/alacsony kapacitáskihasználtság az új gépek megnövekedett hatékonysága miatt
- A hagyományos technológia fejlődése (pl.: tekercsadagolás-íves nyomtatás)
- Egyéb járulékos fejlődés (a tördelés digitalizálása/számítógépről nyomólemezsre)
- Alapvető technológiai változások: digitális nyomtatás/változóadat-nyomtatás
- Az Internet/e-book/iPad/közösségi médiához kapcsolódó technológia hatása
- Megnövekedett online adattárolás és -kezelés
- Elmozdulás a nyomtatástól a nem közvetlenül nyomtatással kapcsolatos technológiai megoldások felé, amelyek értéknövelő hatásúak az ügyfél számára
- A termelésnek oda kell figyelnie a környezetvédelmi megfontolásokra a hulladékok csökkentése, az újrahasznosítás, és a csökkentett energia-, víz- és vegyszerhasználat révén
- Új technológiák: nyomtatott elektronika, RFID (rádiófrekvenciás azonosítás), 2D vonalkódok a nyomtatott anyagok interaktivitásának fokozására

3 A nyomdaipar hazai helyzete

3.1 Az ipar hazai statisztikai mutatói, helyzete

A 2020. évi előzetes adatok szerint a magyar GDP értéke folyó áron 47.743 milliárd forint volt, volumene 5,0%-kal csökkent az előző évhez képest. A GDP visszaeséséhez az ipar 1,0 százalékponttal, a szolgáltatások ennél nagyobb mértékben, 2,7 százalékponttal járultak hozzá.

Év	Az ipar részaránya			
	a bruttó hozzáadott értékből	a beruházásokból	a nemzetgazdaságban alkalmazásban állók létszámából ¹⁾	a regisztrált vállalkozások számából
2010	24,4	28,3	22,7	4,5
2015	26,2	27,7	22,8	4,4
2016	25,5	35,6	23,2	4,4
2017	24,5	32,8	23,6	4,4
2018	23,9	31,2	23,7	4,4
2019	22,9	30,8	23,3	4,4
2020	23,4	29,2	23,1	4,4

¹⁾ A költségvetési szervek, a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások és a foglalkoztatás szempontjából jelentős nonprofit szervezetek adatai alapján.

11. ábra: Az ipar helye a nemzetgazdaságban

Forrás: KSH¹⁶

Ezzel az iparban hét éve tartó növekedési trend szakadt meg 2020-ban a koronavírus okozta járvány hatására, 2019-hez képest összességében 6,1%-kal csökkent az ipari termelés.

A hazai termelés mintegy 96%-át a feldolgozóipar adja, ahol erősen, 6,0%-kal csökkent a kibocsátás, az iparon belül döntő súlyt, 28%-os arányt képviselő járműgyártásban is jelentősen visszaesett a termelés. Ezzel egyidejűleg a külpiaci eladások is mérséklődtek 5,5%-kal.

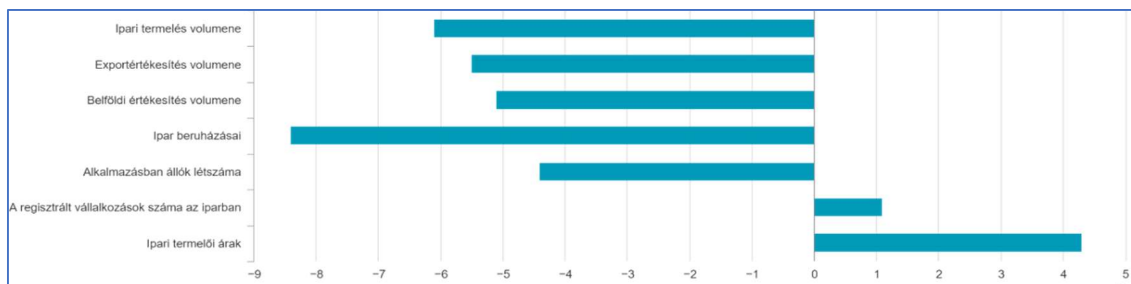
A termeléshez hasonlóan csökkent az export is, erre legutoljára 2012-ben volt példa. Az ipar hazai értékesítése 5,1%-kal maradt el az egy évvel korábitól. Ugyanakkor a pandémia kevésbé érintette a számítógép, az elektronikai, az optikai termék, és az élelmiszer, valamint az ital és a dohánytermékek gyártását, ezeken a területek átlagban 0,8-1,0%-kal nőtt a termelés. Leginkább, 13,1%-kal a villamos berendezések gyártása nőtt, mely főleg az akkumulátorgyártás kiugró teljesítményének köszönhető.

Az ipari termelés csak az Észak-Alföldön (6,5%-kal) és Pest régióban (1,5%-kal) bővült, míg az ország többi régiójában 3,3% és 11,0% közötti csökkenés mutatkozik.

¹⁶ KSH (2021) Helyzetkép az iparról, 2020, pp.3-4: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelipar/2020/helyzetkep_ipar_2020.pdf

„Print: a Te jövőd 2.0” program

2020-ban az iparban az előző évhez képest 8,4%-kal kevesebbet – 3.122 milliárd forintot – fordítottak beruházásokra. A termelői árak átlagosan 4,3%-kal voltak magasabbak, mint 2019-ben. A szektorban – a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások esetén – 709 ezer fő állt alkalmazásban, ez 4,4%-kal kevesebb, mint 2019-ben. (12. ábra)

12. ábra: Az ipar főbb mutatóinak változása az előző évihez képest, 2020

Forrás: KSH¹⁷

A feldolgozóipari termelés 3,5%-át adó fafeldolgozás, papírtermék gyártás, nyomdai tevékenység alágakban 2013 és 2019 között növekedést, míg 2020-ban 3,8%-os csökkenést tapasztalunk. Főként a hazai kereslet gyengült, az export gyakorlatilag stagnált. Az iparág kibocsátásának 21%-át a feldolgozóipari átlagot 8%-kal felülteljesítő kisvállalkozások adták. A papír, papírtermék gyártásában 4,2%-kal csökkent a termelés volumene. A visszaeséshez leginkább a papír csomagolóeszközt, illetve a háztartási, egészségügyi papírterméket gyártók járultak hozzá. (KSH, 2021)¹⁸ (13. ábra)

Ágazat	2010	2015	2020	Változás (2020–2015)
Bányászat, köfejtés	0,4	0,3	0,4	0,1
Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	11,6	10,7	11,2	0,4
Textília, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása	1,4	1,5	1,1	-0,4
Fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység	3,6	3,0	3,3	0,3
Kokszgyártás, kőolaj-feldolgozás	5,9	4,0	3,1	-0,9
Vegyi anyag, termék gyártása	5,5	5,5	4,7	-0,8
Gyógyszergyártás	3,4	2,8	2,9	0,0
Gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása	7,2	7,5	8,3	0,8
Fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása	7,4	7,4	7,2	-0,2
Számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	16,1	9,6	12,2	2,6
Villamos berendezés gyártása	4,9	4,0	6,0	2,0
Gép, gépi berendezés gyártása	5,8	6,8	5,5	-1,3
Járműgyártás	18,3	29,3	26,9	-2,4
Egyéb feldolgozóipar; ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítása	2,7	3,1	3,1	0,0
Feldolgozóipar	93,8	95,3	95,5	0,2
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	5,8	4,4	4,0	-0,3
<i>Ipar víz- és hulladékgazdálkodás nélkül, a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

13. ábra: Az ipar ágazati szerkezete a termelési érték megoszlása alapján, (2020. évi árszinten)

Forrás: KSH¹⁹

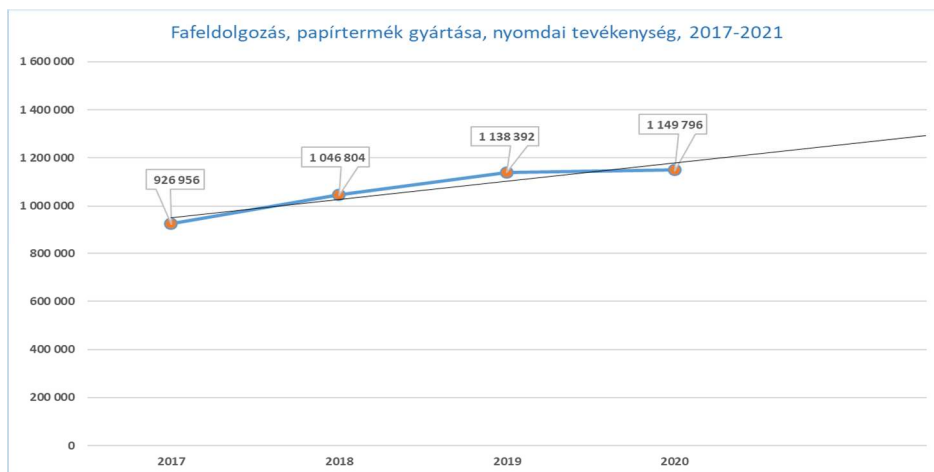
¹⁷ KSH (2021) Helyzetkép az iparról, 2020. p.1.: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelipar/2020/helyzetkep_ipar_2020.pdf

¹⁸ KSH (2021) Helyzetkép az iparról, 2020. p.20.: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelipar/2020/helyzetkep_ipar_2020.pdf

¹⁹ KSH (2021) Helyzetkép az iparról, 2020. p.21.: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelipar/2020/helyzetkep_ipar_2020.pdf

„Print: a Te jövőd 2.0” program

A fafeldolgozás, papírtermékgyártás, nyomdai tevékenység alágak ipari termelése az előzetes adatok alapján 2021. július hónapban meghaladta a 118.964 millió forintot, míg az idei év kezdetétől augusztus hónappal bezárólag előzetesen 902.705 milliós termelési értékkel számíthatunk. A korábbi évek kumulált adataiból készített prognózis a termelés emelkedő tendenciáját mutatja. (14. ábra, részletes táblázatot lásd 2. melléklet)

14. ábra: Az ipari termelés értéke fafeldolgozás, papírtermékgyártás, nyomdai tevékenység alág [millió Ft]
Forrás: KSH adatok²⁰ felhasználásával saját szerkesztés

Magyarországon 2019. évben a GDP 47 513 milliárd forint volt. A Nyomda- és Papíripari Szövetség tagvállalatainak 2019-es teljes árbevétele 595,05 milliárd forint volt, ebből 459,7 milliárd forint volt a nyomdai tagvállalatok árbevétele és 135,4 milliárd forint pedig a nyomdai beszállítók árbevétele. Az NYPSZ tagvállalatai (nyomdák és beszállítók) 2019-ben a teljes magyarországi GDP 1,25 %-át adták. (NYPSZ, 2019.)

A magyar nyomda- és papíripari termelés egészének (TEÁOR 17+18) 818 milliárd forintos éves nettó árbevételeből a NYPSZ tagnyomdáinak bevétele 2019-ben 459,7 milliárd forint volt. (15. ábra) (NYPSZ, 2019.)

	2019. év teljes magyarországi nyomdaipari termelés árbevétele	2019. év NYPSZ nyomdai tagjainak árbevétele
Nettó export árbevétel	409 milliárd Ft	249 milliárd Ft
Nettó összes árbevétel	818 milliárd Ft	459,7 milliárd Ft

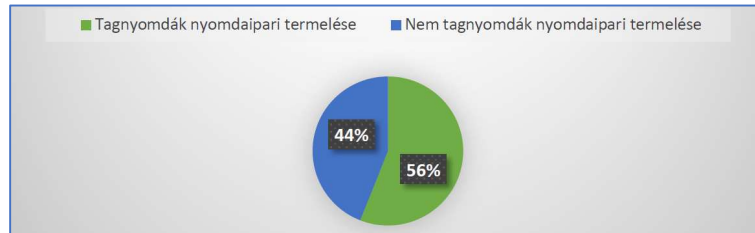
15. ábra: A nyomdaipar teljesítménye Magyarországon 2019-ben
Forrás: NYPSZ²¹

²⁰ KSH (2021) 13.2.1.5. Az ipari termelés értéke alágak szerint havonta, évkezdettől kumulált [folyó áron, millió Ft]
https://www.ksh.hu/stadat_files/ipa/hu/ipa0035.html

²¹ Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.10.

„Print: a Te jövőd 2.0” program

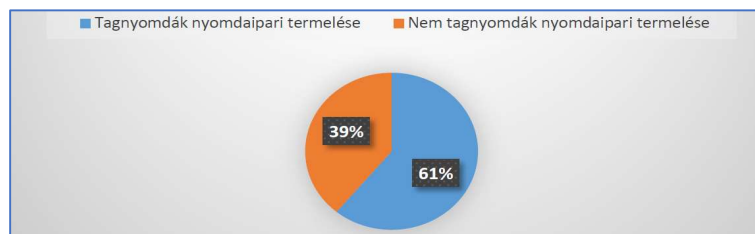
A teljes magyarországi nyomdaipari ágazat összes nettó árbevételének 56%-át a NYPSZ tagjainak nyomdaipari termelése adja. (16. ábra)

16. ábra: A magyarországi nyomdaipari termelés százalékos megoszlása, 2019

Forrás: NYPSZ²²

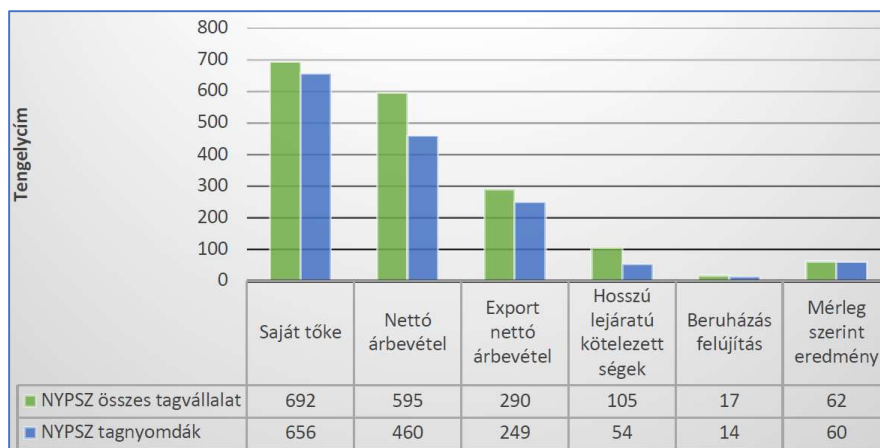
A teljes magyarországi nyomdaipari export termelés 61%-a pedig az NYPSZ tagnyomdáinak köszönhető. (17. ábra)

17. ábra: A magyarországi nyomdaipari export termelés százalékos megoszlása, 2019

Forrás: NYPSZ²³

A tagvállalatok viszont a 2018/2019-es években jelentős árbevétel csökkenéssel és eredménnyel zártak, a változás mértéke eltérő a nyomdák és a beszállítócégek esetén. (18. ábra)

18. ábra: NYPSZ tagvállalatainak összesített mérlegadatai (milliárd Ft), 2019

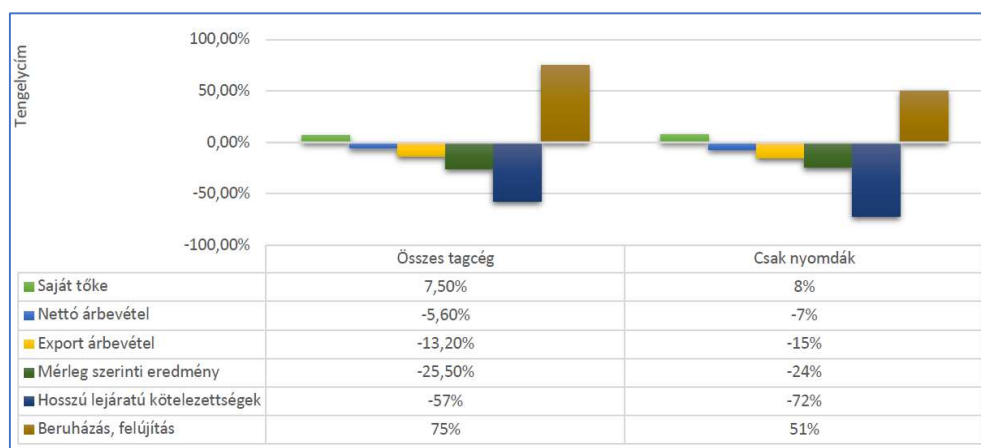
Forrás: NYPSZ²⁴

²² Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.10.

²³ Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.10.

²⁴ Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.11.

A hosszú lejáratú kötelezettségek jelentősen lecsökkentek, a beruházások viszont növekedtek, ugyanakkor nagyot csökkent a mérleg szerinti nyereség is. A tagcégek – mind a nyomdák, mind a beszállítók – megnövelték saját tőkéjüket. A nyomdák árbevételében mind az export esetén, mind a teljes bevételt tekintve enyhe csökkenést tapasztalhatunk. A cégeknek ugyanakkor jelentősen csökkent a mérleg szerinti eredménye. (19. ábra)

19. ábra: NYPSZ tagvállalatok mérlegadatainak változásai 2018-2019. között

Forrás: NYPSZ²⁵

A Magyarországon felhasznált összes nyomdai papír importból származik, ideértve nemcsak a hagyományos nyomdai termékeket (pl. könyv, kereskedelmi kiadványok), hanem a papír alapú csomagolóanyagok jelentős részét is, továbbá a termék előállításához szükséges papír alapú termékeket (pl. szürke lemez). (Fedprint, 2021)²⁶

A hazai iparág legnagyobb kibocsátása a csomagolóanyag-gyártásba történik, azon belül is az élelmiszeripar számít a legnagyobb felvevőnek.

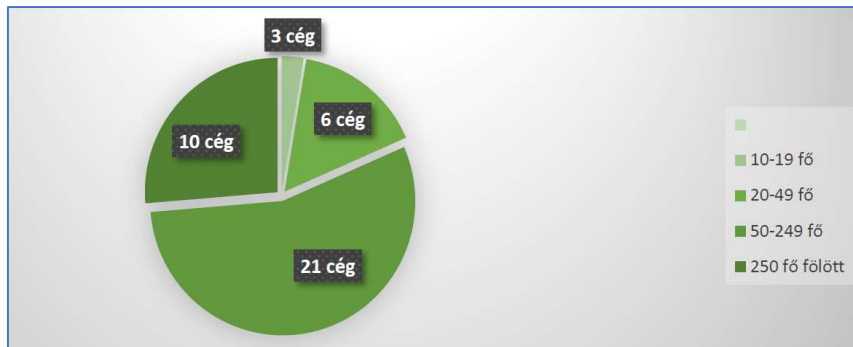
3.2 Strukturális jellemzők, vállalati összetétel

Magyarországon – hasonlóan az európai tendenciákhoz – a 100 fő alatti foglalkoztatotti létszámmal bíró kis- és középvállalkozások aránya az összes nyomda számához viszonyítva meghaladja a 90%-ot. A Nyomda- és Papíripari Szövetség tagjai esetében viszont az arányok fordítottak: a Szövetséghez leginkább közepes és nagy nyomdaipari cégek csatlakoztak, miközben csupán elenyésző a 10 fő alatti mikrovállalkozások száma. (20. ábra)

²⁵ Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.11.

²⁶ Fedprint: Globális papírhiány (2021) <http://www.fedprint.hu/article/globalis-papirhiany>

„Print: a Te jövőd 2.0” program

20. ábra: A NYPSZ tagnyomdáiban a foglalkoztatotti létszám alakulása, 2019

Forrás: NYPSZ²⁷

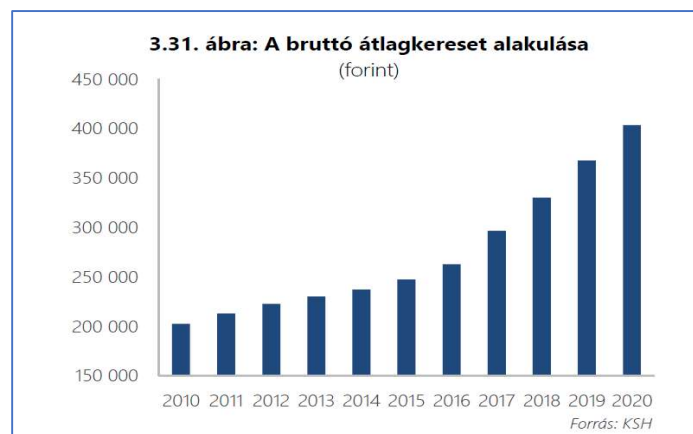
Magyarországon 2020 első félévében a teljes nyomdaiparban dolgozók száma 10.352 fő volt. A foglalkoztatottak 80%-át, 8.311 főt pedig a NYPSZ tagnyomdái alkalmazták. (21. ábra)

21. ábra: Nyomdaipari foglalkoztatottak száma Magyarországon, 2020. első félév

Forrás: NYPSZ²⁸

3.3 Jövedelmek alakulása a nyomdaiparban

22. ábra: A bruttó átlagkereset alakulása, 2010-2020

Forrás: Magyarország Kormánya²⁹

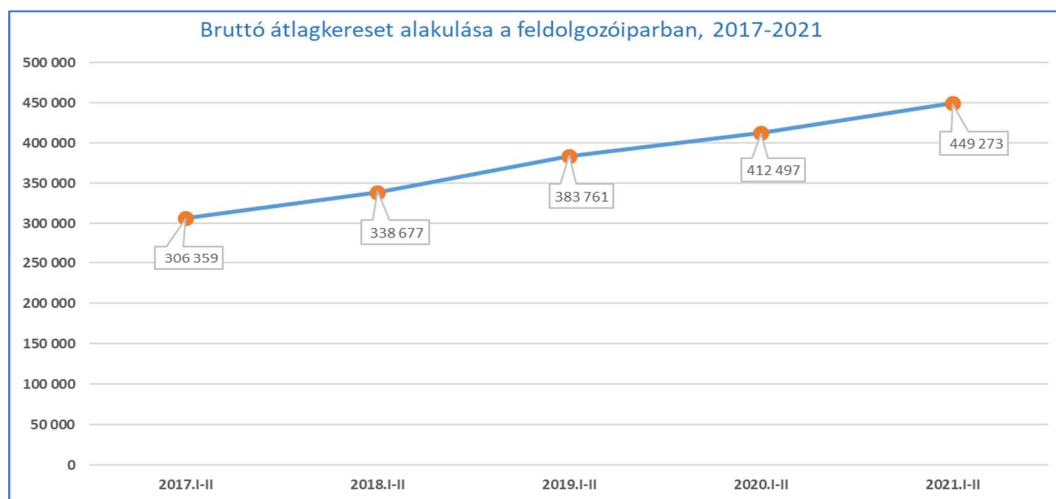
²⁷ Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.12.

²⁸ Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.12.

²⁹ Magyarország Kormánya (2021) Magyarország konvergencia programja 2021-2025, p.32.

„Print: a Te jövőd 2.0” program

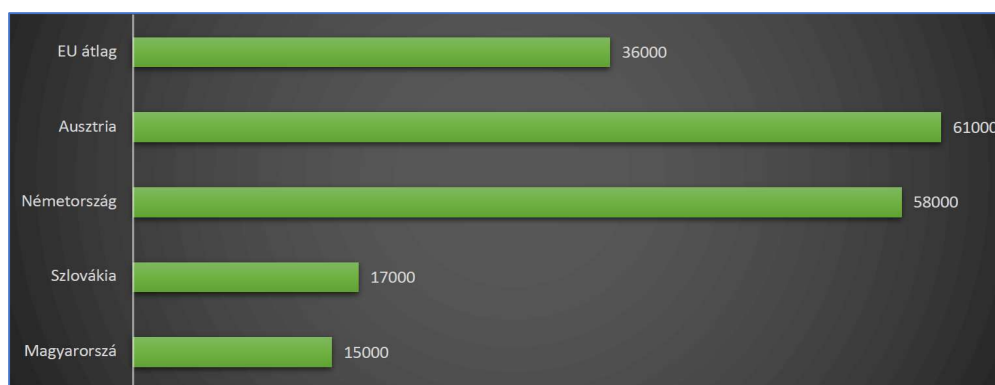
Magyarországon – a fogyasztói árak előző évhez mért 3,3%-os növekedése mellett – a keresetek reálértéke 2020-ban 6,2%-kal emelkedett, míg a rendszeres bruttó átlagkereset – prémiumok és jutalmak nélkül számítva – az előző évvel korábbi értéket 9,3%-kal haladta meg. (22. ábra) A feldolgozóiparban eközben a KSH 2021. II. negyedéves, előzetes adatai szerint a bruttó átlagkereset közel 450.000 forint volt. (23. ábra, részletes adatokat lásd 3. melléklet)

23. ábra: A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresetének alakulása, feldolgozóipar 2017-2021 II.negyedéves adatok összevetése

Forrás: KSH adatok³⁰ felhasználásával saját szerkesztés

De a Nyomda- és Papíripari Szövetség – Eurostat és KSH adataira épülő – elemzése szerint, 2020. III. negyedévében Magyarországon a nyomdai tevékenységet folytató, fizikai dolgozók átlagbére bruttó 300.000 forint volt, ami közel 30%-kal kevesebb, mint a magyarországi gyártás területén fizetett közel 385.000 forintos akkori átlagkereset.

24. ábra: A teljes munkaidőben foglalkoztatottak átlagbére a gyártás területén az EU-ban, 2016

Forrás: NYPSZ³¹

³⁰ KSH (2021) 13.2.1.5. 20.2.1.55. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete nemzetgazdasági áganként, havonta, valamint havi és negyedévente kumulált https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0150.html

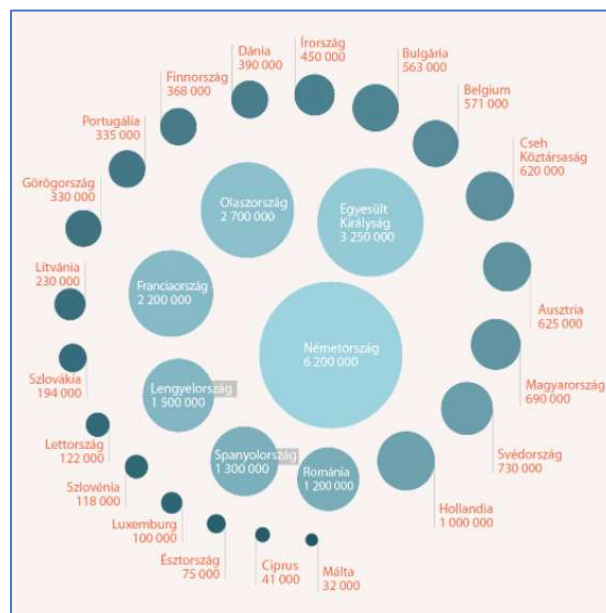
³¹ Nyomda- és Papíripari Szövetség: Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye (2019) p.13.

Fontos kiemelni, hogy a budapesti és vidéki nyomdák béradatai között jelentős különbségek vannak, miközben olyan adat nem áll rendelkezésre, mely külön csoportbontásba vizsgálná a szakmunkások, a betanított munkások vagy a segédmunkások bérét. Az általános tapasztalat mégis az, hogy Budapesten a legmagasabbak a szakképesített nyomdaipari munkavállalók bérköltégei. (NYPSZ, 2019)

3.4 Versenyképességet befolyásoló tényezők

3.4.1 Globalizáció

A globalizáció nem újkeletű jelenség, hiszen egy több évszázada tartó folyamat eredményeként lett a piacgazdaság velejárója. Hatása pedig kettős, mert egyrészt munkalehetőségeket teremt, másrészt viszont munkahelyek megszűnéséhez is vezet. E kettősség feszültségeket generáló hatása miatt a globalizáció kezelése az Európai Unió prioritásai közt is helyet kap. Miközben az EU egy olyan szociális Európa kiépítésén munkálkodik, melyben a globalizációban rejlő lehetőségeket a lehető legjobban ki tudja használni, egyúttal segítséget is kíván nyújtani az elbocsátott munkavállalók számára.

25. ábra: Az EU-n kívüli országokkal folytatott kereskedelemnek köszönhető munkahelyek száma

Forrás: Európa Parlament ³²

Az Unión kívülre irányuló export által közvetlenül vagy közvetve biztosított munkahelyek száma folyamatosan növekszik, ez a szám 2017-re már 36 millióra nőtt. Az uniós export minden

³² Európai Parlament, A globalizáció hatása a foglalkoztatásra és az EU-ra
<https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/economy/20190712STO56968/a-globalizacio-hatasa-a-foglalkoztatásra-es-az-eu-ra>

milliárdja átlagosan mintegy 13.000 munkahelyet biztosít az Unióban. Ezek a munkalehetőségek nemcsak közvetlenül az exportáló vállalatokra korlátozódnak, hanem közvetve kiterjednek a számukra árukat és szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásokra is. Ezeken az export-tevékenységekhez kapcsolódó munkahelyeken a magasabb szintű képzettséggel rendelkező munkavállalók aránya nő, ezzel párhuzamosan pedig az exporthoz kapcsolódó munkahelyek a többi munkához képest átlagosan 12%-kal magasabb bért fizetnek. (25. ábra)

A globalizáció a nyomdaipari folyamatokra is erőteljes hatással bír. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság jelentése kiemeli, hogy az olyan terméktípusokat előállító vállalkozásoknak, amelyek nincsenek a piaci megjelenésüket illetően időbeli korláthoz kötve (ilyen például a könyvek nyomtatása), az új szállítási és kommunikációs lehetőségek miatt indiai vagy kínai székhelyű nyomdákkal is fel kell venniük a versenyt. Úgy tűnik továbbá, hogy azok az ügynökök, akik arra törekednek, hogy minél alacsonyabb áron kössenek üzletet, szintén egyre hajlamosabbak a befektetési szempontból hátrányos deflációs tendencia kialakulását elősegítő ázsiai nyomdáknak megrendelést adni. (EGSZB, 2011)³³

Hazai viszonylatban megfigyelhető, hogy az olcsóbb munkaerő-költségek miatt a multinacionális vállalatok a munkafolyamatok alacsony hozzáadott értéket képviselő termelési fázisait hozzák Magyarországra, a termelési lánc magasabb hozzáadott értéket előállító fázisaival szemben. Mivel a külföldi cégek által fizetett munkabérek a belföldi vállalatokénak majdnem duplája, a munkaerőhiányos környezetben a külföldi tulajdonú cégek munkaerő-elszívó hatása erősen érvényesül a belföldi cégekkel szemben. (KOPINT-TÁRKI)³⁴

3.4.2 Munkaerőpiaci trendek

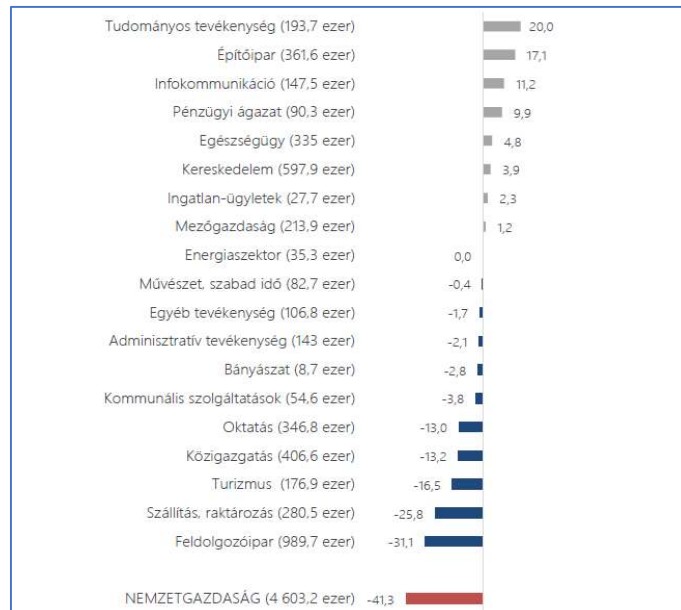
A globalizáció nyomdaipari foglalkoztatásra gyakorolt negatív hatását vizsgálva láthatjuk, hogy a folyamat kiélezi a vállalatok közötti versenyt, ami vállalatbezáráshoz, munkahely-áthelyezéshez és munkahely-megszűnéshez vezet. A munkahelyek áthelyezésének leginkább a feldolgozóipar van kitéve az alacsony jövedelmű országokkal folytatott verseny miatt. A munkahely-áthelyezési trendek egyre inkább eltolódnak, azok jelenleg a kelet-európai országokban öltenek nagyobb méreteket, mint a nyugati tagállamokban.

³³ Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (2011) EGSZB 2011/C 44/16

³⁴ Palócz Éva (2021): Az „összeszerelő üzem” hamis magyar mítosza <https://kopint-tarki.hu/cikkek-mediamegjelenesek>

„Print: a Te jövőd 2.0” program

Magyarországon 2020-ban a foglalkoztatottak átlagos létszáma – az előző évhez képest 0,9%-kal alacsonyabb – 4,603 millió fő volt. A tavalyi évben jelentős munkaerő-átáramlás történt a nemzetgazdasági ágazatok között. (26. ábra)

26. ábra: A munkaerőpiac strukturális átlalkulása, 2020 (zárójelben a foglalkoztatottak száma)
Forrás: Magyarország Kormánya³⁵

A nyomdaipari foglalkoztatottak számának csökkenése leginkább a kisvállalkozásokat érintette. Felmérések szerint először a 2010-es évek körül jelentkezett szakember-hiány a termelő ágazatokban – így a nyomdaiparban is. Bár a termelés idővel stabilizálódott és a beruházások újból megindultak, a megfelelően képzett munkaerő már nem állt rendelkezésre.

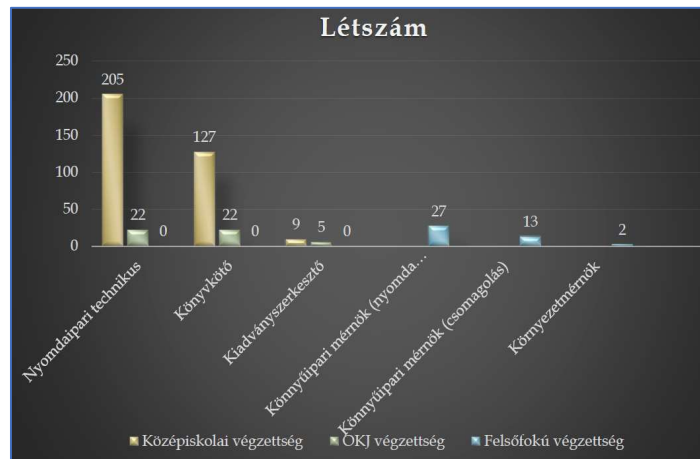

27. ábra: Akut munkaerőhiány, 2016
Forrás: NYPSZ³⁶

³⁵ Magyarország Kormánya (2021) Magyarország konvergencia programja 2021-2025, p.32.

³⁶ Nyomda- és Papíripari Szövetség (2016) Összefoglaló az ágazati munkaerőhiány gyors felméréséről, p.2.

A nyomdász szakma a fiatalok körében egyre kevésbé lett vonzó, mely a beiskolázási arány csökkenését hozta magával. Azok a munkavállalók, akiket korábban elbocsátottak pedig vagy más szakmákban helyezkedtek el, vagy nyugdíjba vonultak. A szakemberhiány hamarosan bérnövekedési versenyt generált, ahol már nem csak a nyomdai cégek versenyeznek a munkavállalókért, hanem más ágazatok elszívó hatásával is számolni kell. (NYPSZ, 2019) Jelenleg a nyomdaipari szakmákban akut munkaerőhiány van (27. ábra), a legnagyobb szükség pedig középfokú végzettségű, nyomdaipari technikusokra mutatkozik. (28. ábra)

28. ábra: Munkaerő igény a következő 3 évben, 2016

Forrás: NYPSZ³⁷

3.4.3 A koronavírus-járvány

A koronavírus-járvány generálta válság jelentős megrázkódtatást jelentett a gazdasági élet szereplőinek. A hatást, amely iparáganként és vállalatokként változó, több tényező befolyásolja. Talán a legfontosabb kérdések e témában, hogy egy-egy cég mennyire tud alkalmazkodni a megváltozott helyzethez, milyen lehetőségei vannak az ellátási láncokban keletkezett zavarok kezelésére, illetve mennyi túlélést biztosító készlettel rendelkeznek.

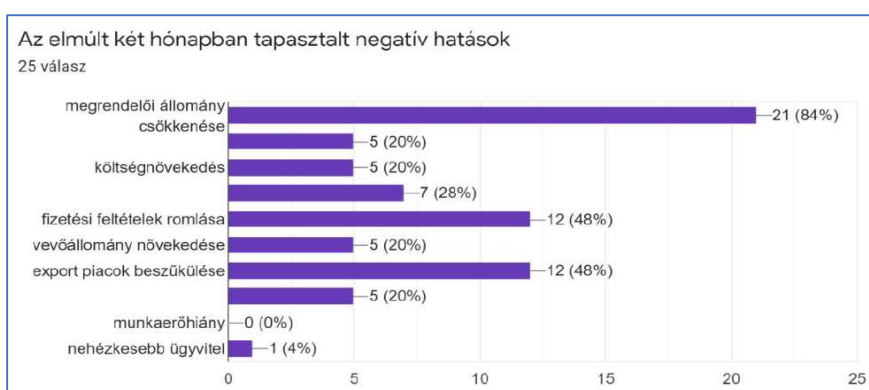
Az Európai Bizottság 2021. július 7-én tett közzé 2021. évi nyári gazdasági előrejelzését. Az első negyedév várakozáson felüli gazdasági eredményeire alapozott előrejelzés az európai gazdaság vártnál valamivel gyorsabb fellendülését prognosztizálja. Ugyan ezek az adatok már reménykedésre adhattak okot, de a 2020 tavaszától bevezetett korlátozások gazdaságra gyakorolt hatásai még közel sem múltak el nyom nélkül.

A Nyomda- és Papíripari Szövetség 2020. májusában időszerűnek vélte megvizsgálni, hogy a nyomdaiparnak milyen változásokkal kell számolnia hosszabb távon. Kérdőíves felmérésükben

³⁷ Nyomda- és Papíripari Szövetség (2020) COVID-19 járvány gazdasági hatásai a nyomdaiparban, p.2.

25 cég vett részt, melyek közül 2 beszállító, 2 papírgyártó, papírfeldolgozó cég volt, a többi pedig nyomdai. A válaszadók valamivel több mint 50%-a vidéki székhelyű volt. A foglalkoztatotti létszámot tekintve nagyjából azonos mértékben volt reprezentált az összes cégnagyság.

Válaszaik alapján megfigyelhető, hogy leginkább azok a nyomdák kerültek nehezebb helyzetbe, amelyek azonnal leálló vagy jelentősen beszűkülő ágazatokkal álltak üzleti kapcsolat. (NYPSZ, 2020) A megkérdezettek szerint a megrendelői állomány csökkenése, a fizetési feltételek romlása és az export piacok beszűkülése voltak a legaggasztóbb következmények. (29. ábra)

29. ábra: Az elmúlt két hónapban tapasztalt negatív hatások, 2020. május

Forrás: NYPSZ³⁸

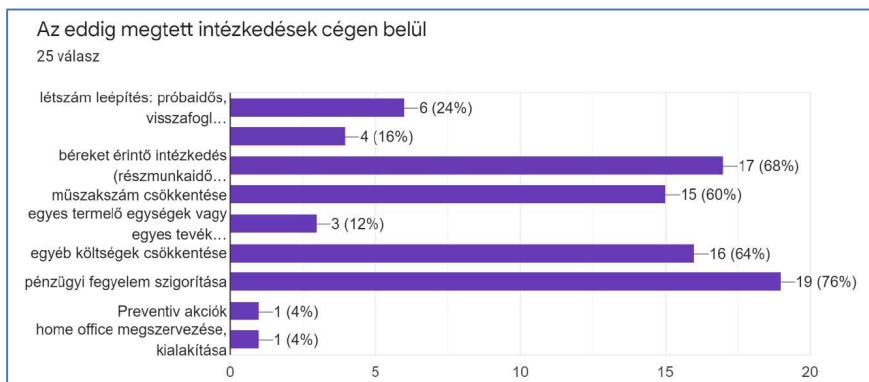
A megrendelői állomány csökkenése általános jelenség, mindösszesen egy cég válaszolt úgy, hogy növekedést tapasztalt. A csökkenés mértéke a vállalatok 47,6%-a esetén 10-30% közötti, viszont a cégek 28,6%-a már 30-50%-os csökkenést tapasztalt, míg négy cég esetén a csökkenés mértéke meghaladta az 50%-ot. A nyomdaiparra a képzett munkaerő iránti igény és a jelentős beruházási tőkeigény a jellemző, emiatt a cégek gyors profilváltásra, a kieső bevételek más termékkel vagy szolgáltatással történő kompenzálására nem képesek. A határok lezárása és a forint gyors romlása miatt pedig az alap- és segédanyag ellátás is komoly nehézségekbe ütközött.

A helyzet a cégvezetőket azonnali intézkedések meghozatalára kényszerítette, leginkább a bér- és egyéb költségek csökkentése, valamint a pénzügyi fegyelem szigorítása kapott prioritást, emellett a létszámgazdálkodás is kiemelt szerepet kapott. A cégek elsődlegesen a próbaidős vagy visszafoglalkoztatott munkavállalóktól váltak meg, de akadt olyan vállalat is, ahol a teljes

³⁸ Nyomda- és Papíripari Szövetség (2020) COVID-19 járvány gazdasági hatásai a nyomdaiparban, p.2.

„Print: a Te jövőd 2.0” program

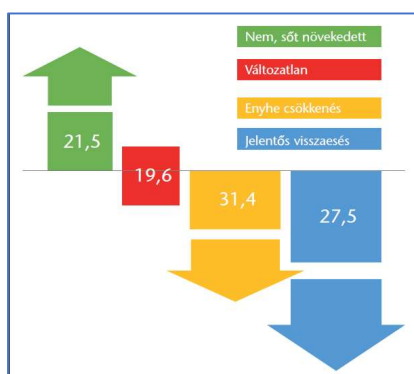
munkaidős állománynál is csökkenteni kellett a létszámot, annak ellenére, hogy az ágazat szakemberhiánnyal küzd. (30. ábra) (NYPSZ, 2020)

30. ábra: Az eddig megtett intézkedések cégen belül, 2020.május

Forrás: NYPSZ³⁹

Később, 2021 tavaszán a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület szakfolyóirata, a Magyar Grafika 48 nyomdai vállalkozás támogatásával szintén felmérést készített a koronavírus nyomdaipari cégekre gyakorolt gazdasági hatásáról. A felmérésből kiderül, hogy a válaszadó 48 nyomdából 1 biztos nem vészelte át a világjárvány következtében kialakult válsághelyzetet. (Faludi, 2021.) De a nyomdák közel 60%-a tapasztalt a pandémia hatására kisebb-nagyobb visszaesést, növekedést pedig csupán 21,5%-uk. (31. ábra)

31. ábra: Az előző évhez viszonyított megrendelésállomány változás, 2021. első negyedév

Forrás: Magyar Grafika⁴⁰

A nyomdaipar – mind megrendelői, mind beszállítói oldalról – rendkívüli mértékben függ a gazdaság többi ágazatától, így a pandémia egyes ágazatokra gyakorolt negatív hatásai is azonnal jelentkeznek a szektorban. A megrendelések csökkenésének hatására a nyomdák megszorító intézkedésekre kényszerülnek, ami a munkaerő leépítésében is megmutatkozik. A

³⁹ Nyomda- és Papíripari Szövetség (2020) COVID-19 járvány gazdasági hatásai a nyomdaiparban, p.2.

⁴⁰ Faludi Viktória (2021) Felmérés a nyomdaipari vállalkozások helyzetéről a koronavírus 3. hulláma alatt, in: Magyar Grafika 2021/2. p.10.

válaszok alapján a nyomdák 40%-a kényszerült leépítésre, 11,8% esetén ráadásul több mint 10 fővel csökkent az alkalmazottak létszáma. A cégek egynegyede pedig további korlátozások bevezetését is fontolgatta, például a munkaórák csökkentése formájában. (Faludi, 2021)

Mindkét kutatás külön kitért arra, hogy a Kormánytól milyen segítséget várnának el a cégek a pandémia hatásainak tompítására. E kérdésben mind a két vizsgálat nagyon hasonló eredményt mutat: a cégek leginkább a bértámogatásban, az adó- és járulékcsökkentésben, valamint a beruházásokat segítő, vissza nem térítendő támogatásokban látják a megoldást.

3.4.4 Technológiai korszakváltás

A digitalizáció megjelenése és egyre nagyobb térhódítása egyszerre jelent lehetőséget és fenyegetést számos iparágra, a forgalmat befolyásoló hatása pedig a nyomdaiparban is egyre jobban érezhető. Számos kiadványt – szótárak, lexikonok, nyomtatott katalógusok – már elsősorban vagy akár kizárólagosan is csak online formában lehet elérni, mindeközben a nyomtatott napilapok piaca is jelentősen beszűkült. A megváltozott fogyasztói magatartás, a webes és egyéb elektronikus megoldások felé való elmozdulás miatt a nyomtatás iránti kereslet tehát erősen lecsökkent.

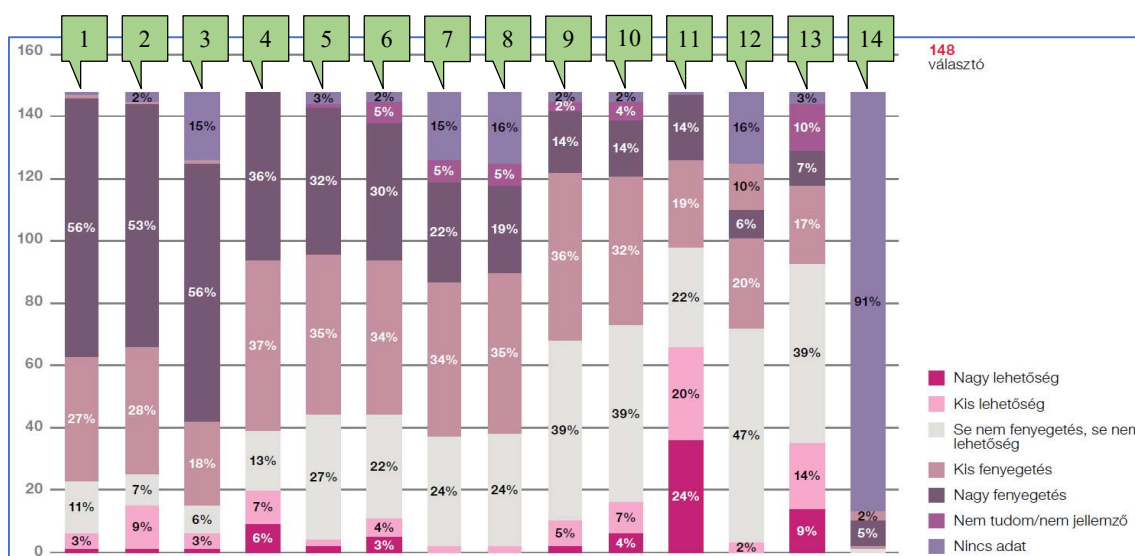
A technológia fejlődéséből viszont csak azok a cégek tudnak leginkább profitálni, amelyek elég gyorsan tudnak reagálni a változásokra és ki tudják használni a modernizáció nyújtotta lehetőségeket. Így ez a termelékenységet és az új piacokhoz való hozzáférést tudja segíteni számukra. De fontos kiemelni, hogy a kis- és középvállalkozások hiába mutatkoznak ugyan rugalmasabbnak, a fejlesztésekhez szükséges plusz tőkét jóval nehezebben tudják bevonni, mindez ez a jelenlegi gazdasági helyzetben különösen igaz.

Az Európai Unió támogatásával megvalósult „Az európai nyomdaipar jövője – a mi kezünkben van” című tanulmány felmérése szerint a nyomdaipari szereplők ugyan már felismerték az új technológiák nyújtotta lehetőségeket, mivel azok növelik a hatékonyságot, ami plusz versenyképességet, jobb munkafolyamatokat, gyorsabb és hatékonyabb termelést, valamint kevesebb anyaghasználatot és hulladékot tesz lehetővé számukra, de mindemellett tartanak is az új technológiák előretörésétől.

A vállalatokra ható tényezőket vizsgáló felmérés eredményeit a 32. ábra szemlélteti, a diagram oszlopai a következőket jelölik: (1) Belföldi árverseny, (2) Recesszió/gazdasági visszaesés, (3) Kapacitásfelesleg az iparágban, (4) A nyomtatott anyagok digitális/online eszközökkel való helyettesítése (pl.: internet, e-book), (5) Külföldről (pl.: Kínából) behozott nyomtatott anyagok

miatt létrejövő árverseny, (6) A hirdetések web-re való áthelyeződése, (7) Kormányzati bürokrácia, (8) A kormányzati támogatások hiánya, (9) A termelésben közvetlenül részt vevő dolgozók hiányos ismeretei, (10) Vezetői ismeretek hiánya, (11) Kis példányszámú, rendelésre készített munkák, amelyek alkalmasabbak digitális nyomtatásra, (12) A részvényesek nagyobb megtérülést akarnak, (13) Online adattárolás/kezelés, (14) Egyéb. (Intergraf, 2013, p.60.)

A felmérésben résztvevő vállalatok 73%-a fenyegetést lát a nyomtatott anyagok digitális/online eszközökkel való helyettesítésében, ebből közel 50% véli úgy, hogy a nyomdaipari vállalatokra kimondottan nagy veszélyt jelent a digitalizáció folyamata.

32. ábra: A vállalatokra ható tényezők

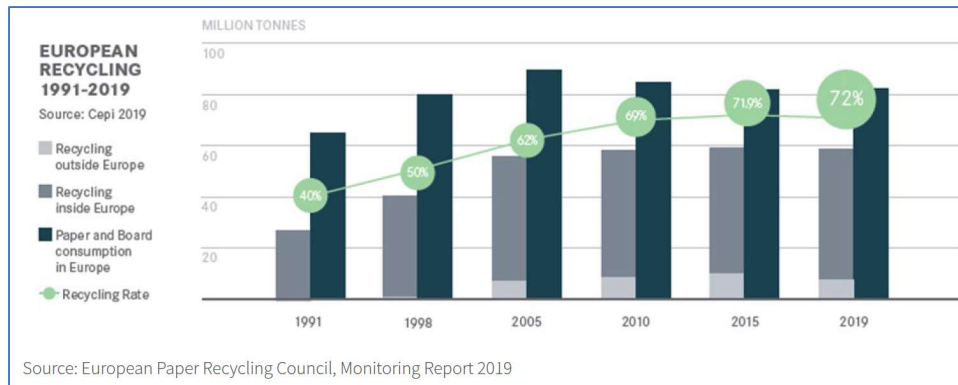
Forrás: Intergraf⁴¹

3.4.5 Környezettudatosság

Az Európa Bizottság 2022-re tervezi közzétenni azt az irányelvet, amely már a fenntarthatóság maximális figyelembevételével a különféle termékek és azok előállítási folyamatának környezeti lábnyomára vonatkozik. Ennek részeként a nyomdafestékekben használt ásványi olajok használata ugyanúgy szabályozás alá kerül majd, mint az erdőirtás. Persze, a nyomdaipari szektor már elindult a zöldítés útján és kidolgozta azokat az eszközöket és módszereket, mellyel számolni tudja a nyomtatott termékek és azok előállítási folyamataink karbon-lábnyomát. Nemcsak az újrahasznosítás fontos, a cégeknek a hulladékmennyiség minimalizálására, a csökkentett energia-, víz- és vegyszerhasználatra is fontos odafigyelni. Kiemelt kérdés a papír és a környezetvédelem kapcsolata is.

⁴¹ Intergraf et al. (2007-2013) Az európai nyomdaipar jövője – a mi kezünkben van // Mit mond az iparág, pp.60.

„Print: a Te jövőd 2.0” program

33. ábra: European Recycling, 1991-2019

Forrás: Intergraf⁴²

„A társadalmi felelősségvállalás ott kezdődik, hogy a cégek megteremtik a gazdasági fenntarthatóságot, és biztosítják az alkalmazottak foglalkoztathatóságának lehetőségét. Az iparágban újra ki kell találnia magát a 21. században, és létre kell hoznia egy olyan imázst, amely a nyomdaipart a kommunikációs ipar közepére helyezi”, olvasható „Az európai nyomdaipar jövője – a mi kezünkben van // Mit mond az iparág” tanulmányban. (Intergraf, 2013, p.8.)

A környezetvédők a papírfelhasználás miatt a nyomda- és papíripart jó ideig meglehetősen kedvezőtlenül ítélték meg, viszont a környezettudatosnak számító, papíralapú csomagolás térhódításával ez a vélemény egyre inkább javul.⁴³

A szektor jobb megítéléséért dolgozik a „Two Sides” nemzetközi szervezet, amely a tényekre fókuszálva és a tévhitek megcáfolásával a nyomda- és papíripar fenntarthatóságát támogatja. Magyarországi tagcsoportja a Two Sides Hungary környezetvédelmi kampányának keretében például nyomtatott és online formában is megjelentette a „Papír és print: Mítoszok és tények” kiadványt, amely a papírgyártáshoz és papírfelhasználáshoz kapcsolódó téves vagy félrevezető állításokat igyekszik megcáfolni.⁴⁴

A Nyomda- és Papíripari Szövetség nemcsak a környezeti kérdésekre fogékonynak számító fiatal generáció miatt tartja fontosnak bemutatni, hogy a papír nem a múlt, hanem a környezettudatos jövő. Ezért különféle papírt és papírtermékeket népszerűsítő kampányokat szervez, pl. a „Szeretem a papírt” és a „Faces of Print” kampány, valamint a „Ne zavarj.

⁴² Intergraf: Activity Report, 2020-2021 (2021) p.17.

⁴³ Fedprint.hu: <http://www.fedprint.hu/article/a-nyomdaszat-trendi-szakma>

⁴⁴ Fedprint.hu: <http://fedprint.hu/article/two-sides-mitoszok-es-tenyek>

Olvasok” kilincsakasztó kampány, illetve a „PISA jelentés a nyomtatott olvasás és a személyes képességek összefüggéséről” szóló figyelemfelhívó kampány.⁴⁵

A képet tovább színesíti az is, hogy az elmúlt időszakban a pandémia okozta termelői és beszállítói problémák miatt globális méretűvé vált a papírhiány, amely a teljes ágazatra negatív hatással van, mindez pedig a megrendelők számára leginkább az árak emelkedését jelenti. Minthogy a Magyarországon felhasznált összes nyomdai papír importból származik, ez a probléma igen jelentőssé vált az elmúlt időszakban, a krízis jelei kezdenek kialakulni, hiszen a papírkereskedők készletei lecsökkentek, a nyomdai felhasználóknál pedig pánikvásárlások indultak meg.

A rövid- (3-6 hónap) és közép távú (egy év) előrejelzések szerint ez a helyzet 2022-ben nem is fog változni, sokkal inkább további áremelésekkel és készlethiánnyal kell számolni, valamint várhatóan a szállítási határidők is megnövekednek. Mindezek a tendenciák leginkább azokat a nyomdai vállalkozásokat sújtják, amelyek közbeszerzésben vettek vagy vesznek részt, továbbá, amelyek egyéb, hosszú távú megállapodásokat kötnek.⁴⁶

3.4.6 Papírhiány és áremelkedés

2021 szeptemberében indultak meg a hírek a nyomdai felhasználású papírok ellátási gondjairól. A negatív tendencia azóta tovább erősödött, így közel fél év alatt a kezdeti gond mára az egész európai nyomdaipart sújtó, komoly papírellátási problémává nőtte ki magát. A globális probléma és annak következményei a nyomdákat és azok megrendelőit egyaránt érintik.

Az érintettek részvételével a Nyomda- és Papíripari Szövetség a helyzet pontos feltérképezése érdekében online konferenciát tartott, valamint megvizsgálta a magyarországi papír-nagykereskedők helyzetjelentéseit, illetve az európai nyomdaipar érdekeit képviselő Intergraf európai tapasztalatait is meghallgatva összegezte a kritikussá kumulálódott helyzetet. (Fedprint, 2021)⁴⁷ A fentiekre támaszkodva a nyomdákat sújtó papírellátási nehézségek okai és következményei az alábbiak szerint foglalhatók össze.

A koronavírus-járvány megfékezésére irányuló vészhelyzeti intézkedések egyikeként a gazdaság szinte teljes egészében leállt. Ez a leállás a globális kereskedelemre és az ellátási láncokra előre fel nem mérhető hatást gyakorolt, mindaz hatalmas megrázkódtatást jelentett az

⁴⁵ Fedprint.hu: <http://www.fedprint.hu/article/a-nyomdaszat-trendi-szakma>

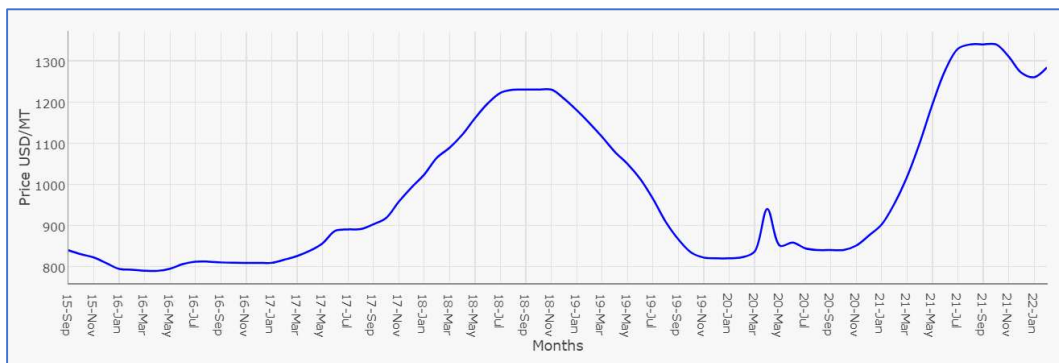
⁴⁶ Fedprint.hu: <https://fedprint.hu/article/globalis-papirhiany>

⁴⁷ Fedprint: Globális papírhiány (2021) <http://www.fedprint.hu/article/globalis-papirhiany>

európai és a globális gazdaságnak egyaránt. Ennek következtében viszont **zuhanni kezdett a fakitermelés** is, a papírgyárak pedig szabadságra küldték munkavállalóikat.

Ebben a szektorban a gyártóüzemek éjjel-nappal termelnek, épp ezért az újraindítás sem egyik pillanatról a másikra történik. Alaposan megfontolt stratégiára van szükség, mivel a termelés újbóli leállítása felbecsülhetetlen károkat okozhat az iparágnak. Így is akadtak olyan gyárak, melyek a válság hatására rákényszerültek a termelés végleges leállítására.

A jelentősen lecsökkent fakitermelés közvetlen velejárója pedig a **cellulóshiány** lett, ami viszont a papírgyártás legfontosabb alapanyaga. A cellulóz a tavaly őszi mélyponthoz képest fél év alatt több mint 40 százalékot drágult. A trend azóta annyit változott, hogy a szeptemberi csúcshoz képest valamennyire lassult a növekedés üteme. (34. ábra)

34. ábra: Északi fehéritett puhafacellulóz árváltozása, 2015. szeptember - 2022. január (dollár/tonna)
Forrás: NorexEco⁴⁸

Szintén a pandémia hatására íródtak át a fogyasztói szokások, ami új kihívás elé állította mind ellátási, mind pedig elosztási oldalon nemcsak a közvetlen, hanem a kiterjesztett ellátási lánc szereplőit is. Az extra terhelés és munkaerőhiány miatt erősen **szakadozottá váltak a logisztikai láncok**, valamint jelentősen **emelkedtek a szállítási költségek** is.

A folyamatok esetében, ha valamilyen világszintű dolog történik (pl. a járvány) akkor annak hatása biztosan jelentkezni fog az áram árában is. Az olaj ára pedig, mint alap indikátor jelzi a változás irányát, hiszen várhatóan abban az irányban mozdul majd a többi energia ára is. A szén-dioxid kvóta ára pedig, ami leggyorsabban hat az áram árára, valamivel több, mint egy év alatt megduplázódott. Mindezek miatt az elmúlt időszakban drasztikusan **megemelkedtek az energiaárak** is. (Áramcentrum, 2021)⁴⁹ (35. ábra)

⁴⁸ NorexEco: Final Settlement Index for NBSK <https://norexeco.com/market-data-graphs/#1603616979841-d131d9ff-f56c>

⁴⁹ Áramcentrum: áram ár trend 2021.06 <http://www.aramcentrum.hu/aram-ar-trend-2021-06/>

„Print: a Te jövőd 2.0” program

35. ábra: Szén-dioxid-kvóta árváltozása, 2021. január - 2022. február (euro/tonna)

Forrás: Ember⁵⁰

Ezzel párhuzamosan a körforgásos gazdaság szellemiségében, a fenntartható fejlődés jegyében erőteljes kampány kezdődött a műanyag csomagolóanyagok, illetve általában a műanyagok felhasználásának csökkentésére, a kifogyóban lévő nyersanyagkészletek megóvására. Ehhez csatlakozva Magyarország Kormánya klímavédelmi akciótervének részeként 2021. július 1-től betiltotta az egyszer használatos műanyagok forgalmazását.

A **műanyagtermékek betiltása** az ágazatnak szintén komoly gondokat okozott. Az eldobható, egyszer használatos műanyag poharak, evőeszközök, tányérok és a szívószálak, valamint műanyag szatyrok és ételszállítódobozok papíralapú helyettesítői iránt hirtelen megugrott a kereslet és hiába lehetett számítani erre, a járványidőszak alatt a többletigényre nem tudott felkészülni az ágazat, pedig több papíripari cég is átállt a csomagolóipar ellátására.

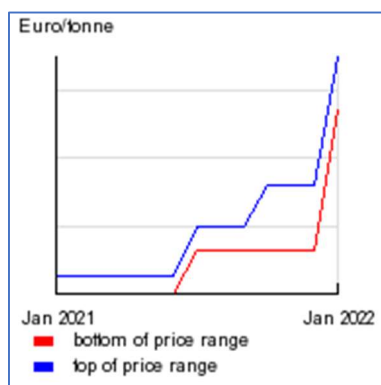
Az erősödő környezettudatos gondolkodás, a körforgásos gazdaság szemlélete miatt az **újrahasznosított papír** iránt is erőteljesebb lett a kereslet, ami még a hulladékpapír árak emelkedését is magával hozta.

Fontos megemlíteni mindezek mellett a finn UPM-Kymmene erdészeti vállalat dolgozóinak 2022. január 1-én kezdődött és március 12-ig meghosszabbított sztrájkját is. A **finn sztrájk** leginkább a címkegyártásra volt kihatással, ugyanis a finn UPM látja el az európai piac 40%-át a címkékhez szükséges köztes termékből. A hiánynak pedig a friss élelmiszerek piacán is jelentős hatása lehet, mivel címkék nélkül ezek a termékek biztosan nem kerülhetnek a polcokra. (G7, 2022)⁵¹

⁵⁰ Ember: EUA (EU ETS) Futures Index <https://ember-climate.org/data/carbon-price-viewer>

⁵¹ G7: Több ezer finn dolgozó sztrájkja súlyosbítja az európai papírhíányt <https://g7.hu/vilag/20220218/tobb-ezer-finn-dolgozo-sztrajkja-sulyosbitja-az-europai-papirhiany>

A fentiekben részletezett, egymást erősítő tényezők pár hónap alatt 20-30% közötti papírár-emelkedést és 15% feletti költségnövekedést generáltak. (Fedprint, 2021)⁵² (36. ábra)

36. ábra: Papír árváltozása, 2021. január - 2022. január (euro/tonna)

Forrás: Euwid⁵³

2022 elejére a papír- és nyomdaipar helyzete így lényegében kritikussá vált. Az iparágat ebben az évben a kevés alapanyag, a papírhiány, a papírtermékek iránt megnövekedett kereslet, a csökkenő készletek, a gyártói allokációs és kvótarendszer, valamint az árak jelentős drágulása egyidejűleg jellemzi. A rövidtávú előrejelzésekből ráadásul az látszik, hogy a folyamat még nem állt meg, a piac szereplői további kedvezőtlen változásokra számítanak az év második felében is. (Fedprint, 2021)⁵⁴

3.5 Megoldási javaslatok

3.5.1 2020 stratégia

Az Európai Unió a 2008-ban kirobbant gazdasági világválságra válaszul – ahol az európai aktív lakosság 10%-a, mintegy 23 millió ember lett munkanélküli – 2010-ben kidolgozott stratégiai javaslatában⁵⁵ többek közt a foglalkoztatási arány javítását tűzte ki célul úgy, hogy 2020-ra a 20-64 éves munkavállalók legalább 75%-a rendelkezzen munkahellyel. A Tagállamok intézkedéseinek köszönhetőn 2018-ra a foglalkoztatási arány elérte a 73,2%-ot, ami három bázispontos emelkedést jelentett tíz év alatt. (37. ábra)

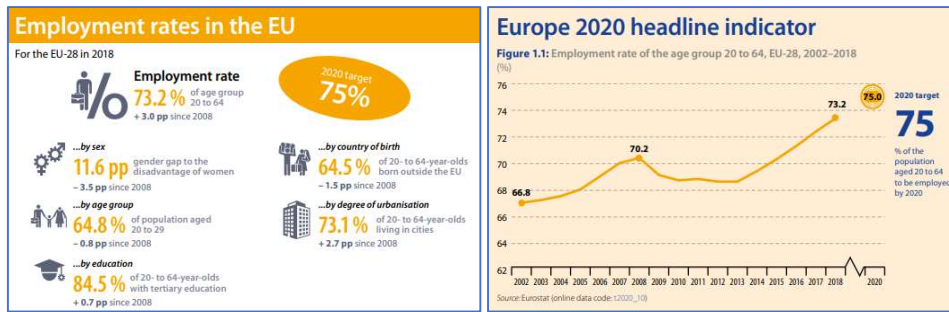
⁵² Fedprint: Papírhelyzet a Szövetség tagjainál <http://www.fedprint.hu/article/papirhelyzet-a-szovetseg-tagjainal>

⁵³ Euwid: Prices for printing and writing papers in Europe at record highs <https://www.euwid-paper.com/news/singlenews/Artikel/prices-for-printing-and-writing-papers-in-europe-at-record-highs.html>

⁵⁴ Fedprint: Papírhelyzet a Szövetség tagjainál <http://www.fedprint.hu/article/papirhelyzet-a-szovetseg-tagjainal>

⁵⁵ Európai Bizottság (2010) Európa 2020, Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája: https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_HU_ACT_part1_v1.pdf

„Print: a Te jövőd 2.0” program

37. ábra: Foglalkoztatási ráta és annak alakulása az EU-ban, 2002-2018

Forrás: Eurostat⁵⁶

A 2020-ra kitűzött cél sikeres megvalósulását azonban a világvárvány megtörte, jelentős számú munkavállaló került ki önhibáján kívül a munkaerőpiacról, lett munkanélküli vagy épp kényszervállalkozó, esetleg részmunkaidős foglalkoztatott.

Többször hivatkoztunk „Az európai nyomdaipar jövője – a mi kezünkben van // Mit mond az iparág” kiadványra, mely az Európai Unió foglalkoztatási és társadalmi szolidaritási programja támogatásával valósult meg. Ennek az uniós programnak az volt a célja, hogy pénzügyi támogatást nyújtson az Európai Unió foglalkoztatási, szociális és esélyegyenlőségi területen kitűzött elképzeléseinek végrehajtásához hozzájárulva az Európa 2020 stratégia vonatkozó célkitűzéseinek eléréséhez.

A tanulmány az európai nyomdaipart érintő kérdések kilenc hónapnyi előzetes kutatásán alapul és a szektor problémáira, aktuális helyzetére hívja fel a figyelmet. A magyar workshop dr. Peller Katalin projektmenedzser (NYPSZ) és Aczél János projektmenedzser (NYDSZ) szervezésében valósult meg. (Intergraf, 2013, p.3.)

3.5.2 EGSZB Intézkedési terv

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) a nyomdaipar szakmai szövetségeivel egyetért abban, ha az ágazat hosszú távon fenntartható módon akar fejlődni, akkor az mindenképp átszervezést igényel. Egy hat pontból álló intézkedési tervre vonatkozó javaslatuk a nyomdaipar említett problémáira igyekezett megoldást nyújtani. (EGSZB, 2011)⁵⁷

1. Az európai nyomdaipar dinamikájának támogatása a globalizált piacon

- Partnerségek és szövetségek

⁵⁶ Eurostat, Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 strategy — 2019 edition, pp.22-23: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-statistical-books/-/KS-04-19-559>

⁵⁷ Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (2011) Az EGSZB véleménye 2011/C 44/16

- A gyártási költségek kezelése
- 2. Az ügyfelek számára nagy hozzáadott értékkel rendelkező szolgáltatások kifejlesztése
- 3. Jobb képzés
- 4. Megerősített európai referencia – szabványosítás és harmonizáció
- 5. A kutatási és innovációs erőfeszítések egyeztetett növelése
- 6. A nyomdaipar megítélésének javítása

3.5.3 *Oktatás, képzésfejlesztés*

A nyomdaipari munkaerőpiac jelenlegi és jövőbeli valós igényei és a nyomdaipari szakképzés közötti szakadék megszüntetése érdekében olyan eszközökhöz kell nyúlni, melyek nemcsak azokat motiválják, akik munkát keresnek, hanem azokat is, akik pályaválasztás előtt állnak. Épp ezért a különféle szakképzési programok és a változatos pályaorientációs tanácsadási formák szerepe egyre inkább felértékelődik. Az EGSZB – a szakmák és a szaktudás tekintetében – ehhez egy olyan európai szintű megfigyelőközpont felállítását támogatja, mely a tényleges és a jövőbeli ágazati igényeket méri fel és egyúttal segíti összeegyeztetni a képzési kínálatot a kereslettel. Ez nemcsak az egész életen át tartó (szak)képzés folyamatába illeszthető be, hanem a munkavállalók mobilitását és átképzését is segítené. (EGSZB, 2011)⁵⁸

A tanulmány további részében megvizsgáljuk az ágazati képzés megújuló rendszerét, áttekintjük milyen pályaválasztási indítékok, tanulói igények merülnek fel a fiatalok részéről, kitérünk a nyomdaipar szakma gyakorlásához szükséges kompetenciákra is, végül pedig utánajárunk annak is, milyen életpályaminták, -esélyek vannak manapság a nyomdaiparban.

3.5.4 *Új stratégia kidolgozása a nyomdaipari ágazat számára*

Szintén az ágazat hosszú távon fenntartható fejlődését célozza meg az az együttműködési megállapodás, mely 2022. elején jött létre a Nyomda- és Papíripari Szövetség, valamint az Innovációs és Technológiai Minisztérium között. A hosszútávú iparági stratégia célja meghatározni azon ágazati fejlesztéseket és támogatási lehetőségeket, melyek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a nyomdaipar újból aktív részese lehessen a gazdaság vérkeringésének. (Fedprint, 2022)⁵⁹

⁵⁸ Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (2011) Az EGSZB véleménye 2011/C 44/16

⁵⁹ Fedprint Hírlevél 2022. február <https://admin.fedprint.hu/files/news/contents/358/2022.02.%20Hi%CC%81rleve%CC%81l.pdf.pdf>

4 A nyomdaipar utánpótlása

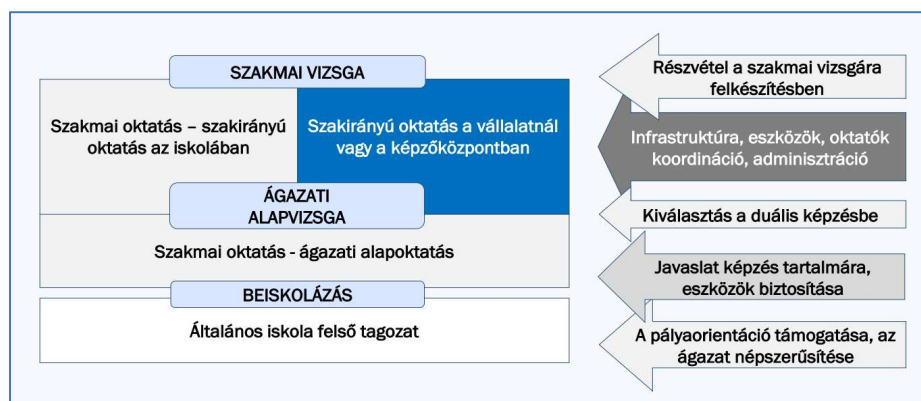
4.1 Az ágazati képzés megújuló rendszere

2020 a szak- és felnőttképzés megújulásának éve volt Magyarországon. Ez év szeptember 1-jétől új szakképzési intézményrendszer várja a szakmát tanulókat, amelyben az Országos Képzési Jegyzék (OKJ) helyét az Innovációs és Technológiai Minisztérium által jóváhagyott szakképzési törvény végrehajtási rendeletében megjelent Szakmajegyzék váltotta fel. A Szakmajegyzékben újból definiálásra kerültek a szakmai oktatásban megszerezhető szakképesítések, melyben a nyomdaipari szakképzés a Kreatív ágazatban született újjá.

Az adott ágazathoz tartozó szakmánál a szakképzőiskolai képzés első tanévében, míg a technikumban az első két tanévben a tanulók széles körű ágazati alapismeretekre tesznek szert, mely ágazati alapvizsgával zárul. Ezt követően kezdi meg a tanuló a szakirányú képzést.

Az ágazati alapismeretek elsajátítása biztosítja a tanulók részére az átjárhatóságot az ágazati szakmákon belül, de akár a technikum és a szakképző iskola között is.

Az iskolákban zajló alapképzést követően a szakmai duális képzés – szakképzőiskola esetén két, technikum esetén három év időtartam alatt – az iskolák szakmai felügyelet mellett duális képzőhelyeken, nyomdaipari vállalatoknál vagy képzési központokban történik. (38. ábra)

38. ábra: A gazdasági szereplők részvételi lehetőségei a szakemberek képzésében, 2021.

Forrás: IKK⁶⁰

A tanulók a szakmai oktatás megkezdésekor a nyomdaipari vállalatokkal tanulmányi szerződést kötnek és tanulmányi eredményük függvényében ösztöndíjra jogosultak, mely összeg a kitűnő tanulók esetén elérheti a szakmunkás minimálbér összegét is.

⁶⁰ Innovatív Képzés Támogatóközpont (2021) Duális szakmai oktatás a szakképzés új rendszerében, p.3. https://szakkepzes.ikk.hu/files/Du%C3%A1lis_szakmai_oktat%C3%A1s.pdf

A nyomdai alapszakmákban jelenleg két képzés indul nappali és esti tagozaton.

(1) Nyomdász szakma (a képzés szakmajegyzék száma: 402111612)⁶¹ a Kreatív ágazat szakképzettség megszerzésével záruló, 3 éves szakképzőiskolai képzése, melynek választható szakmairányai: (1) Nyomdaipari gépmester, (2) Nyomdaipari előkészítő és (3) Nyomtatványfeldolgozó szakmairány.

(2) Nyomdaipari technikus szakma (a képzés szakmajegyzék száma: 502111611)⁶² a Kreatív ágazat érettségivel és technikus szintű szakképzettség megszerzésével záruló, 5 éves technikus képzése, melynek választható szakmairányai: (1) Nyomdaipari gépmester, (2) Nyomdaipari előkészítő és (3) Nyomtatványfeldolgozó szakmairány.

A nyomdaipari alapképzés elvégzése után lehetőség nyílik a felnőttképzésben, ún. ráképzéssel további öt nyomdaipari szakképesítés megszerzésére.

1. **Digitális montírozó és nyomóforma-készítő** (szakképesítés azonosító: 07224003)⁶³
2. **Folyamatszabályozó gépmester** (szakképesítés azonosító: 02114002)⁶⁴
3. **Könyvművész, könyvrestaurátor** (szakképesítés azonosító: 02115001)⁶⁵
4. **Nyomdai formakészítő** (a képzés szakmajegyzék száma: 07224002)⁶⁶
5. **Színátalakító (Color converter)** (a képzés szakmajegyzék száma: 07224012)⁶⁷

4.2 Pályaválasztási indítékok, tanulói igények

A Nyomda- és Papíripari Szövetség évek óta a munkaerő utánpótlás fontosságára hívja fel a figyelmet. Manapság már a legtöbb nyomda a legmodernebb európai színvonalú géppel van felszerelve, a nyomdaiparban a fizetések meghaladják az ipari átlagot és az oktatás színvonala is magasnak mondható, a kedvezőnek tűnő lehetőségek ellenére mégis egyre kevesebb fiatal áll nyomdásznak. A miértetek és megoldások felderítésére 2016-ban a Nyomda- és Papíripari Szövetség az Óbudai Egyetemmel közös oktatási vitafórumot tartott. (NYPSZ, 2016)⁶⁸

⁶¹ IKK: Nyomdász szakmakártya <https://szakkepzes.ikk.hu/szakmakartyak/szakmak/nyomdasz>

⁶² IKK: Nyomdaipari technikus szakmakártya <https://szakkepzes.ikk.hu/szakmakartyak/szakmak/nyomdaipari-technikus>

⁶³ Szakképesítések: Digitális montírozó és nyomóforma készítő <https://szakkepzes.hu/kepzesek/kreativ-agazat/digitalis-montirozo-es-nyomoforma-keszito>

⁶⁴ Szakképesítések: Folyamatszabályozó gépmester <https://szakkepzes.hu/kepzesek/kreativ-agazat/folyamatszabalyozo-gepmester>

⁶⁵ Szakképesítések: Könyvművész, könyvrestaurátor <https://szakkepzes.hu/kepzesek/kreativ-agazat/konyvmuvesz-konyvrestaurator>

⁶⁶ Szakképesítések: Nyomdai formakészítő <https://szakkepzes.hu/kepzesek/kreativ-agazat/nyomdai-formakeszito>

⁶⁷ Szakképesítések: Színátalakító (color converter) <https://szakkepzes.hu/kepzesek/kreativ-agazat/szinatalakito-color-converter>

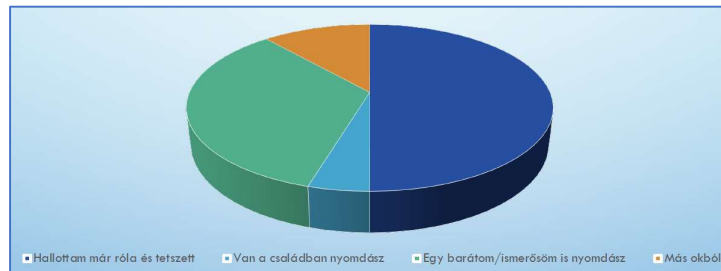
⁶⁸ NYPSZ, Fedprint.hu: A print jövője – a mi jövőnk <http://fedprint.hu/article/a-print-jovoje-a-mi-jovonk>

Ezen a fórumon ismertették „A print jövője – a mi jövőnk // Így látják ők...” kérdőíves minifelmérés eredményét, melyben az egri IQ pont gimnázium, technikum és szakközépiskola, a békéscsabai Szent-Györgyi Albert technikum és kollégium, valamint az Óbudai Egyetem nyomdászakos középiskolás és egyetemi hallgatói vettek részt.

Az önkéntes és anonim kitöltésű kérdőív a diákok pályaválasztási motivációját, a képzéssel kapcsolatos eddigi tapasztalatait és jövővel kapcsolatos elképzeléseiket vizsgálta.

Külön kérdéssor készült a középiskolásoknak és az egyetemistáknak, melyekre 44 fő középiskolás diák és 9 fő egyetemi hallgató adott választ.

A középiskolás válaszadók fele hallomás útján szerezte az ismereteit a nyomdászszakmáról és ez alapján döntött a továbbtanulásáról. Nagy hányaduknál az ismerősi, baráti körben dolgozott nyomdász és ez volt hatással a pályaválasztásra. (39. ábra)

39. ábra: Középiskolás diákok: Továbbtanulási indíték, 2016

Forrás: NYPSZ⁶⁹

A diákok képzéssel kapcsolatos pozitív tapasztalatai az alábbiak voltak: (NYPSZ, 2016)⁷⁰

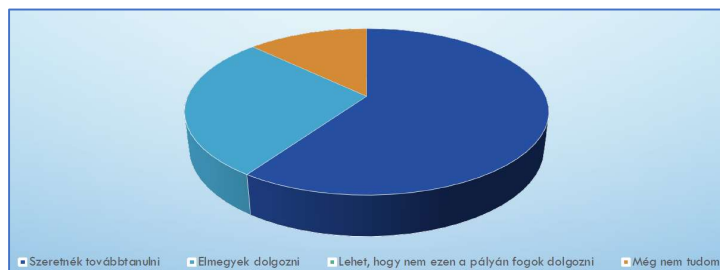
- gépekkel való dolgozás, a színek csodás világa, és a legmegfelelőbb munkakörülmények
- az, amikor a nyomdagépeken nyomtatunk, vagy amikor a színekkel játszunk
- jól megfizetik, keresett szakma és összességében nem mondható túlzottan nehéznek
- sok érdekes dolgot tanultam

Negatív tapasztalatként „a számítási feladatok nem könnyűk, és nagyon pontosnak kell lenni”, illetve az „egyes anyagok nehezek” válaszokat jelölték meg.

⁶⁹ NYPSZ, Fedprint.hu: A print jövője – a mi jövőnk <http://fedprint.hu/article/a-print-jovoje-a-mi-jovonk>

⁷⁰ NYPSZ, Fedprint.hu: A print jövője – a mi jövőnk <http://fedprint.hu/article/a-print-jovoje-a-mi-jovonk>

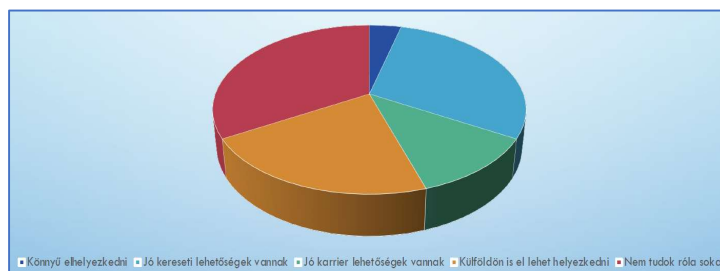
A középfokú oktatásban résztvevő válaszadók közül legtöbben az iskola elvégzését követően szeretnek volna továbbtanulni. (40. ábra)

40. ábra: Középfokú iskolások: Iskola után tervek, 2016

Forrás: NYPSZ⁷¹

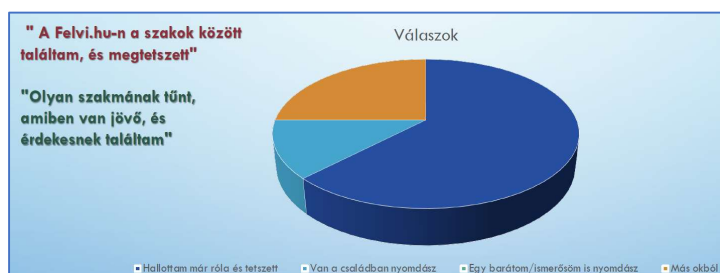
Elgondolkodtató az is, hogy a „Mit gondolsz a nyomdász életpályáról?” kérdésre a legtöbben „Nem tudok róla sokat” és a „Külföldön is el lehet helyezkedni” választ adták. (41. ábra)

41. ábra: Középfokú iskolások: Vélemények a nyomdász életpályáról, 2016

Forrás: NYPSZ⁷²

Az egyetemi hallgatók közül jóval több, mint a fele szintén hallomás útján szerezte az ismereteit a nyomdászszakmáról, de volt olyan hallgató, aki a felvi.hu-n a szakok között talált rá és a leírás alapján vált vonzóvá számára a szakma. (42. ábra)

42. ábra: Egyetemi hallgatók: Továbbtanulási indíték, 2016

Forrás: NYPSZ⁷³

⁷¹ NYPSZ, Fedprint.hu: A print jövője – a mi jövőnk <http://fedprint.hu/article/a-print-jovoje-a-mi-jovonk>

⁷² NYPSZ, Fedprint.hu: A print jövője – a mi jövőnk <http://fedprint.hu/article/a-print-jovoje-a-mi-jovonk>

⁷³ NYPSZ, Fedprint.hu: A print jövője – a mi jövőnk <http://fedprint.hu/article/a-print-jovoje-a-mi-jovonk>

A hallgatók képzéssel kapcsolatos tapasztalatai az alábbiak voltak: (NYPSZ, 2016)⁷⁴

Pozitív tapasztalatok:

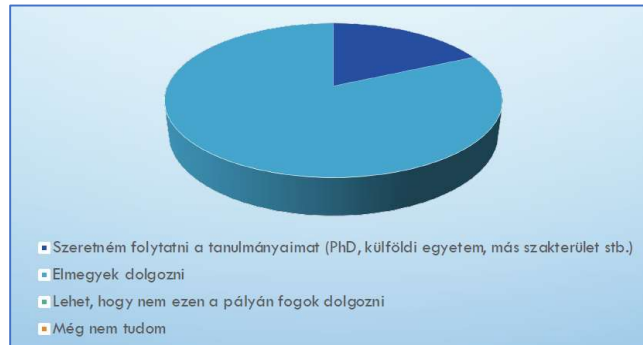
- Érdekes technológiákkal lehet dolgozni. értékteremtő iparág, szép és kreatív termékek jönnek létre általa.
- Az is vonzó benne, hogy kevesen tanulják egyetemi szinten, így nem tömegszakma, különleges, kevesen értenek hozzá.
- A színekkel való munka, nagy nyomdagépek, változatos tevékenységek.
- Változatos, kreatív munka az élet minden területén jelen van.
- Változatos, és számomra fontos, hogy alkothassak valami kézzel foghatót. Technológia és kreativitás.
- Mindig lehet újat tanulni, nem unalmas.
- Nagy múlttal rendelkező iparág, mely további kihívásokat tartogat a jövő generációi számára.
- Könnyen lehet kiemelkedő eredményeket elérni benne, nem monoton, kreatívabb munka, jó elhelyezkedési lehetőségek.
- Kevés a jó szakember, így jó eséllyel találhatok munkát. Valamint biztos megélhetésnek tűnik.
- Sokrétűnek találom. Folyamatosan fejlődik, lehetőséget biztosítva újabb ismeretek megszerzésére.

Negatív tapasztalatok:

- A nyomdák nem elég nyitottak a gyakornokok felé. Nem realizálják, hogy az ő érdekük az, hogy segítsenek tanulni, kinevelni azon szakemberek utánpótlását, akik lassan kiöregednek a szakmából.
- Zajosak a gépek.
- Kevés budapesti lehetőség.
- Több a vidéki lehetőség, mint a budapesti.
- Sok a fölösleges tantárgy az egyetemen.
- A gépeknél hatalmas a zaj, valamint büdös is van.

⁷⁴ NYPSZ, Fedprint.hu: A print jövője – a mi jövőnk <http://fedprint.hu/article/a-print-jovoje-a-mi-jovonk>

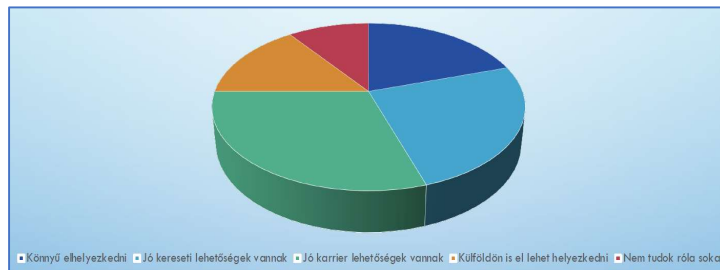
Az egyetemi hallgatók nagyobb része az egyetem után dolgozni szeretett volna, a többiek pedig továbbtanulni. (43. ábra)

43. ábra: Egyetemi hallgatók: Iskola után tervek, 2016

Forrás: NYPSZ⁷⁵

A nyomdász életpályáról pedig az egyetemistáknak leginkább a jó karrier és a jó kereseti lehetőség jutott eszébe. (44. ábra)

44. ábra: Egyetemi hallgatók: Vélemények a nyomdász életpályáról, 2016

Forrás: NYPSZ⁷⁶

4.3 A nyomdaipar kompetenciaszükséglete

A nyomdaipar bármennyi kihívással is találja magát szemben, abban teljes az egyetértés, hogy a tudás fejlesztése alapvető követelmény, a szükséges kompetenciákról alkotott alapos kép pedig elengedhetetlen a megfelelő képzési és átképzési politikák kidolgozásához.

A nemzetközi gyakorlatban is átalakulóban vannak a képzések, a humánfejlesztések. A klasszikus szakmai tanfolyamok megtartása mellett egyre fontosabbá válik a készség- és kompetenciafejlesztés (*skilling*). Az élethosszig tartó tanulás fogalma mellé a szótárba pedig bekerült az élethosszig tartó kompetenciafejlesztés (*lifelong skilling*) fogalma is.

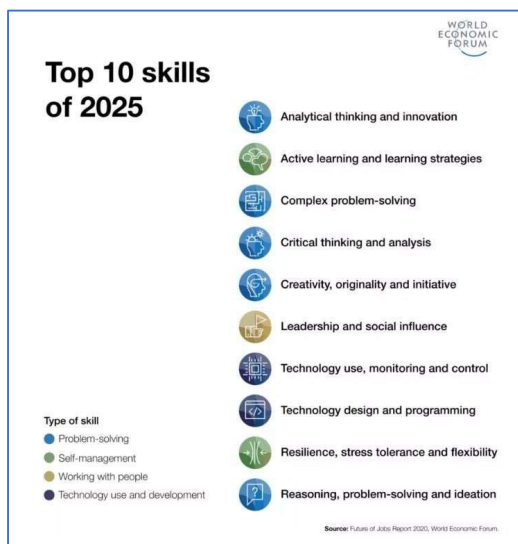
⁷⁵ NYPSZ, Fedprint.hu: A print jövője – a mi jövőnk <http://fedprint.hu/article/a-print-jovoje-a-mi-jovonk>

⁷⁶ NYPSZ, Fedprint.hu: A print jövője – a mi jövőnk <http://fedprint.hu/article/a-print-jovoje-a-mi-jovonk>

A kulcskompetenciák olyan szakma feletti képességek, melyek a munkavállalóval szemben támasztott munkáltatói követelményeket tartalmazzák. Konkrétan egyetlen szakmai területhez sem kötődnek, mára mégis a munkaerőpiaci boldogulás alapvető elemeivé váltak. Az életpálya szervezésében három kulcsképességnek jut kiemelt szerep:

1. a kommunikációs képesség a munka világába történő beilleszkedést az információk pontos átadásával és megfelelő értelmezésével segíti,
2. a kooperációs képesség a csoportmunkák során kap nagy szerepet, míg
3. a konfliktusmegoldó képesség jövőben terveink megvalósításához járul hozzá.

A Világgazdasági Fórum (World Economic Forum) 2020-as Future of Jobs jelentése alapján a 2025-ig terjedő időszakban a munkaerőpiaci változások alapján a leginkább keresett és elvárt tíz kompetencia a következő lesz: (45. ábra)

1. analitikus gondolkodás és újítás/innováció
2. aktív tudás és tanulási stratégiák
3. komplex problémamegoldás
4. kritikus gondolkodás és elemzés
5. kreativitás, eredetiség, és kezdeményezőkézség
6. vezetés és társadalmi befolyásolás
7. technológiahasználat, felügyelet és ellenőrzés
8. technológiai tervezés és programozás
9. rugalmasság, stressztűrés és alkalmazkodás
10. érvelés, problémamegoldás és ötletelés

45. ábra: Top 10 skills of 2025, 2020

Forrás: World Economic Forum⁷⁷

Az iparág átpozícionálása, a tevékenységek és a munka diverzifikálása és a szervezeti kultúra átalakítása mind szükségesek ahhoz, hogy az ágazat vonzóbbá váljon a fiatalok számára, így magához csalogatva a jövő munkaerőjét. Ezzel egy időben az iparágnek olyan szaktudás megszerzését kell elérnie, amely kiegészíti az előregedő, és hagyományos tudással rendelkező munkaerőt, hosszabb távon pedig annak helyébe lép majd. Ezek a kihívások az iparág átalakítását igénylik. (Intergraf, 2013)

⁷⁷ World Economic Forum: These are the top 10 job skills of tomorrow – and how long it takes to learn them <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills-of-tomorrow-how-long-it-takes-to-learn-them/>

A nyomdaipari dolgozók számára a műszaki érzék és az informatikai készség kulcsfontosságú tényező ugyan, de az úgynevezett interperszonális készségek (*soft skills*) jelentősége is egyre jobban felértékelődik, mint például az ügyfélkezelési készség, a vezetői képesség, a rugalmasság, a problémaérzékenység, az aktivitás vagy a felelősségvállalás.

A nyomdaipari szakmák kompetenciaelvárása ezzel szemben a megújuló szakképzésben: műszaki, digitális kompetencia, önállóság, problémamegoldási képesség, pontos és precíz munkavégzés, jó színlátás.⁷⁸

4.4 Életpályaminták, esélyek a nyomdaiparban

4.4.1 *Print: a Te jövőd* kampány

A nyomdaipar is felismerte, hogy a munkaerő utánpótlása nélkül nem lehet a szakmának jövője és az egyre erősödő munkaerőhiányt csak úgy lehet megoldani, ha a fiatalok számára újra vonzóvá tudja tenni ezt a komoly szakmai múlttal büszkélkedő, szép hivatást. A Nyomda- és Papíripari Szövetség erre a gondolatra alapozva dolgozta ki 2017-ben azt az átfogó cselekvési tervet, amely nemcsak hosszabb, hanem már rövidebb távon is megoldást jelenthet a cégek munkaerő problémáira.

A „Print: a Te jövőd”⁷⁹ oktatási- és marketing kampánnyal – melyhez több nyomdaipari cég is csatlakozott – a Szövetség az általános iskolát végző, pályaválasztás előtt álló fiatalokat célozta meg. Egy budapesti székhelyű nyomdák bevonásával létrejött szakmai bizottság dolgozta ki a következő évre vonatkozó konkrét cselekvési tervet és fogalmazta meg az előttük álló feladatokat. Azonnali, közép- és hosszú távú eredményt hozó megoldási javaslataikat pedig tíz pontban fogalmazták meg: (NYPSZ, 2017)

1. Önálló oktatási munkakör létrehozása a szövetségen belül.
2. Lobbizás kormányzati szerveknél (hiányszakmává nyilvánítás, együttműködés munkaügyi központokkal).
3. Ágazati statisztikák készítése.
4. Nyomdákhoz kapcsolódó általános iskolák, akkreditált gyakorlati helyek adatbázisának létrehozása.

⁷⁸ IKK: Nyomdász szakmakártya <https://szakkepzes.ikk.hu/szakmakartyak/szakmak/nyomdasz>
Nyomdaipari technikus szakmakártya <https://szakkepzes.ikk.hu/szakmakartyak/szakmak/nyomdaipari-technikus>

⁷⁹ NYPSZ, Fedprint.hu: Van megoldás a szakképzés problémáira <http://www.fedprint.hu/article/van-megoldas-a-szakkepzes-problemaira>

5. Együttműködés a szakképző intézményekkel.
6. További marketing és reklám anyagok készítése.
7. Részvétel oktatási rendezvényeken.
8. Oktatással összefüggő kommunikáció (rendezvények, híryananyagok, weboldal).
9. Nyomatott kommunikációért alapítvány működésének támogatása.
10. Együttműködés a PNYME-vel az egyéb oktatási területeken (kézi könyvkötő, restaurátor képzés).

4.4.2 *Fiatalok a nyomdaiparban*

A Nyomda- és Papíripari Szövetség mindamelllett, hogy évek óta azon dolgozik, hogy minél több pályakezdő válassza a nyomdász szakmát, információkat is gyűjt a szakmában dolgozó fiatal munkatársak arányáról és arról, hogy mennyire vesznek részt a vezetésben és milyen szempontokat tartanak fontosak hivatásuk tekintetében.

Egy ezzel kapcsolatos online kérdőívüket jellemzően olyan vidéki nyomdák töltötték ki, ahol a munkavállalói létszám 50-100 fő között vagy 250 fő felett volt. (NYPSZ, 2021)

A 31 válaszadó cég közül 48,4% nyilatkozott úgy, hogy munkavállalói 10-25%-a tartozik a 18-29 év közötti korcsoportba, míg a cégek közel valamivel több, mint egyharmadánál (35,5%) a 30 év alattiak aránya kevesebb, mint 10%. (46. ábra)

46. ábra: 18-29 év közötti munkavállalók megoszlása, 2021

Forrás: NYPSZ⁸⁰

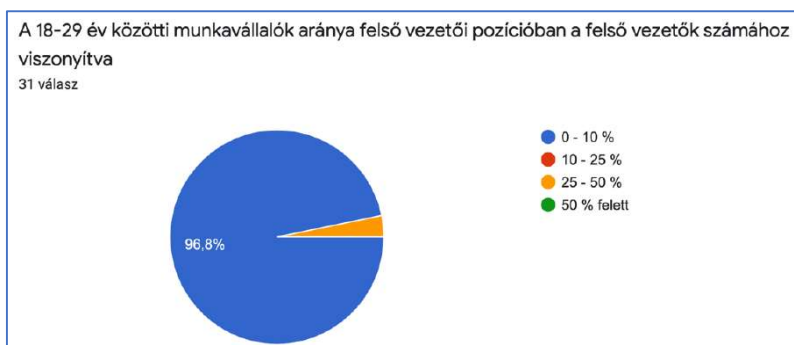
A cégvezetők közt kevés fiatalot találunk, középvezető szinten (47. ábra) számuk valamivel magasabb, mint felsővezetői szinten (48. ábra).

⁸⁰ NYPSZ, Fedprint.hu: Fiatalok a nyomdaiparban <http://www.fedprint.hu/article/fiatalok-a-nyomdaiparban>

„Print: a Te jövőd 2.0” program

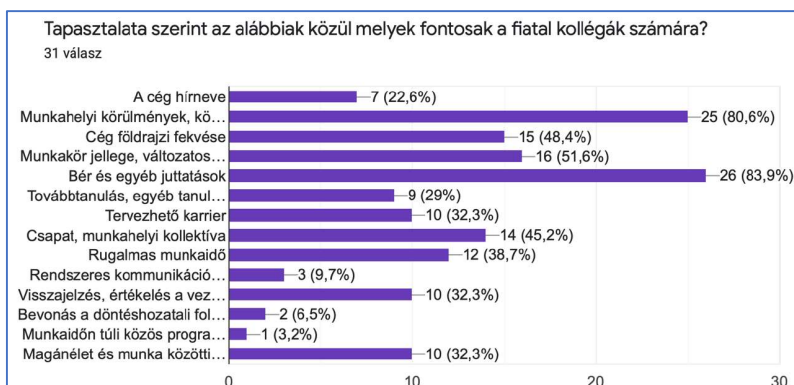
47. ábra: 18-29 év közötti középvezetők aránya, 2021

Forrás: NYPSZ⁸¹

48. ábra: 18-29 év közötti felsővezetők arány, 2021

Forrás: NYPSZ⁸²

A fiatal munkavállalók munkaérték-preferenciái közt első két helyen a bér és egyéb juttatások (83,9%), valamint a munkahelyi körülmények, környezet (80,6%) szerepeltek. (49. ábra)

49. ábra: 18-29 év közötti munkatársak munkaérték preferenciái, 2021

Forrás: NYPSZ⁸³

⁸¹ NYPSZ, Fedprint.hu: Fiatalok a nyomdaiparban <http://www.fedprint.hu/article/fiatalok-a-nyomdaiparban>

⁸² NYPSZ, Fedprint.hu: Fiatalok a nyomdaiparban <http://www.fedprint.hu/article/fiatalok-a-nyomdaiparban>

⁸³ NYPSZ, Fedprint.hu: Fiatalok a nyomdaiparban <http://www.fedprint.hu/article/fiatalok-a-nyomdaiparban>

De az online kutatás felmérte a cégek munkaerővel kapcsolatos gondjait is. A 31 válaszadó cégnél egy éven belül 126 dolgozó munkaviszonya megszűnését jelezték elő, ezeknél a vállalatoknál 80 szakképzettséget nem igénylő, 71 szakképzettséget igénylő és 24 adminisztratív jellegű állás várt betöltésre. Az országos szakközépiskolai adatok alapján mindeközben a végzős diákok száma töredéke az üres álláshelyeknek. (50. ábra)

Képzés helye	Szakma	Létszám	Képzés típusa
Budapest	nyomdaipari technikus	11 fő	nappali
	nyomdaipari technikus	12 fő	esti (OKJ)
	könyvkötő, nyomtatvány feldolgozó	19 fő	esti (OKJ)
Békéscsaba	nyomdaipari technikus	19 fő	nappali
Debrecen	nyomdaipari technikus	10 fő	esti (OKJ)
Kecskemét	nyomdaipari technikus	8 fő	nappali
	könyvkötő, nyomtatvány feldolgozó	9 fő	nappali
	kézi könyvkötő	6 fő	nappali
Győr	nyomdaipari technikus	30 fő	nappali

50. ábra: Országos beiskolázási adatok a 2019/2020. tanévre

Forrás: NYPSZ⁸⁴

A fenti vizsgálat eredményei azt tükrözik, hogy a nyomdaipar krónikus munkaerőhiánnyal küzd. A megoldás egyértelműen abban rejlik, hogy egyre több fiatal számár sikerüljön vonzóvá tenni a nyomdász szakmát. A Szövetség kiemelten fontos feladatának tekinti, hogy széleskörű kampánnyal növelje a beiskolázottak számát, és a diákok támogatásával minimalizálja a pályaelhagyók arányát. (NYPSZ, 2021)

4.4.3 Mentorprogram a jövő nyomdászainak

Talán a 2017 óta zajló „Print: a Te jövőd” projekt hatása is, hogy 2021-re javultak a beiskolázási arányok. Munkaerőhiány ugyan még mindig tapasztalható, de már egyre több pályaválasztó diák kötelezi el magát a nyomdász szakma mellett. Ehhez azonban további támogatásuk szükséges. A Nyomda- és Papíripari Szövetség és a Nyomtatott Kommunikációért Alapítvány közös mentorprogramjának célja, hogy a pályakezdők minél előbb teljes értékű munkaerővé váljanak és minimális legyen a pályaelhagyók száma. (NYPSZ, 2021)

Az erősen gyakorlatorientált mentorprogram a napi munkavégzés során felmerülő feladatokkal és problémákkal igyekszik megismertetni az utolsó éves, nappali tagozaton tanuló középiskolai vagy egyetemi diákokat. A program során a diákok megállapodást kötnek egy nyomdával és a közös munka során ismerik meg a nyomda teljes működését a megbízói tárgyalásoktól kezdve,

⁸⁴ Nyomda- és Papíripari Szövetség (2019) Hírlevél 2019. oktatási különszám

a gyártás folyamatán át, egészen a megrendelés lezárásáig, valamint a hallgatók támogatást kapnak a záróvizsgálataikhoz is, illetve ösztöndíjtól függetlenül – a mentorprogram idejére – külön anyagi támogatásban is részesülnek a nyomdától.⁸⁵

4.4.4 *Fakultatív nyomdász képzés*

A pályaválasztó fiatalokat megcélzó, nyomdász szakmát népszerűsítő „Print: a Te jövőd” oktatási kampány mellett a Nyomda- és Papíripari Szövetség olyan alternatív megoldásokat is keres, melynek hatására rövid távon is növekedni tud a cégeknél folyó duális képzésben résztvevők száma.

Így 2021 őszén a Szövetség a Budapesti Gépészeti Szakképzési Centrum Mechatronikai Technikumával közösen az Ipar 4.0 szellemiségére épített fakultatív nyomdász képzés kidolgozásának lehetőségéről egyeztetett. Elképzeléseik szerint a programban résztvevő diákok változatlanul mechatronikai végzettséget kapnának, de a megszerzett elméleti és gyakorlati tudásuknak köszönhetően a képzés elvégzését követően már rövid időn belül nyomdász munkát végezhetnek.

Az együttműködésnek része lehet egy nyomdász alapismereti tananyag kidolgozása, a megfelelő szaktanárok kiválasztása és azon tagvállalati nyomdák kijelölése is, melyek vállalják a 7-10 fős diákcsoportok szakmai, duális képzését.

A tervek szerint a nyomdász iránt érdeklődő technikumi diákokat 2022 őszétől lehetne bevonni a duális képzésbe, először Budapesten, majd a kezdeti tapasztalatokkal frissített képzési programot vinnék tovább olyan vidék városokba, ahol nincs formális nyomdász képzés. (Fedprint, 2022)⁸⁶

⁸⁵ NYPSZ, Fedprint.hu: Mentor program a jövő munkavállalóinak <http://www.fedprint.hu/article/mentor-program-a-jovo-munkavallaloinak>

⁸⁶ Fedprint Hírlevél 2022. február <https://admin.fedprint.hu/files/news/contents/358/2022.02.%20Hi%CC%81rleve%CC%81.pdf.pdf>

II. AZ ÁGAZATI FELMÉRÉSEK EREDMÉNYEI

5 Az ágazati felmérések módszertana

Az előzőek folytatásaként megvalósuló „Print: a Te jövőd 2.0” – a nyomdaipar munkaerőpiaci kilátásai elnevezésű projekthez kapcsolódóan, az iparág szereplőinek és a jövő lehetséges munkavállalóinak bevonásával a Nyomda- és Papíripari Szövetség három empirikus kutatási tevékenységet bonyolított le 2022 tavaszán. Jelen fejezetben az egyes kutatások módszertani ismertetésére kerül sor.

5.1 A kérdőíves kutatás módszertana

2022 tavaszán online megkeresés útján nyomdaipari cégek vezetőit szólítottunk meg, hogy felmérjük hogyan látják az ágazat helyzetét. A kérdőív kitöltésére közel 300 vállalatot és céget kértünk fel. Adatbázisként a Nyomda- és Papíripari Szövetség taglistáját⁸⁷ használtuk, amit kiegészítettük az OPTEN TOP 200 nyomdaipari cégről szóló listájának azon szervezeteivel, akik nem tagjai a Szövetségnek.

A felmérés során öt nagy kérdéskört jártunk körbe. Kikértük a vállalatok véleményét arról, hogyan látják az ágazat és cégük helyzetét; felmértük, milyen munkaerővel kapcsolatos kihívásokkal kell szembenézniük; kitértünk a szervezet és a szakképzés kapcsolatára; megvizsgáltuk, milyen tervekkel, elképzelésekkel rendelkeznek a jövőre nézve; végül pedig a tervezett pilot programról is kérdeztük őket.

A kérdéssor összeállításához felhasználtuk az ágazati helyzetelemzés során gyűjtött információkat, azok vezetői jóváhagyást követően kerültek lekérdezésre 2022. március 10. és április 10. között, online felületen.

Az önkitöltős, önkéntes online kérdőívet 29 vállalkozás töltötte ki, az adatok feldolgozása ezek alapján történt. (N=29). Ez közel 10%-os válaszadási arányt jelent.

A kitöltés anonim módon zajlott és minden olyan kérdést kizártunk a kérdőív összeállításakor, amelyek által a válaszadók könnyen beazonosíthatóvá válhatnak. A kérdőív célját, feldolgozásának módszertanát a kérdőív tartalmazta, de előzetesen külön felhívásban is tájékoztattuk mindezekről a válaszadásra felkért vállalkozásokat.

⁸⁷ Forrás: Nyomda- és Papíripari Szövetség, Tagok listája <http://www.fedprint.hu/members>

A kérdések feldolgozása során a kérdőív tematikus blokkjait tartottuk szem előtt, az eredmények ismertetése során is ezeket követtük.

5.2 A munkáltatói interjúk módszertana

A munkáltatói kérdőíves felmérés eredményeinek értelmezéséhez 2022 tavaszán munkáltatói és szakértői interjúk vizsgálatra is sor került, hogy első kézből szerezzünk információt a hazai nyomdaipar helyzetéről. Az interjúk felvételére 2022. március-május hónapokban került sor, online, telefonon, illetve személyes megkeresések útján. Az interjúk átlagosan 35-80 percet vettek igénybe.

Az interjúk felmérés során is öt nagy kérdéskört jártunk körbe. Kikértük az érintettek véleményét arról, hogyan látják az ágazat és szervezetük helyzetét; felmértük, milyen munkaerővel kapcsolatos kihívásokkal kell szembenéznük; beszéltünk a szakképzés helyzetéről és az együttműködés lehetőségeiről; megvizsgáltuk, milyen tervekkel, elképzelésekkel rendelkeznek a jövőre nézve; végül pedig a tervezett pilot programról is kérdeztük őket.

Az interjúk felvételére egy előre meghatározott, strukturált interjúvázlat (lásd melléklet) mentén került sor, fókuszálva a tervezett kutatási tevékenység által lefedett területekére. Az interjúkról rövid tartalmi kivonat készült majd azok alapján tartalomelemzés módszerével, a válaszokat témakörönként összegezve foglaltuk össze a vezetők legfontosabb tapasztalatait, megállapításait.

5.3 A fókuszcsoportos interjúk módszertana

A koronavírus-járvány miatti korlátozások és az érettségi vizsgák miatt csak 2022. május 3-án vettünk fel fókuszcsoportos interjút. A fókuszcsoportos interjú célja a nyomdaipari ágazatban szakmát tanuló diákok körében a képzési és szakmai motivációik, ambícióik feltárása, valamint a szakképzéssel és munkaerőpiaccal kapcsolatos véleményük azonosítása volt. A program keretében a nyomdaipari szakképzés központjában, Békéscsabán összesen hét fő bevonásával készítettünk interjút.

A fókuszcsoportos interjút személyes jelenléttel valósítottuk meg, a diákokat kérésünknek megfelelően az iskola jelölte ki a végzős hallgatók közül.

Az interjú felvételére csoportosan, egy elkülönített teremben került sor, a pedagógusok, szaktanárok kizárásával, ügyelve az egészségügyi előírások betartására (távolság, maszkviselés).

A fókuszcsoporthoz előzetesen interjúfonalat (guide) állítottunk össze, amely az alábbi témaköröket ölelte fel: bemutatkozás, a szakmaválasztás oka, a szakképzés és az ágazat megítélése, kapcsolat a munkaerőpiaccal, a tervezett pilot programmal kapcsolatos vélemények, valamint jövőkép.

A fókuszcsoporthoz tartozó interjú alig több, mint egy órát (65 perc) vett igénybe, annak során minden válaszadó szabadon kifejtette a véleményét az egyes kérdésekkel, témakörökkel kapcsolatban.

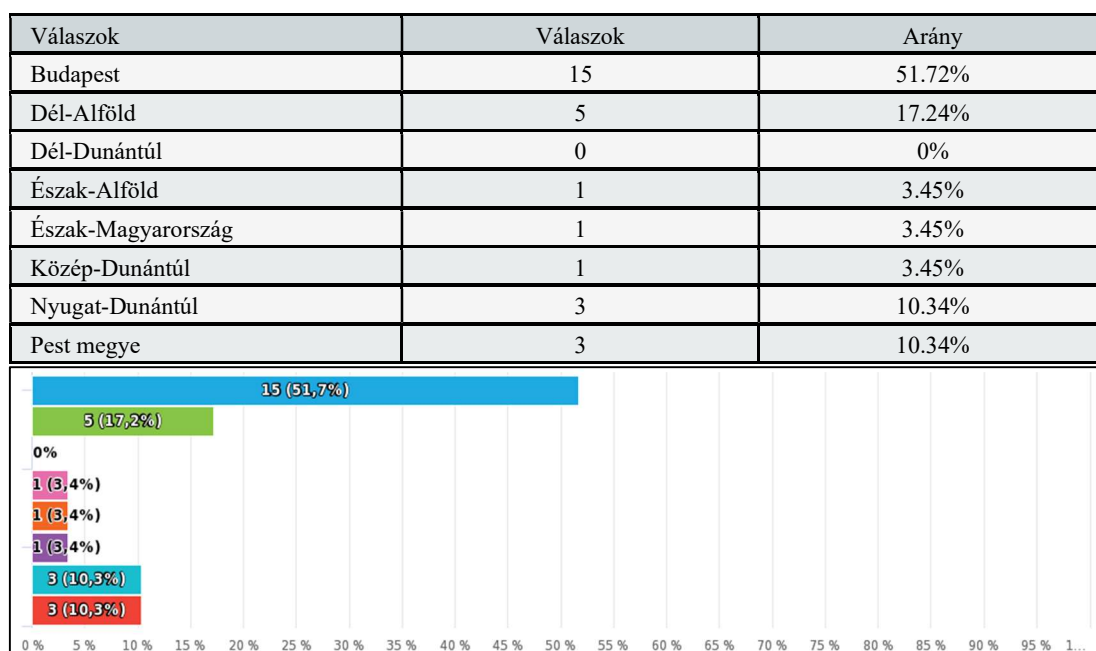
Összességében elmondható, hogy a résztvevők a kezdeti bizonytalanság után szívesen osztották meg tapasztalataikat, meglátásaikat, javaslataikat. Az interjú során törekedtünk arra, hogy konstruktívan, a résztvevők aktív bevonásával járjuk körül az egyes kérdésköröket. Az interjú elhangzott válaszok témakörönként összegezve kerülnek ismertetésre a következő alfejezetben.

6 Az ágazati felmérések eredményei

6.1 A kérdőíves felmérés eredményei

6.1.1 A felmérésben résztvevők köre

A kérdőívet kitöltő 29 vállalatnak valamivel több, mint a fele (15) budapesti székhelyű. Emellett 5 dél-alföldi, 3 nyugat-dunántúli és 3 pest megyei cég is részt vett a felmérésben, illetve az észak-alföldi, az észak-magyarországi és a közép-dunántúli régiókból is érkezett 1-1 válasz. (51. ábra)

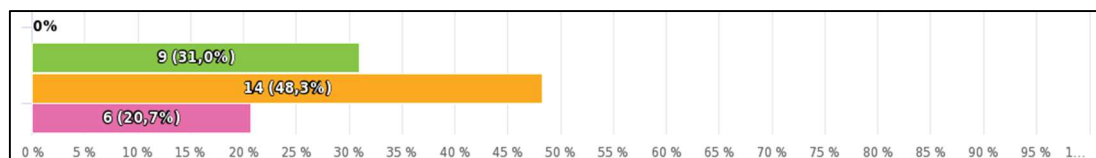

51. ábra: Vállalatok székhely szerinti megoszlása
 Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

A cégek munkaerő összetétele alapján elmondhatjuk, hogy legnagyobb arányban (48,28%) az 50-249 főt foglalkoztató (közép)vállalkozások vettek részt a felmérésben. Emellett a válaszadók 31,03%-a 10-49 főt foglalkoztató kisvállalkozás, 20,69%-a pedig 250 főnél több foglalkoztatottal dolgozó nagyvállalat volt, miközben 9 vagy kevesebb főt foglalkoztató mikrovállalkozás nem került a mintába. (52. ábra)

Válaszok	Válaszok	Arány
9 vagy kevesebb fő	0	0%
10-49 fő között	9	31.03%
50-249 fő között	14	48.28%
250 főnél több	6	20.69%

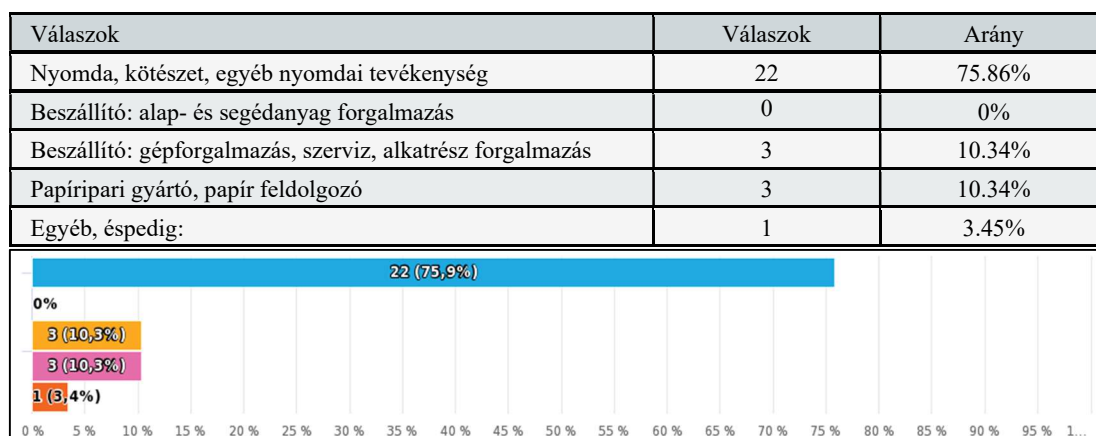
„Print: a Te jövőd 2.0” program

52. ábra: Vállalat foglalkoztatottjainak létszáma

Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

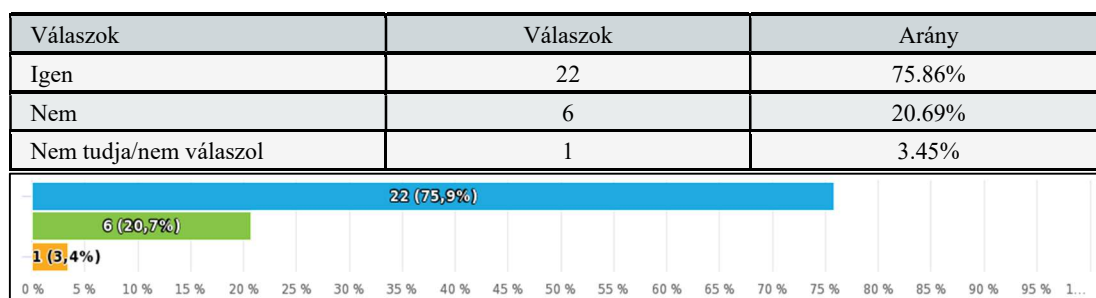
A legtöbb cég (22) főtevékenysége a nyomda, kötészet és egyéb nyomdai tevékenység, míg 3-3 cégnek a szerviz, gép és alkatrész forgalmazás, valamint a papírgyártás, -feldolgozás, egyikük pedig egyéb területen tevékenykedik. (53. ábra)

53. ábra: Vállalatok fő profilja

Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

A megkérdezettek vállalkozások közül 22 tagja a Nyomda- és Papíripari Szövetségnek, 6 válaszadó nem és akadt olyan kitöltő is, aki nem tudta megmondani erre a választ. (54. ábra)

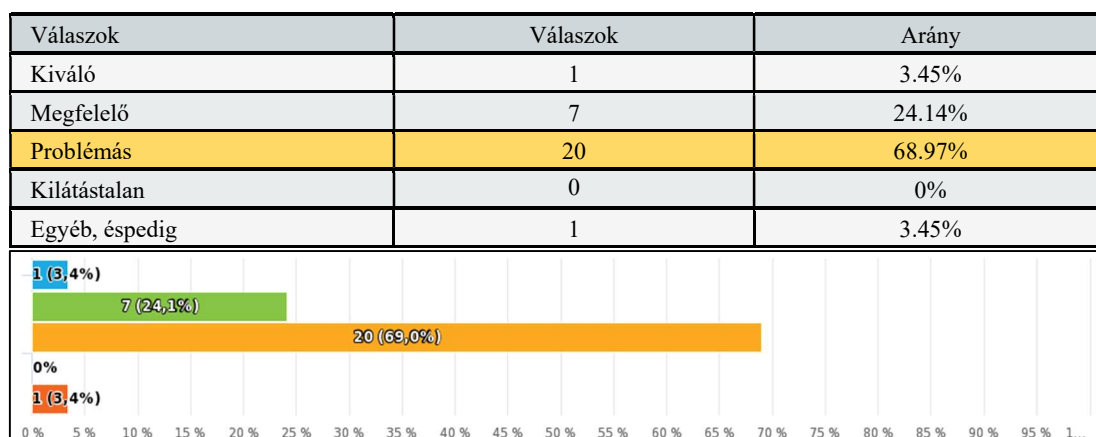
54. ábra: Vállalatok NYPSZ tagságának aránya

Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

6.1.2 Az ágazat és a szervezet helyzetének megítélése

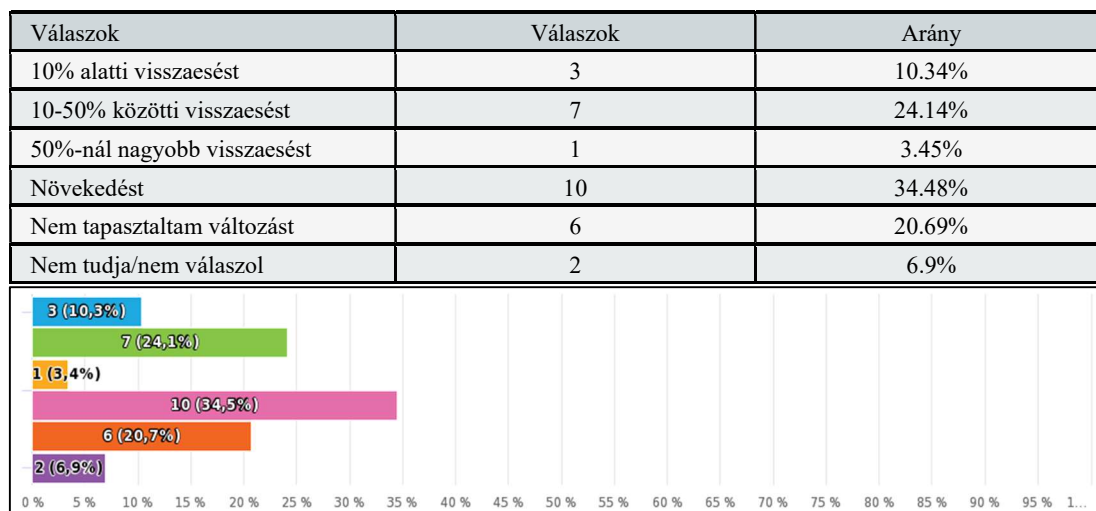
A legtöbb cég (20) problémásnak ítéli meg az ágazat helyzetét, 7 megfelelőnek, 1 egyenesen kiválónak tartja azt. (55. ábra)

„Print: a Te jövőd 2.0” program

55. ábra: Vállalatok véleménye az ágazat helyzetéről
 Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

A koronavírus világjárvány miatt az elmúlt másfél évben, az azt megelőző időszakhoz képest a megkérdezettek 34,48%-a, azaz 10 cég tapasztalt növekedést a vállalat árbevételében. 11 cégnél visszaesést figyeltek meg, ezen belül 7 vállalatnál 10-50%, 3 vállalatnál 10% alattit, de volt 1 vállalat, ahol 50% feletti visszaesést könyveltek el. Továbbá 6 cég nem tapasztalt változást, 2 pedig nem tudott/nem akart válaszolni erre a kérdésre. (56. ábra)

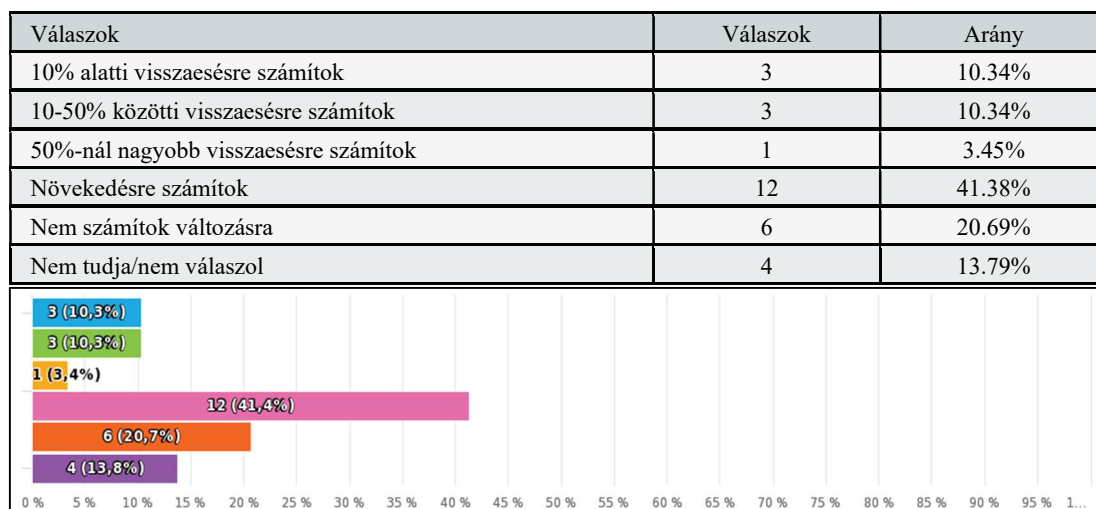

56. ábra: Koronavírus hatása az elmúlt 1,5 évben (tapasztalatok)
 Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

A bevont iparági szereplőket megkérdeztük arról is, hogy a koronavírus hatásaival kapcsolatban mire számítanak a következő 3-6 hónapban. Ennek kapcsán hasonló válaszokat kaptunk, mint amikor a korábbi tapasztalataikról kérdeztük őket.

Eszerint 12 cég számít növekedésre, közel egynegyedük (7 cég) viszont visszaeséstől tart, ebből 3-3 vállalat 10% alatti, illetve 10-50% közötti visszaesésre számít, 1 cég pedig 50%-os

viSSzaesést prognosztizál. Mindemellett 6 vállalat úgy véli, nem lesz változás, 4 pedig nem tudott vagy nem akart válaszolni a kérdésre. (57. ábra)

57. ábra: Koronavírus hatása a következő 3-6 hónapban (várakozások)

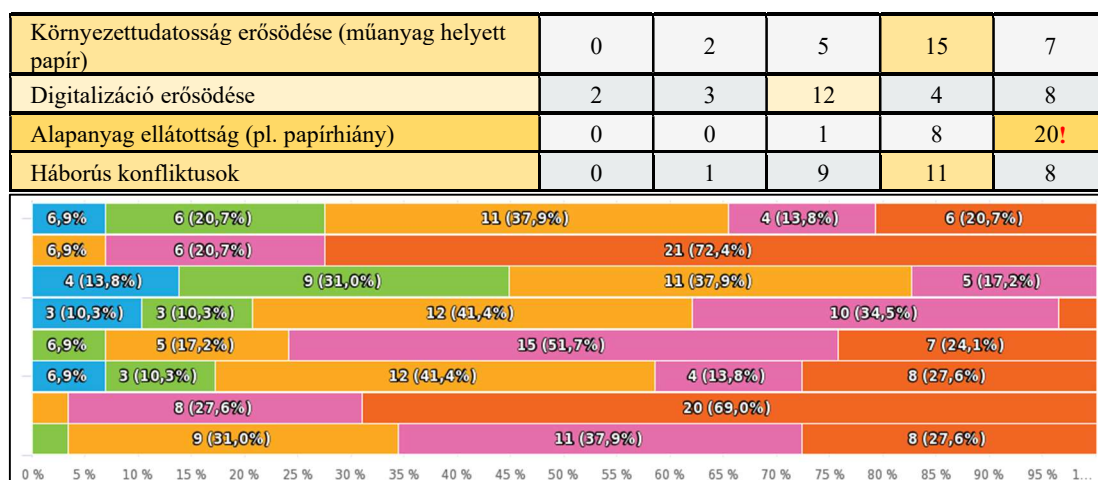
Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

A gazdasági élet többi szereplőjéhez hasonlóan a nyomdaipart is számos olyan hatás érte, ami a cégvezetőket a stratégia újragondolására és azonnali intézkedések meghozatalára készítette. A felmérésben külön vizsgáltuk, hogy mire számítanak a vállalatok a következő 1-3 évben, mit gondolnak a nyomdaipar teljesítményére, a versenyképességükre mely tényezők és mekkora mértékben lesznek hatással. Az értékeléseket egy ötfokozatú skálán kértük jelölni, ahol az 1 azt jelentette, hogy egyáltalán nincs hatással, míg az 5 azt, hogy teljesítményükre jelentős hatással van az adott tényező.

A megkérdezettek számára a munkaerő rendelkezésre állása és az alapanyagellátottság, például a papírhiány tűnik a legaggasztóbbnak. Nagy gondot jelenthet még a környezettudatos személet erősödése, a megugró igény a papíralapú csomagolóanyagok iránt, illetve a háborús konfliktusok gyűrűző hatása. A válaszadók szerint közepes mértékű aggodalomra adnak okot a globalizáció hatásai, a koronavírus-járvány, a technológiai változások és a digitalizáció erősödése. A felsoroltakon kívül volt, aki szöveges válaszként a politikai helyzet alakulását, a választások eredményének kimenetelét és az inflációt is a versenyképességet befolyásoló tényezők közé sorolta. (58. ábra)

	1	2	3	4	5
Globalizáció	2	6	11	4	6
Munkaerő rendelkezésre állása	0	0	2	6	21!
COVID-19 világjárvány	4	9	11	5	0
Technológiai változások	3	3	12	10	1

„Print: a Te jövőd 2.0” program

58. ábra: Versenyképességet befolyásoló tényezők (aggályok)

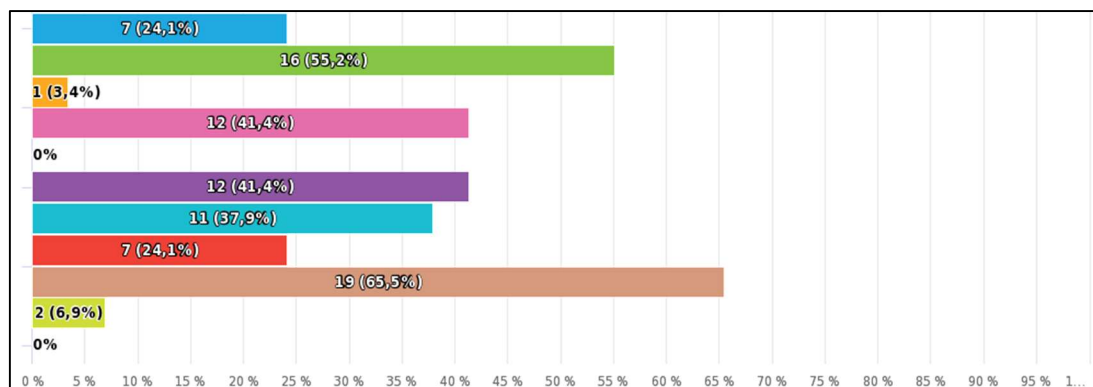
Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

6.1.3 A szervezet munkaerő összetétele

A felmérésben résztvevő vállalatok 65,52%-a elmondhatja, hogy munkavállalóinak többsége legalább 5 éve dolgozik a cégnél. Szintén többségben vannak azok a cégek (55,17%), ahol a szervezet munkaerő összetétele kiegyenlített a korosztályi megoszlást tekintve. 12 vállalkozásnál (41,38%) leginkább az idősebb korosztály alkotja a szakképzett munkavállalókat, másik 12 cégnél (41,38%) pedig a szakképzett munkavállalók közt egyaránt megtaláljuk a fiatalabb és az idősebb generáció képviselőit. (59. ábra)

Válaszok	Válaszok	Arány
Az idősebb, 50 év feletti munkavállalók vannak többségben.	7	24.14%
A szervezet kiegyenlített a korosztályi megoszlást tekintve.	16	55.17%
Fiatalos a kollektíva, többségében a 40 év alatti korosztály van jelen.	1	3.45%
A szakképzett munkavállalók inkább az idősebb korosztályban vannak jelen.	12	41.38%
A szakképzett munkavállalók inkább a fiatalabb korosztályban vannak jelen.	0	0%
A szakképzett munkavállalók egyaránt megtalálhatók a fiatalabb és az idősebb korosztályban is.	12	41.38%
A munkatársak többsége motivált az új ismeretek elsajátítására.	11	37.93%
A munkatársak többségét nehéz beiskolázni, új módszereket, technikákat megtanítani.	7	24.14%
A munkavállalók többsége legalább 5 éve dolgozik a szervezetünknel.	19	65.52%
A munkavállalók többsége kevesebb, mint 5 éve dolgozik a szervezetünknel.	2	6.9%
Egyéb, és pedig:	0	0%

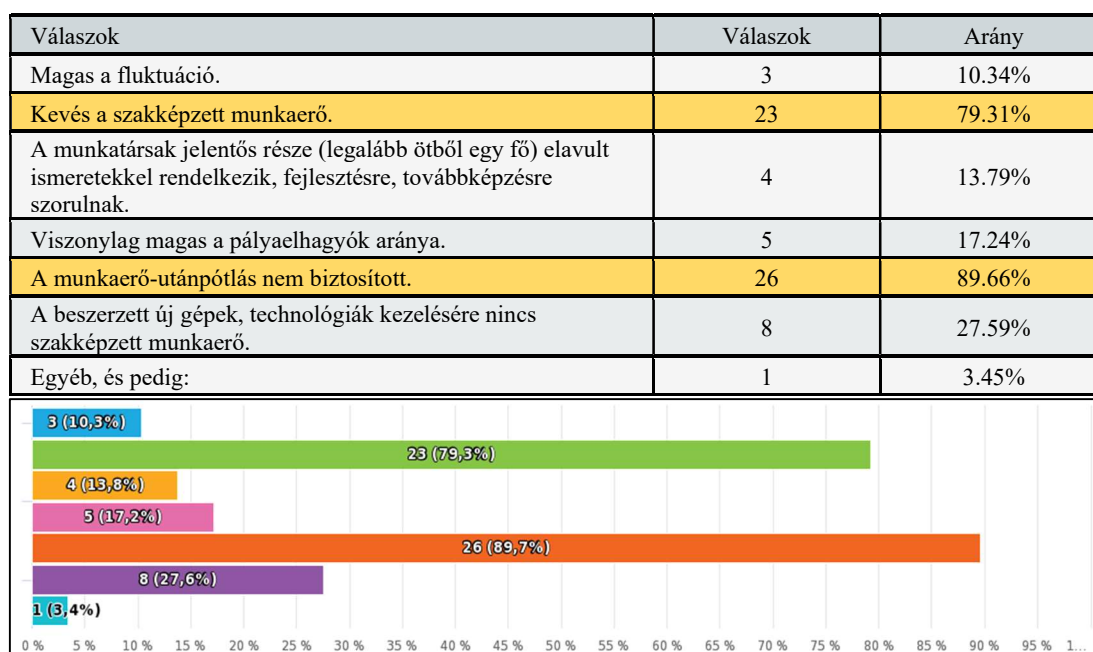
„Print: a Te jövőd 2.0” program

59. ábra: Vállalatok munkaerő összetétele

Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

Felmérésünk vizsgálta azt is, hogy a cégeknél melyek a leggyakrabban felmerülő, humánerőforrással kapcsolatos problémák. E tekintetben kiugróan magas (89,66%) azoknak a cégeknek a száma (26), akiknél a munkaerő-utánpótlás nem biztosított, valamint szintén komoly problémát jelent a vállalatok nagy részének (79,31%) az is, hogy kevés a szakképzett munkaerő. (60. ábra)

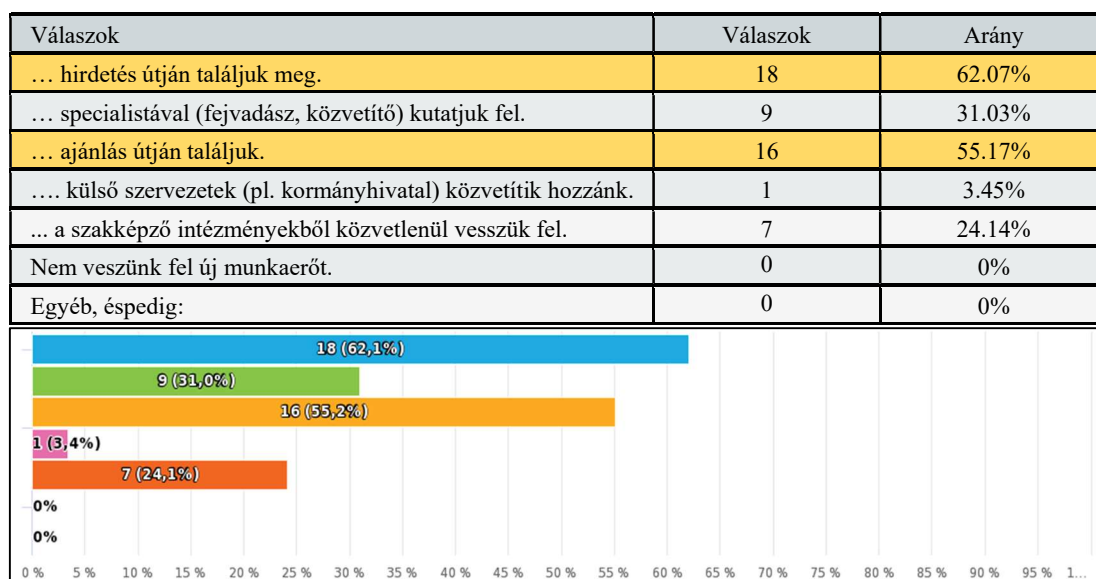
60. ábra: Leggyakoribb problémák a humánerőforrással kapcsolatban

Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

A legnagyobb hiány gépmesterekből (14), gépkezelőkből (12) és kötészeti munkatársakból (10) mutatkozik.⁸⁸ A munkáltatók egyébiránt az új munkaerőt leginkább hirdetés és ajánlás útján találják meg. (61. ábra)

⁸⁸ Adatforrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29), szabad válasz

„Print: a Te jövőd 2.0” program

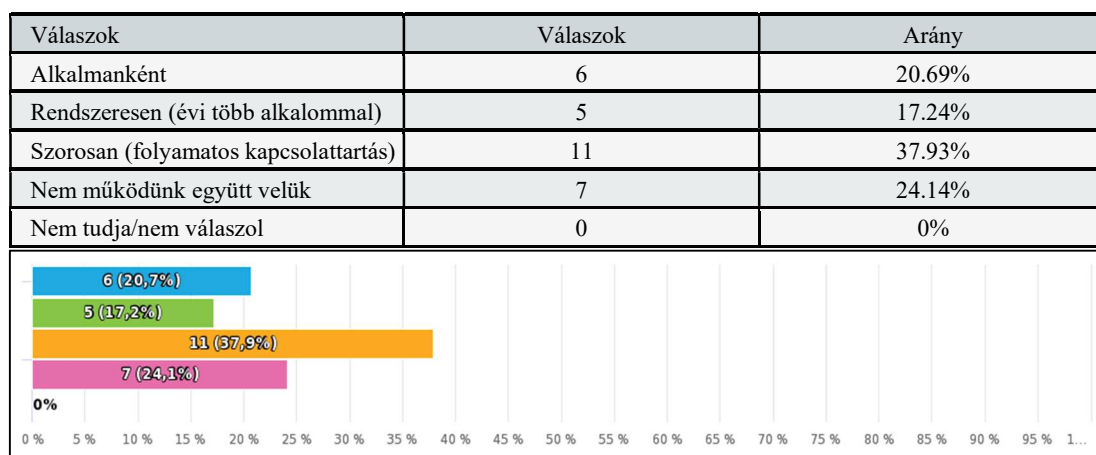

61. ábra: Új munkaerő felvételének módja

Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

6.1.4 Szakképzéssel való kapcsolat

A válaszadók 37,93%-a szoros kapcsolatot ápol a szakképzéssel, 6 cég alkalmanként, 5 cég pedig évi több alkalommal vesz részt szakképzéssel kapcsolatos programokon. A vállalkozások közel egynegyede, 24,14%-a azonban egyáltalán nem működik együtt a szakképzéssel. (62. ábra)

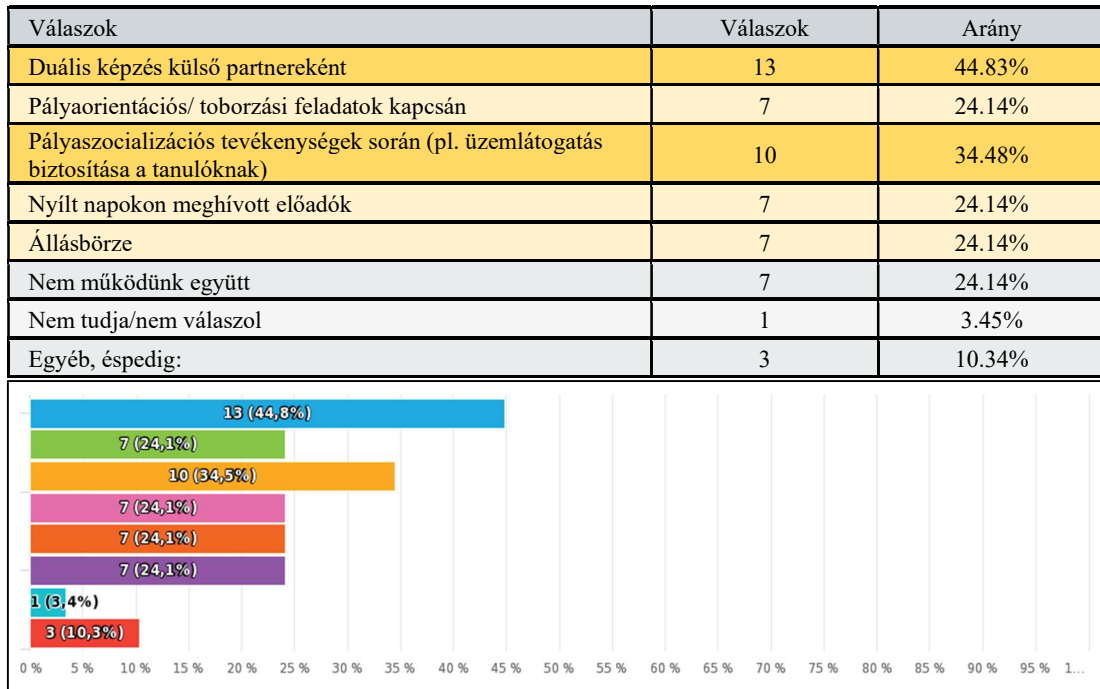

62. ábra: Szakképzéssel való kapcsolat (gyakoriság)

Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

A szakképzésbe kapcsolódó cégek közül 13 külső duális partnerként, 10 pályaszocializációs tevékenységek biztosításával, illetve 7-7 vállalat pályaaorientációs- és nyílt napok, valamint állásbörzék szervezésével támogatja a képzési folyamatot. (63. ábra)

„Print: a Te jövőd 2.0” program

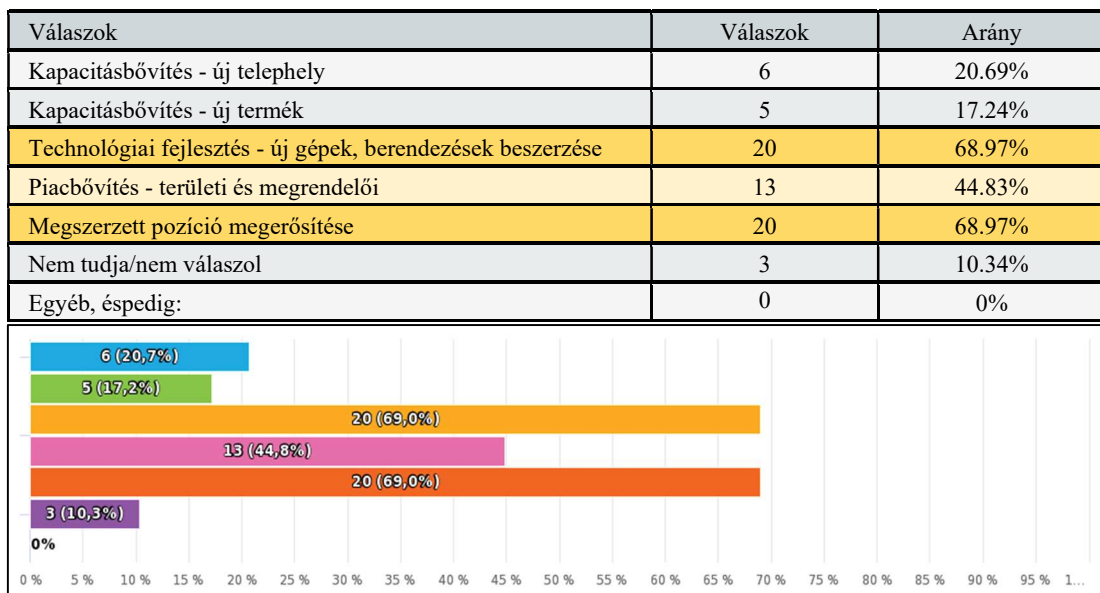

63. ábra: Szakképzéssel való kapcsolat (terület)
 Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

6.1.5 Jövőbeni tervek, elképzelések

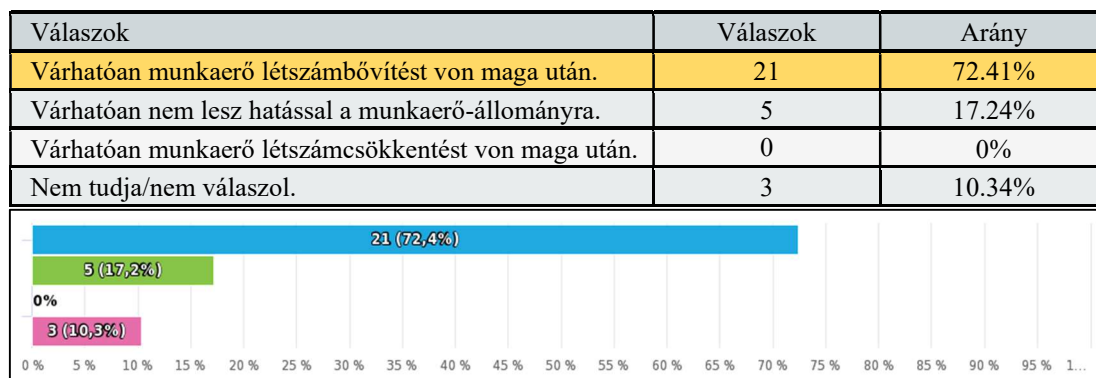
A megkérdezett cégek 68,97%-a (20-20) a következő 1-3 évben új gépek, berendezések beszerzésével technológiai fejlesztést tervez, illetve a mostani pozícióját szeretné megerősíteni.

13 cég stratégiai elképzelései között továbbá a piacbővítés is szerepel. (64. ábra)

64. ábra: Vállalatok stratégiai tervei (1-3 év)
 Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

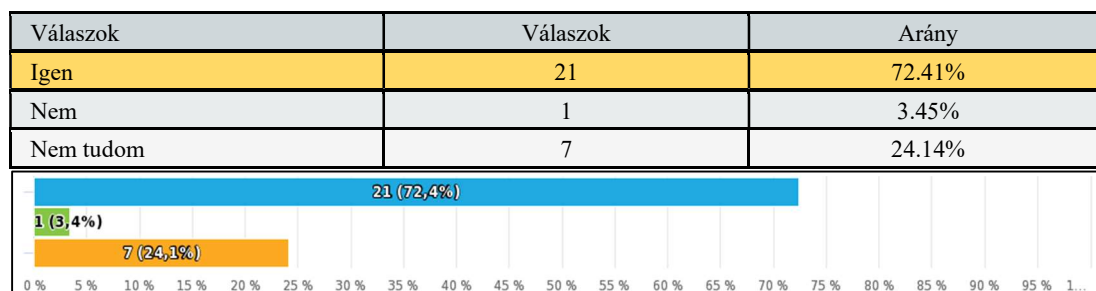
A legtöbb szervezet (72,41%) azonban úgy véli, stratégia elképzeléseinek megvalósításához létszám bővítésre lesz szüksége. Mindössze 5 cég (17,27%) gondolja úgy, hogy a stratégia terveik nem lesznek hatással a munkaerő-állományra. (65. ábra)

65. ábra: Vállalati stratégiai tervek hatása a humán erőforrásra

Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

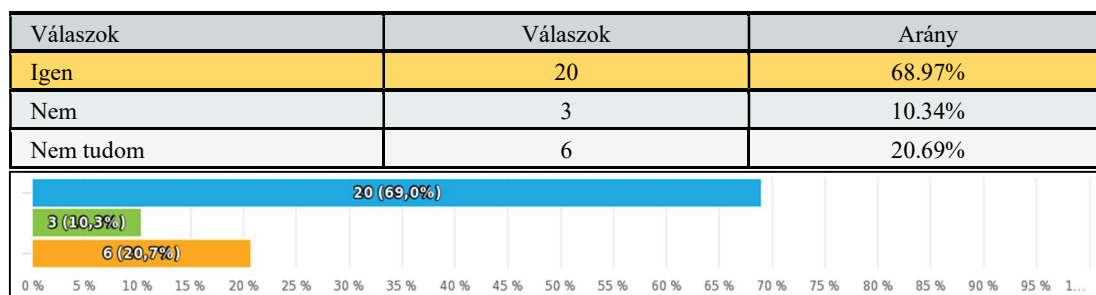
A Nyomda- és Papíripari Szövetség szakképzésben tanulókat támogató mentorprogramjához a legtöbb cég (21) csatlakozna. (66. ábra)

66. ábra: Vállalatok csatlakozási szándéka a mentorprogramhoz

Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

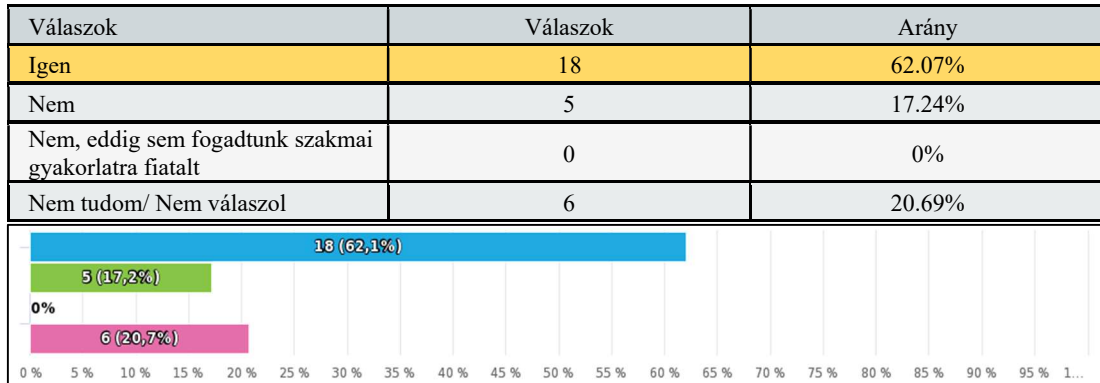
A vállalatok nagy része (68,97%) egyetért azzal az elképzeléssel is, hogy a kapcsolódó ágazatokkal, szakmákkal (pl. gépészet, gépgyártás) való szoros együttműködés és rövid idejű átképzések, valamint specializációk felvételének lehetősége a szakmai oktatás során enyhíthetné a nyomdaipari utánpótlásban megmutatkozó szakemberhiányt. (67. ábra)

67. ábra: Vállalatok véleménye az átképzési lehetőségekről (vélemény)

Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

Nem utolsósorban a válaszadók közül 18 cég kiegészítő képzés mellett más ágazatból is fogadna szakmai gyakorlatra fiatalokat. (68. ábra)

68. ábra: Vállalatok véleménye az átképzési lehetőségekről (részvétel)

Forrás: Online kérdőíves felmérés, saját adatgyűjtés (n=29)

6.2 A munkáltatói interjúk eredményei

6.2.1 A felmérésben résztvevők köre

A munkáltatói interjúk elkészítése során az ágazat szereplői közül négy cég vezető munkatársát, míg a képzési oldalról egy oktatási szakember véleményét kérdeztük meg. További egy fő, a békéscsabai tannyomda vezetője a vállalati, illetve az oktatási oldalról is tudott nyilatkozni, így összesen hat fő interjúalanyunk volt.

Gömöri Ferenc, HR vezető (STI Petőfi Nyomda Kft., Kecskemét)

Az 1841-ben Szilády Károly nyomdász és könyvkiadó által alapított Petőfi Nyomda volt az első iparvállalat Kecskeméten.

A cég jelenleg a német STI cégcsoport 100%-os tulajdonában van, melynek nyolc gyáregysége közül öt Németországban, egy Angliába, egy Csehországban, egy pedig itt Magyarországon, Kecskeméten található. Ezek közül a kecskeméti mondható a legnagyobbnak évi az 30 milliárdos árbevétellel és a nagyjából 450 fős dolgozói létszámmal.

Magyarországi viszonylatban, mint csomagológyár, a Petőfi Nyomda a legnagyobb, nyomdaként pedig az első háromban vannak. A csomagolóanyag-gyártásban a vezető szerepük már nem csak a hazai piacon jelentős, hanem a közép-kelet-európai régióban is, ahol az ágazatban az első öt között jegyzik őket.

A cég profilja elsősorban a karton-, illetve a hullámkarton-csomagolóanyagok gyártása, amivel 1968 óta foglalkoznak. Éves szinten, a 13.000 m²-es termelőterületről, 1,5 milliárd darab hajtogatott kartondobozzal és 15 millió m² öntapadó címkével látják el mind a hazai, mind pedig a külföldi FMCG szektort és a gyógyszeripart.

Orgován Katalin, vezérigazgató (Pátria Nyomda Zrt., Budapest XI.)

Az 1893-as alapítású és 100% hazai tulajdonban lévő Pátria Nyomda ma közel 400 főt foglalkoztat. A vállalat az ofszet és rotációs nyomtatásban a hazai piac meghatározó szereplője, kapacitását tekintve pedig a második legnagyobb digitális üzem. A Nyomda a Konica Minolta referenciaüzeme is egyben.

A cég fő profilja a nyomdaipari tevékenység, illetve a papír-írószer kis- és nagykereskedelem. A négy magyar B kategóriás biztonsági nyomda egyikeként, a Pátria piacvezetőnek tekinthető az ügyviteli és üzleti nyomtatványok gyártásában, valamint a biztonsági, a tanügyi és más

szigorú nyilvántartást igénylő nyomtatványok előállításában. A cég a piacot közel 2000-féle saját gyártású termékkel látja el. Ügyfelek között kereskedelmi és szolgáltató cégek, kormányzati szervek és állami intézmények, valamint lakossági vásárlók egyaránt vannak.

Szatlmajer Adrienn, HR vezető (Keskeny és Társai 2001 Nyomdaipari Kft., Budapest XV.)

A Keskeny Nyomda egy 100% magyar tulajdonú vállalat, amely családi vállalkozásként kezdte meg működését 1986-ban, mint íves ofszet nyomda. A nyomda megalapítója id. Keskeny Árpád és felesége, akkoriban a családi házuk földszintjén, mindössze két nyomógéppel, egy számítógéppel és hét fős dolgozói létszámmal üzemeltette kisvállalkozását.

A mára több mint 400 munkatárssal, európai szintű gépparkkal, 12.500 m² alapterületen működő cég fő profilja a prémium csomagolóanyagok gyártása. A vállalat árbevétele meghaladja a 4 milliárd forintot.

A Magyarország egyik legkorszerűbb nyomógép-parkjával rendelkező nyomdának rendkívül széles a szolgáltatási portfóliója, névjegykártyát, könyveket, marketing kiadványokat ugyanúgy készítenek, mint kartondobozokat és hullámkarton csomagolásokat, vagy épp különleges megvalósítás igénylő, luxus csomagolású díszdobozokat is, utóbbiaknál nemcsak a kivitelezését, hanem a tervezését is vállalják. Gépi- és kézi kötészetiüknek köszönhetően legtöbb megrendelésüket alvállalkozók bevonása nélkül, akár rövid vállalási határidővel is tudják teljesíteni.

Szabados Szandra, HR vezető (Elanders Hungary Kft., Zalalövő)

Ugyan a svéd tulajdonú nyomdaipari cég 2001 óta van csak jelen Magyarországon, de maga az Elanders csoport több mint 100 éves múltra tekint vissza és a világ négy nagy kontinensének 20 országában van jelen. A magyarországi nyomdának, a zalalövői székhelyén kívül van még egy másik telephelye Jászberényben is, ahol kizárólag digitális nyomdaipari szolgáltatások érhetők el.

Az évek alatt az ország egyik legmodernebb, legjelentősebb nyomdaipari szolgáltatójává vált vállalat fő profilja az íves ofszet nyomtatás. A cég tavalyi éves árbevétele 16 millió euró volt.

Legnagyobb mennyiségben használati útmutatókat (főleg a háztartási gépek dobozában található fekete-fehér kiadványokat és az új gyártású, prémium kategóriás autók leírásait) gyártanak, valamint katalógusokat, brosúrákat, könyveket. Kizárólag multi ügyfeleknek és

95%-ban a külföldi piacokra teljesítenek megrendeléseket. Megbízóik közt leginkább prémium autóipari márkák, kis-háztartásigép gyártók, valamint FMCG cégek vannak.

Kovács László Sándor, nyomdaipari mérnök, mérnök tanár, oktató (Kecskeméti Szakképzési Centrum Gáspár András Technikum, Kecskemét)

A 135 éves múltú, Gáspár András honvédtábornok nevét viselő kecskeméti Technikum a város egyik legrégebben működő szakképző intézménye. Az iskola 5 technikumi és 5 szakképző iskolai ágazatban, számos szakma képzési kínálatával rendelkezik.

Az iskola képzési portfóliójában a technikumi és szakképző iskolai oktatás mellett a felnőttek nappali rendszerű szakmai képzése és oktatása is helyt kapott. Az ipar számos szereplője csatlakozott az intézmény duális partneri hálózatához. Az intézményben kiadványszerkesztő technikus, valamint könyvkötő-nyomtatványfeldolgozó képzés kifutó rendszerben zajlik.

Sántáné Fazekas Tünde, Nyomdaipari Tudás- és Képzőközpont vezető (Békéscsabai Szakképzési Centrum Szent-Györgyi Albert Technikum és Kollégium Nyomdaipari Tudás és Képzőközpont, Békéscsaba)

A képzőhely több intézmény összevonását követően 2005-ben vette fel Szent-Györgyi Albert nevét. Békéscsabán 1964-ben indult el a nyomdászképzés az iskola egyik elődintézményében, a Rózsa Ferenc Gimnáziumba. Lényegében a nyomdaipari oktatás azóta folyamatos, vagy a cégeknél, vagy pedig az iskolában a nyomdaipari tanműhelyben.

Az intézmény mára teljesen megújult, a felújításra szánt közel kétmilliárdos összeg jelentős részét az épület és a kollégium felújításra fordították azzal a nem titkolt céllal, hogy a messziről érkezőket is tudják fogadni és elhelyezni, segítve ezzel a képzés országossá válását. Az iskola a jelenlegi formájában 2020 októbertől várja a tanulni vágyókat.

6.2.2 Az ágazat megítélése

A válaszadók szerint az ágazat átalakulóban van és egyértelműen a környezettudatosság, az innováció és az újító szellem felé fog elmozdulni. A vállalatokat aktuálisan a **papírhiány és a papír áremelkedése**, valamint a **digitális médiára való áttérés** sújtja. A könyvek gyártásánál a példányszámok csökkennek, mert egyre nagyobb hányadot tesz ki a könyv árában a papír aránya. A papír-írószer gyártást a koronavírus-világjárvány negatív irányba befolyásolta, mivel

a home office miatt kevesebb papír fogyott, kevesebbet nyomtattak és kevesebb írószert használtak.

A papírárakra és az alapanyaghiányra a **megváltozott csomagolóanyag igények** voltak nagy hatással, mivel kivezték az egyszer használatos műanyagtermékeket és ezeket leginkább papíralapú termékekkel pótolták. Az otthoni munkavégzés hatására hirtelen megugrottak a webes megrendelések és jóval több hullámkartonra, papíralapú csomagolóanyagra volt szükség. Így erősen megnövekedett a kereslet a cellulóz, papír és a grafikai papírok iránt.

A könyv és a csomagolóipar a koronavírus egyértelmű nyertese lett, a csomagolóástechnika felemelkedett a könyv- és az újsággyártás szintje mellé. Jelenleg a nyomdaipari tevékenységek jelentős részét a csomagolóanyagok teszik ki. A csomagolóástechnika sem a képzésben, sem az elérhető technológiákban nem volt olyan nagy mértékben jelen, mint amekkora piaci részesedése most van.

A járvány vége felé megjelenő infláció, az **alapanyag áremelkedések** minden megkérdezett vállalkozást hátrányosan érintettek, a beszerzés sokszor akadozott, döcögött, de olyan problémát nem tapasztaltak, hogy azért kellett volna leállítani egy gépet vagy egy gyártósort, mert nem érkezett be az alapanyag. Jellemző, hogy a vállalatok az alapanyagbeszárítónál igyekeztek egész évre lekötni előre az alapanyagigényüket.

Az **árak** viszont folyamatosan nőnek, amelyet a megkérdezett vállalatok kénytelenek a vevőkre hárítani tovább, akik emiatt elégedetlenek. Várhatóan ez a tendencia maradni fog a jövőben is, mert az ágazat szinte minden gazdasági változásra érzékenyen reagál, akár az üzemanyagárak vagy bármi más termékek árának növekedése további költségnövekedést fog generálni. A válaszadók elmondták, hogy megítélésük szerint a megnehezedett és a nehezített körülmények nemcsak a nyomdaipart nyomasztják, mivel a nyomdaipar nagyon kis szeletet képvisel a gazdaságban, de minden változás visszahat rájuk is.

A **környezetvédelmi kampányok** miatt az újrahasznosítható termékek, papíráruk iránt megugrott a kereslet. Több vállalat is akadt, akik próbáltak új terméket kifejleszteni, pl. az ételkiszállításához olyan kartondobozokat gyártani, amibe akár levest is lehet rakni, a prototípus elkészült már, de ez plusz piaci részesedést egyelőre még nem hozott a cégnek.

Az ágazat helyzetével kapcsolatban volt, aki kiemelte azt is, hogy a **tulajdonosi szerkezet** is kezd teljesen átalakulni az iparban: egyre többen egyfajta „befektetésként tekintenek a nyomdára” (ma a nyomdák tulajdonosai közül csak 30-40 százalék nyomdaipari szakember) és törekszenek a veszteség nélküli nyomdai termeléshez, pedig a nyomdák soha nem dolgoztak

veszteség, hulladék, makulatúra nélkül, mert ez hozzátartozik a technológiához. Nehézséget jelent a **beszállítás és a hitelezés eltolódása** az iparágban: „egy hétfői papírmegrendelést visszaigazolnak szerdán, majd az pénteken kifizetésre kerül és onnantól kezdve 120 nap múlva jön meg a papír, tehát 130 napokat kell hitelezni a nyomdának”. A festék és egyéb segédanyagok viszont azonnal rendelkezésre állnak. Ez magával vonja azt, hogy vagy nagy raktárkészlettel, vagy tőkeerővel kell rendelkezni, hogy a **finanszírozási szakadékokat** át lehessen hidalni.

6.2.3 A szervezetek munkaerő kihívásai

A **szakképzés és utánpótlás** megítélésével kapcsolatban az interjúalanyok elmondták, hogy úgy tapasztalják, hogy a nyomdászszakma egyre kevésbé népszerű. Míg korábban (az „aranyidőkben”) minden kolléga nyomdaipari végzettségű volt, ehhez képest jellemző, hogy pl. a nyomdai másodgépmezterek jelentős része már nem szakmabeli, hanem betanított munkás. A nyomdaipar attól specifikus, hogy már elég régóta nem tudnak csak nyomdaipari szakemberben gondolkodni, ezért több vállalat hangsúlyt fektet a betanításra és az átképzésre. Sok esetben a szervezetek már annak is örülnek, ha műszaki érzékkel rendelkező embert taníthatnak be, még akkor is, ha az a munkatárs alapszintű nyomdaipari ismeretekkel sem rendelkezik. Bizakodásra ad okot, hogy a megkérdezettek úgy vélik, a nyomdaipari szakképzés a legnagyobb krízisen már túljutott, ami az iskolai jelentkezésekben is megmutatkozik. Azonban az, hogy hány pályakezdő fog a képzés végére realizálódni, azt a jövő dönti el.

A megkérdezett munkáltatók szervezetében a **munkaerőállomány** legnagyobb részét (70-80%) középfokú végzettségűek teszik ki, a felsőfokú végzettségűek aránya a szellemi foglalkozásúak között magasabb. A klasszikusnak mondott nyomdai szakmánál a géptermi dolgozók szakmabeliek, ők általában nyomdai gépmezter szakképzettséggel rendelkeznek, míg a többi gépkezelési és kötészeti munkánál, illetve a feldolgozó részeknél jellemzően nem nyomdaipari végzettségűek, hanem más iparágakból átképzett és áttanult munkatársak dolgoznak. Jellemző, hogy a munkatársak kétharmada több éve dolgozik a szervezeteknél.

Kelet-Magyarországon gondot jelent, hogy elérhető közelségben nincs nyomdászszakképzés, ezért annak, aki itt akar dolgozni egy komplett életvitellel kapcsolatos döntést kell meghozni és az egész családját magával kell hoznia.

A megkérdezettek közül többen problémásnak látják a három műszakos munkarendben történő foglalkoztatást és annak következményeit. Megítélésük szerint azok az emberek, akik így

dolgoznak az ötvenes éveikre (vagy még korábban) kiégnek, teljesen belefáradnak ebbe a menetrendbe és előbb-utóbb mozgásszervi és egyéb egészségügyi problémákkal küzdenek.

Legnagyobb mértékű **fluktuáció** a betanított, kézi munkaerőnél jellemző. A hosszabb ideje ott dolgozókra jobban lehet számítani, általában ők képzik a vállalatok stabil magját, a váltás leginkább az újonnan bekerülőkre jellemző. A megkérdezettek úgy látják, azok mozognak leginkább, akiknek alaphoz problémát okoz egy munkahelyi beilleszkedés, leginkább rájuk jellemző az, hogy „jönnek-mennek”. Többen keresik a megoldást, van például, ahol „Dolgozz velünk, lakj nálunk” program működik, mellyel a vidéki dolgozók lakhatását biztosítják.

A kilépések oka leginkább a három műszakos munkarendben keresendő, aminek vitathatatlan előnye a magasabb fizetés, de a legtöbb kolléga inkább vállal kevesebb pénzért munkát, de az legyen egyműszakos, normál munkarend, ami családbarát és könnyebb életvitelt kínál. Keleten további problémaként jelenik meg Ausztria elszívó hatása: ott egyszerűbb, nem szakmunkával is jóval többet tudnak keresni a dolgozók.

A **munkaerőhiány** abszolút jellemző az iparágra: az üres pozíciókat nagyon nehezen tudják feltölteni nyomdász szakemberekkel, mivel az egyébként is kevés jelentkező közül alig van olyan, aki nyomdaipari végzettséggel rendelkezik.

Több vállalatnak van kapcsolata munkaerőközvetítő, munkaerőkölcsonzó cégekkel, de mivel szakembert ők sem nagyon tudnak adni, leginkább a vállalatok tanítják be saját belső képzési programjaikkal azokat a jelentkezőket, akiknek van némi műszaki érzékük és szívesen dolgoznának ezen a területen. A toborzási csatornák is átalakultak az elmúlt időszakban: az új munkaerő felkutatásában az online tér látszik beválni, a Facebookra is nagyon sok kampány hirdetést szerveznek a vállalatok. Van olyan cég is, ahol ajánlási rendszert dolgoztak, ami azt jelenti, hogy az a kolléga, aki ajánl egy új munkatársat, kap egy bizonyos összeget amikor az új munkatárs letölti a próbaidejét.

A munkaerőpiacon erőteljes változást tapasztaltak a megkérdezettek: eltűntek azok a jelöltek, akik megbízhatók és értelmesek, azok az emberek maradtak, akik nem a minőségi munkavégzést képviselik. Problémát jelent ugyanakkor, hogy a jelöltekből hiányzik a rugalmasság, a tanulékonyosság és a minimális műszaki affinitás is.

A **koronavírus világjárvány** hatással volt a megkérdezett vállalatok munkaerőgazdálkodására. Volt olyan szervezet, ahol kénytelenek voltak 15 főt elbocsátani, de két hónapon belül újrarendeződött minden, majd kimondottan megnőtt a megrendelések száma. Ma már jellemző

a cégekre a teljes kapacitáskihasználás: a gépek a hét 7 napján 0-24-ben működnek és a nagy megrendelés állomány mellé, ez a dolgozói állomány éppen, hogy el tudja látni a feladatokat.

A válaszadók közül volt olyan, aki kiemelte, hogy a Covid-19 világjárvány náluk leginkább a kollégák mentális állapotára hatott, a félelem begyűrűzött az dolgozók mindennapjaiba.

A vállalatok törekednek arra, hogy munkavállalóikra hosszútávon is számíthassanak. A **dolgozói elköteleződést** jó gyakorlat programok bevezetésével igyekeznek növelni. Az egyik vállalatnál „Melletted vagyok” programjuk keretében a dolgozók telefonon vagy online ingyenesen kérhetnek segítséget pénzügyi, jogi, személyes, pszichológiai, adott esetben dietetikai vagy épp személyi edző tanácsadást. Van, ahol ingyenes céges buszjáratokat üzemeltetnek, de gyermek születéskor, örökbefogadáskor, családtagok megbetegedésekor, halál esetén is támogatjuk a kollégáikat.

Jó gyakorlatként említhető, hogy az időszakosan táppénz miatt hiányzó kollégák helyére, vagy az éppen megüresedő, de még be nem töltött **pozíciók átmeneti pótlására** alkalmi jelleggel nyugdíjas dolgozókat szoktak felkérni.

6.2.4 Kapcsolat a szakképzéssel

A vállalatok alapvetően törekednek a **szakképzéssel való együttműködésre**, igyekeznek minden olyan kezdeményezésben részt venni, ahol magukhoz tudják kötni egy kicsit a fiatalokat vagy meg tudják mutatni nekik a szakmát. Céljuk, hogy a nyomdaipart újból vonzóvá tegyék számukra, hogy lássák ez nem egy letűnő iparág. A legtöbb válaszadó úgy véli, hogy egy jó marketinggel mindenképp lehet változtatni, újra lehet pozícionálni a nyomdaipart.

Sok cég kiemelt figyelmet fordít arra, hogy minél több pályaválasztási rendezvényen, pályaaorientációs kiállításon képviselje magát. A pandémia időszakát leszámítva rengeteg iskolába is kimentek nem csak a városokba, hanem a környező településekre is és a diákoknak tetszettek ezek a találkozások. Több szervezet az iparkamara által szervezett rendhagyó technika órákba is bekapcsolódott, esetenként kimennek hozzájuk a 7. osztályos diákok a gyárba, ahol ragasztanak, hajtogatnak, ilyenkor a diákok nagyon lelkesek, de mindig az iskolaválasztáskor dől el, mennyire gondolják komolyan.

A megkérdezettek között voltak olyanok is, akiknek kevés jó tapasztalatuk van az együttműködés kapcsán. Volt, aki elmondta, hogy ugyan a pályaválasztási kiállításokra rendszeresen kimennek, de megítélésük szerint nagyon kevés az érdeklődő ezeken a

rendezvényeken. Olyan szervezet is volt, aki eddig semmilyen komolyabb szakképzési programba nem lépett be.

Úgy látják, hogy a fiatalok számára a digitalizáció világában maga a nyomdaipar nem elég trendi szakma, ezért nehéz megszólítani őket. Megítélésük szerint fontos felismerni, hogy ha a szakmába fiatalokat szeretnének, nem elég csak az iskola honlapján meghirdetni a képzést.

Az a tendencia is kezd megerősödni, hogy a nyomdák keresik a lehetőségeiket, a végzős diákokat, akár az ország távolabbi pontjairól is. Rengeteg betöltetlen álláshely van a nyomdaiparban és csak néhány olyan végzett diák, akiket ki tudnak a szakképzési intézmények ajánlani. Nagy a kereslet a diákok iránt és a megkérdezettek úgy tapasztalják, hogy aki el akar helyezkedni, az el is tud.

A cégek általában e-mailen vagy telefonon keresik meg az iskolákat a diákokkal történő találkozó reményében, van olyan szakképzési intézmény is, aki cserébe tudásmegosztást, előadást kér olyan témából, amit a cég a legjobban tud.

A pályaelhagyók száma informális adatok alapján egyre kevesebb, egyre nagyobb a tanulói elköteleződés a pálya iránt. Ebben sokat segítenek a beépített pályaszocializációs elemek, pl. a Szakma Sztár fesztivál, szakmai napok, gyárlátogatások stb. Mindezekon túl a szakképző intézmények a diákokat tudatosan erősítik abban, hogyha elkezdenek dolgozni és az a munkahely nem hozza be az elképzeléseiket, akkor ne másik pályát keressenek, hanem egy új munkahelyet.

A megkérdezettek között több olyan szervezet is van, amely bekapcsolódott a **duális képzésbe**, vannak olyanok is, akik a felsőfokú duális képzésben is szerepet vállalnak együttműködve a Neumann János és az Óbudai Egyetemekkel. Jellemző, hogy a felsőfokú együttműködés kapcsán még nem volt duális hallgatójuk a vállalkozásoknak, pedig nagyon örülnének nyomdaipar mérnököknek. Néhányan közülük nyári gyakorlatra is fogadnak diákokat.

Többen ugyanakkor kiemelték azt is, hogy a duális képzésnél a kamara „nagyon magasra tette a léceket”, sok papírmunkával, bürokráciával jár a folyamat. Nehézséget jelent mindemellett az is, hogy a képzés során nagyon sok selejt képződik, ami természetes (pl. festék túlhasználat, papír gyűrődés stb.), ami többletköltséggel jár. A tannyomdák általában kevés keretük van a javításra, de érdemes lenne a nyomdákhoz hasonlóan tartalékot képezni fenntartásra, karbantartásra, javításra és hibaelhárításra.

Az optimális nyomdai körülmények megteremtéséhez minimum 1,5-2 kétmilliárd forint kell. Ha valaki ekkora összeget fordít új gépekre, akkor jogosan várja el azt, hogy azon jó

szakemberek dolgozzanak: „egy drága technológiára jól képzett szakembereket kell ráengedni még segédgépemsterként is”, így a diákoknak nem mindig van lehetőségük a legmodernebb technológiákkal első kézből megismerkedni a duális partnernél sem. Az egyik szakképzésben jártas interjúalany azt is hozzátette, hogy fontos mindezek mellett az is beismerni, hogy sok esetben nem a legjobb képességű tanulók mennek szakképző intézménybe (pl. az értő és értelemző olvasás, matematikai készség tekintetében nagyon le vannak maradva), így érthető a vállalatok ezen döntése.

A továbbtanulási szándék egyre jellemzőbb a diákok körében, ami egyrészt minőségi javulást jelez, másrészt a végzett technikusok emiatt csak igen kis létszámban jelennek meg a munkaerőpiacon a végzést követően.

A megkérdezett interjúalanyok szinte mindegyike elmondta, hogy az **átképzésekkel kapcsolatban** már most vannak pozitív tapasztalataik. Úgy látják, hogy ha valakinek van minimális műszaki érzéke, akkor az viszonylag könnyen betanítható, átképezhető. A központi kérdés az, hogy a jelentkező hogyan áll a tanuláshoz és a munkához és hogyan viszonyul a feladathoz, az, hogy az illető beleszeret a nyomdaiparba, az csak plusz jelent.

Több vállalkozás külön programot, erőforrást különített el erre: többször tanítottak már be, neveltek ki nyomdászokat, akár saját maguk, akár beiskolázás útján, de a tapasztalat azt mutatja, hogy kevesen vannak olyanok, akik meglévő szakmájuk mellett át akarnának képezni magukat és nyomdásznak akarnának állni.

A szakképzés egyik képviselője ugyanakkor példaként felhozta, hogy ugyan „a könyvkötők kiválóan tudnak tapétázni, mert jól értenek a kasírozáshoz, de egy tapétázó már nem biztos, hogy tud szépen kasírozni”. Ezért nagyon fontos, hogy az átjárhatóságot egyértelművé tegyék, konkrétan határozzák meg annak kereteit, az érdeklődők részéről pedig „erős késztetésre” lenne szükség.

6.2.5 A Pilot programokkal kapcsolatos meglátások

A pilot programokkal kapcsolatban a megkérdezettek különféle módon nyilatkoztak: volt, aki lelkesen várja az ezzel kapcsolatos lehetőségeket, míg a többség inkább óvatosabban fogalmazott. Jellemző, hogy a vállalkozások alapvetően nyitottak és támogatóak, ami a szakmát segíti, de kapacitáshiány miatt nem tudnak semmilyen többlet oktatást, belső képzést vállalni. Javaslatként többen azt fogalmazták meg, hogy amennyiben van konkrét feladatléírás, elvárás a cégektől, akkor tudnak jobban kalkulálni a szükséges erőforrásokkal.

A megvalósított **mentor programmal** kapcsolatban a megkérdezettek egyike szerint mindenképp javulást hoz majd. Jelenleg a probléma abban rejlik, hogy ha egy fiatal elmegy egy nyomdába dolgozni, ott abban a technológiában szerez jártasságot, amit ott használnak és ha beleássza magát, abban nagy valószínűséggel jó is lesz. De ez azt jelenti, hogy csak abban a szegmensben lesz szakmai gyakorlati tudása, de a nyomda nem csak ennyiből áll. A diákok látókörét erősen beszűkíti a nyomdák specializációja, szakosodása.

Volt olyan válaszadó is, aki kevésbé bízik a mentor program sikerében, hiszen „esélytelennek” látják, hogyha nem a környékről csatlakozik be valaki, akkor az náluk maradna. Tapasztalatuk szerint túl nagy a harc a nyomdaiparban a középfokú végzettségű munkaerőért, a konkurenciának viszont nem akarnak utánpótlást kinevelni. Abban hisznek, hogy a környékbeli diákokat helyi szinten kell személyesen megszólítani.

Volt, aki arra hívta fel a figyelmet a programmal kapcsolatban, hogy azok a cégek, amelyek elkötelezettek a duális képzés iránt azok egyben a duális képző partnerek is és a kettő nem fér meg egymással. Így a mentor program inkább a kifutó képzéseknél vagy a felsőoktatásban tanulók esetén lehet releváns.

Az **ágazatközi együttműködésen alapuló program** kapcsán többen kifejtették, hogy mivel hiányszakmáról van szó, érdemes megragadni ezt a lehetőséget is. Többen nyitottak lennének egy ilyen jellegű együttműködésre.

6.2.6 A szervezetek jövőképe

A megkérdezett munkáltatók egy része **fejlesztésben**, másik része a **pozíció megerősítésében, megtartásában** gondolkodik. Több olyan vállalat is van, amely az automatizálás irányában indul el, van, amely ezzel párhuzamosan nagyobb gyártócsarnok megépítését is tervezi. Másik interjúalany a fejlesztést a humán munkaerő korlátozottságával indokolta: céljuk a kézi munkaerő minimalizálása vagy átcsoportosítása más területekre.

A **kívánságok tekintetében** a munkaerő rendelkezésre állása (4), az infláció és az árak emelkedésének megállítása (3) és a megfelelő munkamennyiség állt vezető helyen (2), de volt, aki a beruházások támogatását (1), a nyomtatott anyagok felértékelődését (1), illetve azt kérte, hogy „minden dolgozó felismerné, hogy ő maga is felelős a fizikai és mentális egészségéért” (1). A szakképzés intézményeinek képviselői a tanulói utánpótlást (2) és a stabil finanszírozottságot, a biztos anyagi alapot (1) tartanák fontosnak.

6.3 A fókuszcsoporthos interjúk eredményei

6.3.1 A felmérésben résztvevők köre

A fókuszcsoporthos megbeszélésen összesen hét fő 13. évfolyamos, technikai képzésben résztvevő diák vett részt, közülük öt fő nyomdai gépmester technikus, két fő pedig kiadványszerkesztő technikai szakképzettséget szerez a nyáron.

Pálya/szakmaválasztásukról elmondták, hogy legtöbbjük vagy pályaválasztási kiállításon, vagy nyomdalátogatás során találkoztak először a szakmával és az ott tapasztaltak alapján döntöttek a képzés mellett. A kiadványszerkesztők esetében a kreativitás fontossága és a könyv és kiadványok szeretete volt még hangsúlyos szempont a döntéskor, a gépmesterek között viszont többen családi mintára (pl. testvérek, nagybáty), illetve tanácsra (pl. édesapja javasolta), vagy barátok hatására választott. A nyomdai gépmester esetében a kihívások és problémák megoldása és az ahhoz szükséges kreativitás teszi vonzóvá a pályát.

A szakma jellegének és követelményeinek változását jól jelzi, hogy az interjúalanyok között a legutóbbi SzakmaSztár fesztivál nyomdai gépmesterének első 3 helyezette jelen volt, közülük csak a 2. helyezett volt fiú, az 1. és 3. helyezett pedig lány. A lányok elmondták, hogy Magyarországon még nagyon ritka a női nyomdai gépmester a szakmában (egyik tanárunk arról is beszámolt, hogy van olyan szakképző iskola hazánkban, amely kifejezetten nem támogatja a lányok belépését a képzésbe), de külföldön ez jóval elfogadottabb.

6.3.2 A szakképzéssel kapcsolatos tapasztalatok

A fókuszcsoporthos résztvevők egyöntetű véleménye az volt, hogy mindenképpen **megéri szakmát tanulni**: „egy jó szakember többet ér, mint egy érettségivel vagy diplomával rendelkező szakma nélküli”.

A szakképzéssel kapcsolatos tapasztalatuk eléggé sokszínűnek mondható. Alapvetően elégedettek az **elmélet és a gyakorlat arányával**, azonban a szakmai képzésükre nagy hatással volt a COVID-19 világjárvány: közel két év kimaradt nekik a gyakorlatból a karantén miatt. Az utolsó évben azonban törekedtek mindent bepótolni: úgy érzik, hogy ez sikerült is nekik.

Elmondták, hogy a gyakorlatban szerzett tudásnak jóval nagyobb használt lehet venni, ezt sokkal fontosabbnak ítélik meg, mint az elméletet. Van néhány óra, amit tölteléknek élik meg (pl. érettségit követő angol nyelvi órák), helyette a német nyelvet (a nyomdaipar szakmai nyelve a német) és a gyakorlatot lehetne erősíteni.

Megítélésük szerint nagyon fontos a gyakorlati tapasztalat, „a gyakorlatban látni azt, mi hogyan működik”. Ennek hiánya akár még a dolgozatírásnál is megmutatkozhat. A képzés során nehézséget jelentett számukra, hogy a tankönyveken kívül nagyon **kevés az** (akár az interneten is) **elérhető szakmai anyag**, amiből fel lehetne készülni: ha a tanár nem ad, vagy nem tud adni megfelelő anyagot, akkor szinte lehetetlen felkészülni egy-egy vizsgára, vagy megírni egy dolgozatot. Elmondták, hogy a karantén alatt kiadott kutatómunkát nagyon nehezen tudták megoldani: nem volt megfelelő mennyiségű és minőségű elérhető anyag hozzá. 300 oldalas száraz szakmai anyagokból rettenetesen nehéz kiszedni a lényegét és problémát jelent, hogy a **nyomdászoknak nincs egységes szakmai könyve**, ami segíthetné a vizsgákra való felkészülést, a szakmai alapok elsajátítását. A diákok leginkább a tanári jegyzetekből tanulnak: emiatt az órákon sokat kell jegyzetelni a diákról, amivel rengeteg idő megy el.

Azt tapasztalták, hogy a képzésben sok elavult dolgot tanulnak, amiket a gyakorlatban már nem használnak, amire nincs szükség: ilyen a terjedelemszámítás is, amit manapság már nem úgy csinálnak, mint ahogy tanítják - ezeket a nyomdai gyakorlat során is visszaigazolták az ott dolgozó nyomdászok.

A nyomdai szoftverekkel nem, inkább a gépekkel van néha gond: úgy gondolják, hogy jó lenne, ha néha frissítenék azokat. A diákoknak ezzel kapcsolatban nehézséget okoz a **gépek használata** is: nem mindig magyarázzák el nekik pontosan a működésüket (pl. ki-, bekapcsolás) mert a gyakorlat során tudottnak, egyértelműnek vélik. Mindehhez azt is hozzátették, hogy ebbe közrejátszik az is, hogy a digitális oktatás miatt nem volt lehetőségük megtanulni használni rendesen ezeket az eszközöket. Most szeptembertől tudtak „igazán barátkozni” a gépekkel, de „aki a Windowshoz volt szokva, az nehezen tud átállni a MAc-ra”, amin a legtöbb nyomdai program fut.

A képzésen nem jellemző a nagyfokú **lemorzsolódás**: 37-en indultak és most a 13. osztályban, harmincan vannak. Úgy látják, mivel hiányszakma lett a nyomdászat, sokkal több embert átengednek és kevésbé szigorúak a tanárok, mint korábban. Megítélésük szerint vannak olyan diákok a képzésen, „akinek nem kéne itt lennie”. Annak, akinek rokonai szintén elvégezték ezt a képzést úgy véli, hogy korábban „sokkal magasabbak voltak a követelmények”, ami a nyomdai képzések minőségét veszélyeztetheti.

6.3.3 *Kapcsolat a munkaerőpiaccal*

A megkérdezetteknek nagyon könnyű volt **külső szakmai gyakorlati helyet** találni, kaptak egy listát, ahova tudtak jelentkezni. A külső helyszín esetén egy elbeszélgetés követően döntöttek a nyomdák, hogy tudják-e őket foglalkoztatni vagy sem. A fókuszcsoporton résztvevők elmondták, hogy van egy foglalkoztathatósági keretszám, a nyomdák azok mentén tudnak válogatni a diákok között. A nyomdák döntését sokszor befolyásolja a diákok továbbtanulási szándékai is, mivel szívesebben választanak olyan tanulót, aki a középiskola befejezését követően nem tervez továbbtanulni, nekik általában állást is ajánlanak a végzés közeledtével. Az interjúalanyok elmondták, hogy úgy érzik, hogy a nyomdák sok esetben nem tudnak mit kezdeni a lányokkal, nem mindig van bizalmuk a női munkaerőhöz ezen a szakterületen.

Az **intézményen kívüli gyakorlatot nagyon hasznosnak** ítélték meg a válaszadók, de függ attól is, hogy milyen szervezethez kerül a fiatal: van, ahol csak takarítatnak a diákokkal és van, ahol minden munkafolyamatba bevonják őket. A nyomdaipari gépmester tanulók legtöbbjének pozitív tapasztalata van ezzel kapcsolatban. A kiadványszerkesztőknek azonban nem volt külső szakmai gyakorlatuk, amit azzal indokoltak, hogy mivel az „iskolában megvan minden feltétel erre, szükségtelen kimenni nyomdához”. Ezt a megkérdezettek sajnálják, mert bár úgy érzik, hogy felkészültek a szakmára, de véleményük szerint sokkal többet profitálhattak volna egy külső szakmai gyakorlat során.

A nyomdai gépmester technikus diákok megítélése szerint könnyű lesz számukra az **elhelyezkedés**, többjüknek mér 2-3 állásajánlata is van. Azt tapasztalják, hogy az utóbbi időben, mivel nagyon nagy a hiány a gépmesterekből, betanított munkásokkal töltötték fel az üres álláshelyeket. A diákok attól tartanak, hogy ha ők elhelyezkednek, akkor szakvégzettséggel sem fognak többet keresni, mint az, aki betanított munkásként dolgozik.

Kiadványszerkesztőként viszont nem túl könnyű az elhelyezkedés a diákok szerint: míg néhány éve mára viszont már túlkínálat van belőlük a munkaerőpiacon. Ők feltehetően a szakmán belül, de más területen tudnak majd elhelyezkedni.

A megkérdezettek szerint a **fizetés** is több mindentől függ: milyen a cég háttere, külföldi vagy magyar, milyen a tulajdonosi háttér, kis- vagy nagyméretű, családi vállalkozás. Függ az óraszámától, a beosztástól, a munkarendtől is. Ezek mind befolyásolják a havi jövedelmet és a bérek ezért nagyon eltérőek lehetnek. Nagyjából 250.000-300.000 Ft keresetet kalkulálnak a gépmesterek, de tisztában vannak azzal, hogy külföldön ennek a többszörösét is megkereshetik.

6.3.4 A mentor program megítélése

A megkérdezettek nem hallottak még a Nyomda- és Papíripari Szövetség **mentor programjáról**, de szívesen részt vettek volna benne az elmondottak alapján. Úgy gondolják, hogy „sokat tudna adni ahhoz, hogy a diákok a pályán tudjanak maradni”. Azt tapasztalták ugyanis, hogy az iskolában nagyon sok minden monotonnak tűnik, ami elriasztja a diákokat. Viszont a gyakornoki állásokban megtapasztalták, hogy „az életben mégsem olyan monoton a munkafolyamat, mint ahogy az iskolában eleinte látszódott”.

Azt gondolják, hogy a programot a 11. évfolyamtól lenne érdemes bevezetni, mert akkor már „valamennyi tudás birtokába jutottak, tudnak jó pár dolgot”, viszont van még előttük annyi idő a képzésben, amit alapozni, mélyíteni, bővíteni lehetne ezzel a mentor programmal. Megítélésük szerint fontos lenne minél korábban kiküldeni a diákokat terepre, hogy minél korábban megtapasztalhassák azt, hogy valójában a gyakorlatban miképp zajlanak az iskolában tanult folyamatok. Ez sokkal több szakmai gyakorlatot tudna biztosítani számukra, illetve jóval hamarabb el tudnák dönteni, hogy ez a szakma tényleg nekik való-e vagy sem.

6.3.5 Jövőbeli elképzelések, tervek

A fókuszcsoporton résztvevő 7 főből 6 fő tervezi a **továbbtanulást**: legtöbben az Óbudai Egyetemet jelölték meg, de többen a Szegedi Egyetem mellett döntöttek. Van, aki ezek mellett több gépész kart (pl. Miskolci Egyetem) is bejelölt. A szakok között a minőségbiztosítás és a gyártmánytechnológia specializáció jellemző (könnyűipari mérnök), de van, aki a gépész szakot tartja megfelelő iránynak a több lehetőség miatt.

A végzést követően többen gondolkodnak **külföldi munkavállaláson**, leginkább német területen (Ausztria, Németország, Svájc), elsősorban a magasabb kereseti lehetőségek és szakmai tapasztalatszerzés céljából. Többen voltak szakmai vagy nyári gyakorlaton már külföldön tapasztalatot szerezni.

Pályaelhagyás gondolata a nyomdai gépmesterek esetében nem, a kiadványszerkesztőknél előfordult, ők, ha a szakmájukban nem sikerül, akkor is a nyomdaiparban szeretnének mindenképpen elhelyezkedni.

Arra a kérdésre, hogy **miképp ösztönöznék a szakmába/ágazatba készülőköt**, az alábbi válaszokat adták:

„Ha úgy érzik, hogy ez tetszik nekik, szeretik és szívesen csinálják, minél több energiát fektessenek bele. Küzdjenek érte, legyenek kitartóak, mert ugyan nagyon sok nehézség van benne, de nagyon szép ez a szakma.”

„Aki kitartó, az előtt megnyílik a világ és a lehetőségek, mert a nyomdaipar egy nagyon széleskörű, tág lehetőségeket tartogató szakma. Ha viszont arra jönnek rá, hogy nem szeretik ezt a szakmát, akkor ne pazaroljanak rá időt.”

„Ez a szakma B-tervnek is nagyon remek.”

„Itt mindig kell újat tanulni, ezért fejlődőképesnek és nyitottnak kell lenni.”

„Kitartás szükséges ehhez a szakmához.”

III. DISSZEMINÁCIÓS ÉS PILOT TEVÉKENYSÉGEK TAPASZTALATAI

7 Disszeminációs tevékenységek

2022. május 5-én került megrendezésre a Nyomda- és Papíripari Szövetség Tavaszi Gazdasági Konferenciája. A leginkább cégvezetőkből és döntéshozókból álló résztvevők többsége a Szövetség tagjai voltak, de több kapcsolódó szervezet is képviseltette magát a Konferencián. A Konferencia elsődleges célja az iparág helyzetét befolyásoló tényezők és várható hatások számbavétele, valamint a tagság felkészítése a várható trendekre. A gazdag szakmai program (7. melléklet) részeként bemutatásra kerültek a jelen pályázati projekt eredményei és alkalom nyílt arra is, hogy a munkáltatók elmondják véleményüket azokról. Az előadás során beszámoltunk az iparági helyzetelemzés legfontosabb sarokpontjairól, a munkáltatói kérdőíves, illetve interjú vizsgálatok eredményeiről, valamint a diákokkal készített fókuszcsoporthoz tartozó interjú tapasztalatairól. A visszajelzések alapján nagyon hasznosnak és tanulságosnak találták a résztvevők az eredményeket, ennek hatására többen új megoldásokat, jövőbeni projektötleteket fogalmaztak meg (pl. munkaerő vonzás egyéb szektorokból, országokból). Az előadás anyaga a Szövetség tagjai számára a honlapról elérhető.

8 Pilot tevékenységek

A program pilot tevékenységei során törekedtünk olyan újszerű módszerek, eszközök bevonására, amelyre korábban nem volt példa. Alapvetően a projekt egy szakmai workshop megvalósítását tartalmazta. A következőkben az ezzel kapcsolatos tapasztalatokat foglaljuk össze.

8.1 Szakmai workshop tapasztalatai

8.1.1 A szakmai workshop módszertana

A szakmai tervtől eltérően a tapasztalatok és eredmények összegzése kapcsán arra a felismerésre jutottunk, hogy teljes szakmai képet akkor kaphatunk, ha a munkavállalókat is megkérdezzük arról, hogy ők hogyan, miként látják az iparág helyzetét, mennyire befolyásolja a munkájukat a külső feltételek változásai, illetve, hogy ők hogyan látják a munkavállalók helyzetét és utánpótlásának problematikáját. Ez e merőben új pilot tevékenység lehetővé tette azt, hogy az iparág helyzetét 360 fokban térképezzük fel és megértsük azt, hogy a szakpolitikai, illetve a szervezeti döntéshozók tevékenysége miként csapódik le az ipari termelés legsőbb szintjein is.

A szakmai workshop megvalósítására a projekt végén, 2022. május 30-án került sor az STI Petőfi Nyomda Kft, Kecskemét telephelyén. A vezetőséggel történt előzetes egyeztetést követően a Szövetség tagjaként és jelen projekt kapcsán együttműködő partnereként a nyomda HR vezetője kérte fel a munkavállalókat a részvételre. A 10 fős műhelymunka összetételének tervezésekor figyeltünk arra, hogy a felsővezetés mellett középvezetők és beosztott munkavállalók is vegyenek részt, illetve, hogy a fiatalabb, valamint az idősebb korosztály is képviseltesse magát. A HR vezető arra is odafigyelt, hogy több üzemegység munkavállalója vegyen részt a programban.

A szakmai műhelymunka helyszíne a nyomda területén található konferenciaterem volt, ahol kellemes körülmények között, szabadon tudtunk beszélgetni a felmerülő kérdésekről. A workshop megvalósítása munkaidőben történt, így viszonylag gyorsan, közel 2 óra alatt zajlott le a program.

A szakmai műhelymunka lebonyolításához előzetes programtervezet, illetve kérdéssor készült, amely mellett alkalmunk nyílt a legfontosabb problémák azonosítására, illetve azokhoz kapcsolódó javaslatok megfogalmazására. A program során ismertettük a megelőző kutatások

eredményeit, majd meghatározott kérdéscsoportok mentén térképeztük fel azokat a szempontokat, amelyek a munkavállalók szempontjából lényegesek.

A szakmai workshop során érintett főbb témakörök az alábbiak voltak:

- Az iparággal kapcsolatos tapasztalatok
- A nyomdaipar helyzetének megítélése
- A nyomdaiparba kerülés, elhelyezkedés
- A fiatalokkal kapcsolatos tapasztalatok
- A szükséges kompetenciák
- Munkavállalói problémák
- Javaslatok

Az eredményeket a fenti szempontok szerint ismertetjük a következő fejezetben.

8.1.2 A szakmai workshop eredményei

A szakmai műhelymunkán résztvevők köre

A szakmai műhelymunkán az STI Petőfi Nyomda Kft **10 munkavállalója** vett részt, ezen kívül jelen volt még a Nyomda- és Papíripari Szövetség vezetőségének képviselője is, a szakmai diskurzust 2 tanácsadó koordinálta.

A munkavállalók összetételét tekintve 1 fő a felsővezető (HR vezető), 2 fő üzemvezető, 6 gépmester vagy másodgépmester, illetve további 1 fő HR munkatárs vett részt. A személyzeti osztály 2 résztvevőjén túl 2-2 fő érkezett a címke üzemből, a ragasztó részlegből és a stanca üzemből és ugyancsak 2 fő az, aki ofszetnyomással foglalkozik.

A résztvevők közül egyaránt jelen voltak azok, akik 4-5 éve, illetve akik 20-25 éve dolgoznak a cégnél, ugyanakkor közülük két fő esetében is előfordult, hogy elmentek másik nyomdába dolgozni, de 2-3 éven belül mindketten „visszatértek”. Többeknek ez volt az első nyomdaipari munkahelyük, sőt van, akinek ez volt az első munkahelye egyáltalán. Jellemzően mindegyikük belső fejlődési utakon jutott el a mai beosztásához, mindegyikük rendelkezik nyomdaipari szakképzettséggel (még a HR vezető is).

Az iparággal kapcsolatos tapasztalatok

A szakmai workshop első kérdése arra vonatkozott, hogy **megéri-e ma a nyomdaiparban dolgozni**. A válasz egyhangú igen volt. A résztvevők, azonban válaszaikban kicsit árnyalták a képet. „Aki szakember, annak mindenképp” - mondta egyikük. A nyomdában vannak gépkezelők és kisegítőszemélyzet, azaz a szakmunkás és a betanított munkás réteg. „A szakmunkás jobban keres, nekik mindenképp megéri itt dolgozni, de ezen a területen jóval kisebb a mozgás (fluktuáció). Az autóipar (Kecskemét, Mercedes gyár) miatt nehéz a helyzete a nyomdának, a gyár nagy elszívó erőt jelent” - pontosította a HR vezető.

„Iparágon belül a könyv- vagy lapnyomdászoknak nem éri meg” - folytatta egy másik résztvevő. Az utóbbi 10 évben erősen megcsappant a könyvkiadás a digitalizációnak köszönhetően, a „csomagolóágazat pedig hasít, megnőtt a volumen és így egzisztenciálisan is megéri. Mivel a Petőfi Nyomda csomagolóanyag specifikus, ezért tudnak jövőképet biztosítani”.

A következő kérdés azt vizsgálta, hogy **milyen előnyökkel és nehézségekkel jár a nyomdaiparban dolgozni**. A hátrányok tekintetében egyértelműen a **többszakos munkarendet** nevezték meg a résztvevők. „Van, akinek a szervezete nem bírja az éjszakázást, van, aki a hajnali kelést nem bírja. A cég beosztástól függ, hogy két vagy három műszakban dolgoznak” – magyarázta egyikük. „Ez a rendszer teljesen eltér a megszokott 8 órás rendtől” - folytatta egy másik résztvevő. „Itt van, hogy valaki dolgozik több napot, de több napot is van otthon utána. Heti hét napot dolgozik a teljes termelés. A műszakrend pedig úgy néz ki, hogy 3 napon keresztül 12 órában dolgoznak a dolgozók, majd 3 nap pihenőnap következik. Komoly családi háttérrel is megkíván ez a rendszer, mert van, hogy családi ünnepeken sem tudnak ott lenni, a munkabeosztás miatt. Ez főleg nyáron nagyon nehéz” - összegezték.

Előnyként elsőként a **kötetlenséget** nevezték meg a résztvevők. „Ez nem az a klasszikus gyárforma, ahol dudaszóra lehet csak szünetet tartani, majd nagyon szoros időkeretben folytatni tovább a munkát. Ilyen pl. az autóipar, ott sokkal kötöttebb előírások vannak. A nyomdaipari szakma a művészetek irányába hajaz, itt nincsenek éles specifikációk, erős leszabályozottságok. Ez inkább manufaktúra jellegű. Itt a szünetek is rugalmasabban alakulnak” - magyarázta egyikük.

Másik előnynek a **családi hangulatot** nevezték meg a munkavállalók. Ennek az is az oka, hogy ezen a telephelyen idén 50 éve vannak és van munkavállaló, aki már 35-40 éve itt dolgozik. Sokan együtt nőttek a céggel, aminek komoly történelme van. A szervezet tulajdonosi

háttérre is családi jellegű és ez az intézkedések jellegén is tartalmán is tetten érhető a cég nagysága ellenére is.

A nyomdaipar helyzetének megítélése

A szakmai workshopon résztvevők a **nyomdaipar helyzetét elég stabilnak, biztosnak látják**. Azt tapasztalták, hogy a nyomdaipar azon kevés ágazatok között volt, amelynél a megrendelésszám megugrott a COVID-19 világjárvány hatására. „A home office előretörésével, amit nem az irodában fogyasztottak el, azt elakarták fogyasztani otthon, az emberek felvásároltak otthonról, azt haza kellett szállítani, több csomagolóanyag kellett” - magyarázta egyikük.

A **világjárvány** ugyanakkor **komoly próbatétel elé állította** a céget: mivel a szervezetben sok a dolgozó, a helyzetet kezelni kellett, de komolyabb leállás nem volt, a cég részéről nagyon gyors volt a reakció, komoly protokollal rendelkeztek a helyzet rendezésére. A szervezeti kultúrát jellemzi, hogy a dolgozók mindvégig elkötelezettek voltak a cég felé, jöttek be dolgozni, felosztották egymást közt a hirtelen kieső emberek munkáit, azonnal reagáltak, „flexibilisek” voltak. „A Petőfi Nyomda dolgozóinak ez az egyik legnagyobb erőssége, hogy hisznek a cégnek, számítanak a cégre és ezért ők is képesek áldozatot hozni” – foglalta össze az egyik résztvevő.

A HR vezető ugyanakkor elmondta, hogy 2020-ban, amikor kitört a járvány **többen jöttek át más iparágakból**, leginkább vendéglátásból, majd a járvány lefutásával visszamentek, még akkor is, hogy a nyomdaiparban többet kerestek. Amíg a vendéglátóipar akkor teljesen leállt, itt volt munka extra jutalmakkal, és évvégi prémiummal. „Számukra mégis fehéringben, fele annyi pénzért jobban megérte dolgozni, mint melósruhában kétszer annyiért”.

A területekkel kapcsolatban az egyik résztvevő kifejtette, hogy a csomagolóanyaggyártásnak kimondottan jól tett a járvány, úgy véli, hosszútávon ezen a területen nem lesz gond. Ugyanakkor a **címkegyártás** helyzete más: ott az **alapanyaghiány** már most is okozott problémákat, volt, hogy maradtak ki műszakok, mert nem annyi alapanyag érkezett, vagy csak késve, akkor le kellett állítani a termelést.

Megítélésük szerint az **ukrán háború hatása még nem gyűrűzött be** idáig: eddig 1-2 megrendelőjüket érintette a helyzet, akiknek onnan vannak megrendeléseik, de hatásában ez elenyésző egyelőre.

A nyomdaiparba kerülés, elhelyezkedés

A résztvevők többsége **ismerős, vagy családi kapcsolat révén** került a nyomdaiparba: jellemzően 10-15 éve (vagy még korábban) nagyon nehéz volt bekerülni, „sorban álltak a jelentkezők”, egyfajta presztízst jelentett itt dolgozni.

A **szakma előnyének** leginkább a jó kereseti lehetőséget, a kiszámíthatóságot és biztonságot jelölték meg, ezért többen jelezték, hogy több ismerősüknek, családtagjuknak is ajánlották már a szakmát és a munkahelyet. Azt is elmondta egyikük, hogy többen éltek is az ő ajánlásával és „ők sem bánták meg”.

Többen kiemelték ugyanakkor azt is, hogy családtagjaiknak azért nem ajánlanák, mert nehéz lenne összeegyeztetni a közös programokat: „ha a beosztás úgy jön ki, alig találkoznánk” - magyarázta egyikük.

Arra a kérdésre, hogy a **pályaválasztás előtt állóknak ajánlanák-e** a szakmát egyöntetűen igennel válaszoltak. Egyikük ugyanakkor kifejtette, hogy úgy látja, hogy a mai fiatalok „nem kétkezi munkából szeretnének megélni, sokat akarnak keresni, kevés kitartással, gyorsan”. A digitális nemzedék programozó akar lenni, vagy valami hasonló, sok digitális eszközt használnak és a nyomdában viszonylag kevés erre a lehetőség: **a fiatalok által megszokott digitális világot a nyomdaipar nem tudja felajánlani** nekik, a nyomdaipar nem minden része digitalizált.

A résztvevők elmondták ugyanakkor azt is, hogy Kecskeméten sosem volt erős **a nyomdaipari képzés**: érettségi után két éves képzés keretében lehetett elvégezni. Most kikoptak a fiatalok, nincs utánpótlás és rosszak a tapasztalatok. Rossz a szakma marketingje, nincs oktatógárda, nincs szaktanár, mert nem fizetik meg a tanárokat rendesen. „Ha egy olyan nyomdász kolléga, akinek van szakmai tapasztalata és színvonalas oktatás tudna biztosítani, nem menne át tanárnak, mert akkor a töredékét keresné annak, amit most”.

A megkérdezettek között voltak olyan is, akik **teljesen más területen kezdett** (pl. hulladékeltávolítás), majd tovább tudott lépni, ma már gépmester. Elmondása szerint ezt a fejlődést azoknak köszönheti, akiktől tanulhatott és megszerettették vele a szakmát.

Olyan is akadt, aki érettségi után 1,5-2 évvel **szülői nyomásra** döntött a nyomdaipar mellett. Eleinte nem volt kedve hozzá, nagyjából 1 hónap kellett ahhoz, hogy megszeresse. Sokat számított az is, hogy ez valahol művészet és alkotás. Ő mindig utálta a rajzórát, mert nem tudott rajzolni, nem értett a színekhez, most pedig ezzel foglalkozik, és ez „jó érzéssel” tölti el.

Egyikük arról számolt be, hogy a Nyomda a Szolnoki főiskolán **hirdetett** (ő éppen oda járt) és mivel hosszútávú lehetőséget kínált, elfogadta az ajánlatot. Ő sem bánta meg.

Egy olyan munkavállaló volt, aki úgy gondolja, hogy **ő nem ajánlana senkit** sem ide, mert attól tart, hogy ha az illető nem felel meg, nem úgy szerepel ahogy kell, akkor **az alapján ítélnék meg őt is**. Többen adtak volna már önéletrajzot neki, de ezek miatt úgy döntött, nem továbbítja azokat. Megítélése szerint a Petőfi nyomda egyébként egy betonbiztos, stabil pont. Úgy gondolja, hogy „lehet, hogy a következő években lesznek buktatók, pl. alapanyaghiány, növekvő konkurencia, de ha van valakinek jövő képe, akkor ez egy jó munkahely”.

Nagy a lemorzsolódás a betanított munkások közt, mert más bepillantani valamibe, ami még ha tetszik is, de a gyakorlatban, a hétköznapiakban nem biztos, hogy beváltja a hozzáfűzött reményket. A diákok esetén a két év szakmai gyakorlat nagyobb rálátást enged nekik, de még így sem biztos, hogy maradnak. Kecskeméten az a tendencia, hogy sok nyomdaipari szakiskolás nem helyezkedik el a szakmában, nem akarnak műszakban dolgozni, sokat akarnak keresni, gyorsan.

A fiatalokkal kapcsolatos tapasztalatok

Viszonylag **kevés a fiatal és az új** a szervezetben, közöttük a legmagasabb a fluktuáció. A térségben a nyomdaipari képzés nem számottevő (jelenleg 4 diák van a 11. évfolyamról, 3 lány és 1 fiú, érettségi előtt állnak, tovább szeretnének tanulni, de nem a nyomdaiparban), így az iskolai utánpótlás nem biztosított. A **szervezet több orientációs programot is biztosít** (pl. járnak iskolákba népszerűsíteni a szakmát, rendhagyó technika órát tartanak, illetve műhelylátogatásokat terveznek), de kevés az érdeklődő. Előfordul, hogy a kifejezetten rossz tanulók azért mennek nyomdásznak, mert máshová nem veszik fel őket. Jellemző, hogy a végzettek számára is sok alapszolgát meg kell tanítani, mert a szakképzésben **nagy a tanárhiány**.

A fiatalok számára **az éjszakai műszak „erős visszatartó erő”**, és kevéssé elkötelezettek, kitartók a feladatok kapcsán: van, hogy az első problémáknál egyből feladják és otthagyják a nyomdaipart. Az is elhangzott, hogy „rögtön látni, ha valaki nem oda való”.

A szükséges kompetenciák

A szakmai workshopon résztvevőket megkértük arra is, hogy közösen szedjük össze azt, hogy melyek azok a kompetenciák, amelyekre a nyomdaiparban feltétlenül szükség van. A

munkavállalók igencsak sokszínű kompetencialistát állítottak össze, amely jól mutatja a terület sokszínűségét és a munkavégzés során felmerülő helyzeteket. Az **általuk megnevezett kompetenciák, személyes tulajdonságok** az alábbiak voltak:

- **Monotóniatűrés**
- **Rugalmaság** (pl. hirtelen betegség esetén a munkafolyamatok átszervezéséhez, szükség szerint a helyettesítéshez)
- **Felelősségtudat:** ha valaki nem kellően körültekintő „hamar lehet selejtet gyártani”
- **Hosszútávú gondolkodás:** itt nincs „rapid karrier”, hosszú a betanulási folyamat, több év kell ahhoz, hogy a szakmát kellően megismerhesse és előrébb tudjon jutni a ranglétrán.
- **„Erős idegrendszer”** (stressztűrés): gépek meghibásodhatnak, ezt tolerálni kell és megfelelően kell kezelni ezeket a helyzeteket és „bosszankodás helyett” a probléma megoldására kell fókuszálni.
- **Problémamegoldó képesség**
- **Kreativitás:** pl. új munkák kivitelezéséhez
- **Motiváció** (elkötelezettség): belső képzésekkel pótolják a nyomdaipari képzés hiányosságait, így „erősen motiválnak kell lenni a szakma irányába” (jövőkép kell)
- **Észszerűség** (rendszer szemlélet): fontos átlátni, hogy milyen munkafolyamatok épülnek egymásra
- **Odafigyelés, akarat, szándék** – ezek nélkül nem lehet jó és profi munkát végezni.

Munkavállalói problémák

Az iparág legnagyobb kihívását a **többműszakos munkarend** jelenti, amely nem mindenkinek „fekszik”, sokan ezért is hagyják el a nyomdaipart. Mivel a gépeknek folyamatosan működniük kell, így a 2 és 3 műszakos munkarend általános az iparágban, mindez nagyban megnehezíti a családi programok tervezését, szervezését és biztos családi háttér nélkül nehéz megvalósítani. Ugyanakkor ez biztosítja azt, hogy viszonylag jobb kereseti lehetőségeket tud garantálni az ágazat, de az ezzel kapcsolatos **elszámolások** (pl. jelenléti és távolléti díj különbségei) sokszor nézeteltérésekhez vezethetnek. Minthogy az **infláció** mind a cég, mind pedig a munkavállalók életében érezteti a hatását, várhatóan a **bérrendezés** komoly kihívást fog jelenteni a jövőben.

A vállalat a **munkavállalók támogatásának** érdekében sok dolgot igyekszik biztosítani (pl. vitamin, büféebéd, bónuszok, önkéntes nyugdíjpénztári kiegészítés, 13. havi fizetés stb.), sőt még több alkalmas pénzügyi tudatosság képzést is szerveztek a dolgozóknak. Ezek az intézkedések mind azt szolgálják, hogy a munkavállalók biztonságban érezhessék magukat.

További fontos területet jelent a technológiai fejlesztések nyomonkövetése és a munkafolyamatok optimalizálásának kérdése. A cég törekszik a technológiai újítások mihamarabbi integrációjára a termelésbe, ez megköveteli a munkatársaktól is a **folyamatos tanulás, fejlődés igényét** is. Az üzembehelyezéssel járó betanulási folyamatot követően leginkább autodidakta, tapasztalati módon ismerik meg a berendezések működését, amellyel kapcsolatos tapasztalataikat folyamatosan megosztják egymással. Ők is kiemelték- a diákokhoz hasonlóan- hogy nagyon **kevés szakmai anyag és képzés áll rendelkezésre**, így leginkább a belső képzésekre és tudásmegosztó fórumokra, a kollégák tapasztalatára tudnak támaszkodni munkájuk során.

Javaslatok

A résztvevők által megfogalmazott javaslatok alapvetően két irányba mutattak: egyrészt a kommunikáció erősítésével, másrészt a szakmai képzés színvonalának emelésével kapcsolatban tartják szükségesnek a beavatkozásokat.

A résztvevők úgy látják, hogy **több tájékoztató anyagra, ismertetőre** lenne szükség a fiatalok részére, hogy tudják „mi az a nyomdaipar”: azt tapasztalják ugyanis, hogy az emberek „nincsenek képben” arról, hogy mi is történik itt, hogy mennyi ága van a nyomdaiparnak. Még helyi szinten is előfordul, hogy azt hiszik, hogy újságkiadással, vagy szórólapnyomtatással foglalkozik a cég, de előfordult az is, hogy esküvői meghívót vagy könyvet szerettek volna kinyomtattatni. (A fő profil a csomagolóanyaggyártás)

Úgy látják ugyanakkor, hogy a **fiatalok nem látják a jövőt**, nem találnak megfelelő perspektívát a nyomdaiparban, ezért fontos lenne egy lehetséges jövőképet felvázolni nekik, és kampányokat indítani ebben a témában. A fiatalok bevonását nagyban segítik a különféle pályaorientációs programok (pl. rendhagyó technika órák, gyárlátogatások), ezek folytatása, népszerűsítése tovább növelhetné a nyomdaipar megismertetését, illetve az utánpótlás biztosítását.

Azt gondolják, hogy fontos lenne a **szakképzés és a szakma színvonalának emelése**, amely elképzelhetetlen megfelelő oktatók nélkül, azonban belőlük kevés van. Felvetésük szerint

megoldást jelenthet, ha a cégek, vállalatok is hozzájárulnának a szakoktatók fizetéséhez, ezzel is vonzóbbá téve a pályát.

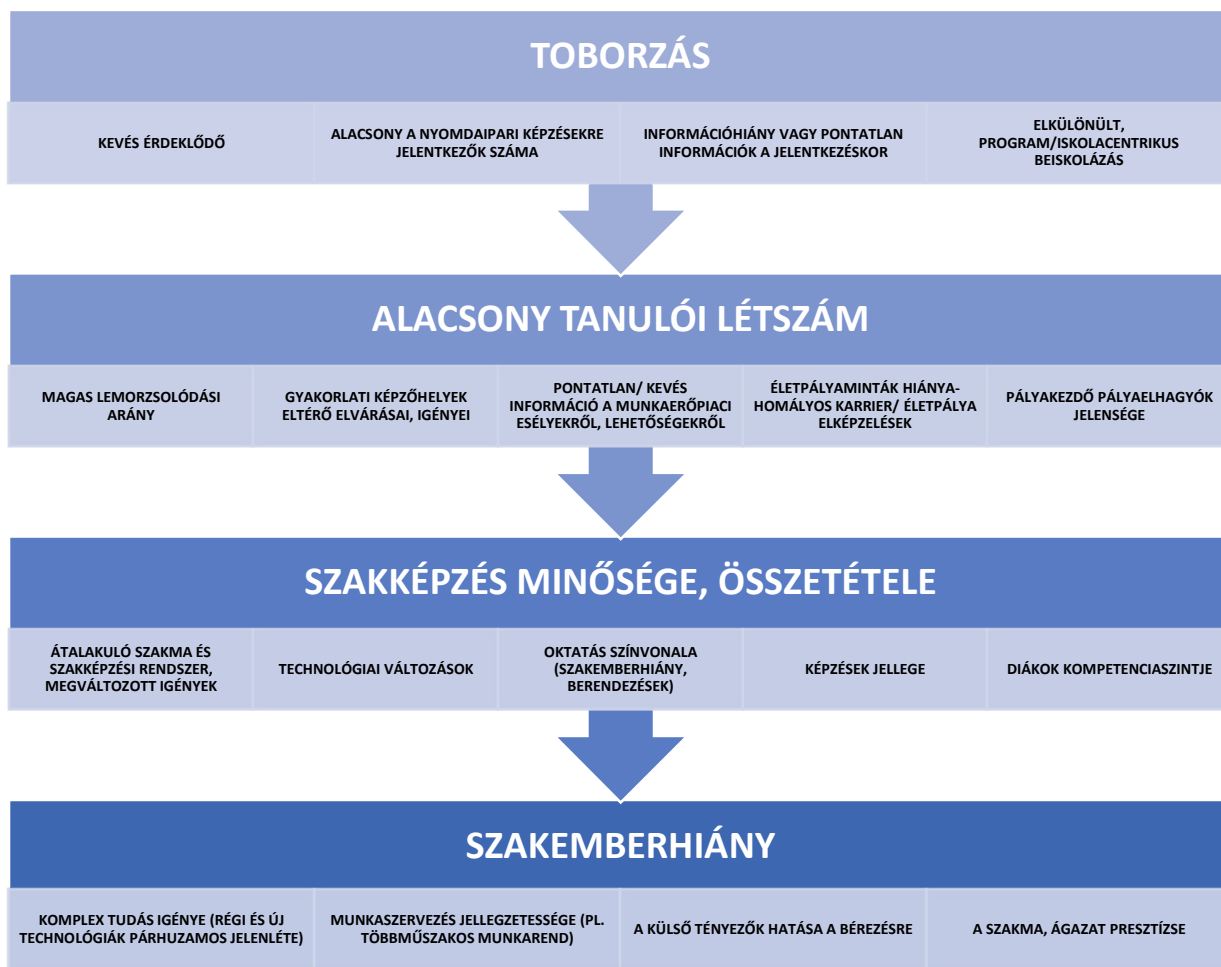
Visszajelzés a szakmai műhelymunkával kapcsolatban

A résztvevők a kezdeti bizonytalanságot követően nagyon szívesen meséltek és osztották meg tapasztalataikat, meglátásaikat. Többen **konkrét kérdésekkel** érkeztek (megkapták az előzetes programot) és azon túl, hogy megismerhették a korábbi kutatási eredményeket, örültek, hogy a folyamatban ők is részt vehetnek. Összességében jó hangulatban zajlott a workshop, azt jelezték vissza a résztvevők, hogy számukra is **tanulságos volt** a tásaik véleményét, tapasztalatait meghallgatni, így a tervezett időnél még kicsit tovább is maradtak.

IV. JAVASLATOK

9 A nyomdaipar problématerképe

Az ágazati helyzetelemzésben foglaltak, az empirikus kutatások eredményei, valamint a pályázati tevékenységek és pilot programok tapasztalatai alapján az alábbiak jelentik a hazai nyomdaipar legfontosabb emberi erőforrás szempontú problémáit, amelyek kezelése nagyban meghatározhatják az iparág jövőjét.

69. ábra: A nyomdaipar emberi erőforrás szempontú problématerképe

A nyomdaipar humán fókuszú problématerképét érdemes **4 fő csomópont** köré gyűjtenünk: ezek a toborzás (beiskolázás), a tanulói összetétel és a szakképzés folyamata, a szakképzés minősége, összetétele, valamint a munkaerőpiacon tapasztalható szakemberhiány. Míg az első kettő leginkább a szakképzés problematikája, addig a negyedik a munkaerőpiac legfontosabb nehézségeit összegzi. A harmadik csomópont (a szakképzés minősége és összetétele) pedig egyaránt érinti a szakképzés és a munkaerőpiac szereplőit. A következőkben fókuszpontként összegezzük a felmerülő problémaforrásokat.

Toborzás

A kutatások eredményei azt mutatják, hogy a nyomdaipar tevékenységéről viszonylag kevés információval rendelkezik a lakosság: leginkább a könyv- és újságyomtatással, szóróanyagok sokszorosításával azonosítják az ipar tevékenységét. Ezek miatt nagyon **kevés az érdeklődő** a pálya, szakma iránt, kevés perspektívát látnak benne, így a toborzás az átlagosnál nagyobb erőfeszítést igényel a szereplőktől.

A kutatások eredményei ugyanakkor arra is rámutatnak, hogy a területen számos kezdeményezés és jól működő program van, ami a fiatalok iskolába/pályára vonzását segítik mind a szakképzés, mind pedig a nyomdaipari szereplők részéről (pl. rendhagyó technika óra, üzemlátogatás). Ezek jellemzően **elkülönült programok**, leginkább azokat a fiatalokat érik el, akik egyébként is érdeklődnek a terület iránt. Mindezek ellenére igen **alacsony a nyomdaipari képzésre jelentkezők száma**. Ma már egyre több információ található meg az interneten, mégis viszonylag kevés azon fiatalok száma, akik ezek alapján döntenek egyik vagy másik szakma mellett. Jellemző, hogy a szakma, pálya aktuális jellemzőinek bemutatását szolgáló videófilmek – amennyiben léteznek ilyenek - elérhetősége nem ismert. Ugyanakkor ezen **információk hozzáférhetősége** pont azoknál a célcsoportoknál lehet nehézkes szocializációs környezetük miatt, akik a szakképzésben gondolkodnak. Hiányoznak az átfogó, összehangolt, még szélesebb kört elérő programok, akik célcsoportspecifikus és célzott információkkal (pl. életpályautak, minták felvázolása) vonzóvá tehetik ezt a területet, ágazatot.

Alacsony tanulói létszám és a szakképzés folyamata

A szakképzésbe igen különböző háttérű, informáltságú és tervekkel rendelkező fiatalok kerülnek be. Jellemző, hogy a képzéseken többnyire azok tudnak helyt állni, akik családi vagy egyéb személyes indíttatásból kellően motiváltak a képzés befejezésére, a kevésbé erős kötődésű tanulók, illetve a „kényszerválasztás” alapján döntők többsége korán **lemorzsolódik**, így a beiratkozottak csak egy része szerez szakmai képzettséget tanulmányainak befejezésekor.

A szakképzés átalakulásával várhatóan javulni fog a szakmai képzések elméleti és gyakorlati óraszámainak aránya, így ténylegesen még gyakorlat-orientáltabbá tudnak válni a szakmai képzések. E folyamatban egyre nagyobb szerepet kapnak majd a duális partnerek, és habár a nyomdák szívesen látják a fiatalokat, azonban a szakképző intézményeknek kevés rálátásuk, befolyásuk van arra, hogy a **külső gyakorlati helyszíneken milyen jellegű feladatokat bízunk a fiatalokra**.

A szakképzésből kikerülők között viszonylag magas arányban vannak jelen a **pályakezdő pályaelhagyók**, akik más szakmában (legtöbbször teljesen eltérő ágazatban) vagy kvalitásaiktól jóval elmaradó munkakörökben tervezik jövőjüket. A munkaerőpiacról, a lehetőségekről annyiban van pontos információjuk, amennyit -amennyiben volt ilyen - a külső gyakorlati helyen megtapasztaltak, vagy ismerőseik révén leszűrnék.

Szakmai pályaelképzelésük is eléggé bizonytalan, nincsenek tisztában azokkal a szükséges lépésekkel, amelyek céljaik elérését támogatnák. Viszonylag **kevés ismeretük van a lehetséges karrierutakról**, lehetséges életpályamintákat leginkább a családból és a gyakorlati helyszínekről szereznek, amelyek sok esetben torzítanak. Generációs sajátosság, hogy a várható keretektől, munkaszervezésről kevés információjuk van, gyakori, hogy a háttér biztonsága mellett az első nehézségek láttán a vállalt munkát rövid időn belül és könnyedén engedik el egy egyszerűbb tevékenységért.

A szakképzés minősége és összetétele

A szakképzés átalakulását egyrészt a technológiai változások, másrészt a munkaerőpiaci elvárások indukálták. A **szakma és a szakképzési rendszer átalakulásának párhuzamossága** nagymértékben nehezítette a szakmai képzések minőségének megőrzését, miközben általánossá vált az **információhiány**. A **technológiai változások új igényeket** fogalmaztak meg a szakképző intézményekkel szemben is, mind a **berendezések, eszközök**, mind pedig az **oktatói gárda felkészültségében** is. A szakképzésben jelenleg meglévő képzések **leginkább a szakmai oktatásra fókuszálnak**, így habár több szakmai képzés programkövetelménye is kidolgozásra került, viszonylag kevesen élnek ezzel a lehetőséggel, a vállalatok belső képzéssel, betanítással kezelik a képzett munkaerőhiányt.

A szakképzés minőségét nagyban befolyásolja az is, hogy a képzésekre **beiratkozók átlagos kompetenciaszintje évről-évre egyre gyengébb**, így annak érdekében, hogy a minél többen sikeresen be tudják fejezni a képzést, a követelmények csökkenése figyelhető meg. Hiányoznak ugyanakkor azok az átfogó, friss információkat tartalmazó szakkönyvek, kiadványok és tudásmegosztó platformok, amelyek a szakképzés sikerét és a képzésekből kikerülők naprakész felkészültségét garantálhatnák.

Szakemberhiány – a külső tényezők hatása a bérezésre

A munkaerőpiacon megfigyelhető szakemberhiány alapvetően 4 okból ered. Mivel kevesen végeznek a szakképzésben, nagyon nehéz megfelelő minőségű és mennyiségű szakembert biztosítani a termeléshez. A korábban jellemző túljelentkezéshez képest ma szinte minden munkavállalóért meg kell harcolni: **alacsony a szakma és az ágazat társadalmi megbecsültsége, presztízse.**

Az ágazat rengeteget fejlődött az elmúlt időszakban, így fontos lépést tartani az újfajta technológiai változásokkal, ugyanakkor jellemző, hogy sok helyen a **régi és új technológiák, megoldások párhuzamosan vannak jelen**, amely komplex tudást igényel a munkavállalóktól. Mindez a kompetenciaelvárásokban is megmutatkozik, valamint állandó tanulást, fejlődési igényt vár el a dolgozóktól, aminek sokan nem tudnak megfelelni.

A munka összetettsége mellett a **munkaszervezés sajátossága** (pl. többműszakos munkarend) is több esetben olyan nehézséget, (szinte) legyőzhetetlen problémát jelent a dolgozók egy részének, hogy inkább a szakma, ágazat elhagyása mellett döntenek.

A **bérezés** alapvetően jónak mondható, főleg a nyomdaipari szakképzettséggel rendelkezők esetében (amely részben a többműszakos munkarendből is következik), azonban nehézséget jelent, hogy számos olyan külső tényező van jelen aktuálisan a piacon (pl. alapanyaghiány, infláció), amely hatással lehet bérelemek meghatározására. Ezen, viszonylag újszerű, a közelmúltban felmerülő problémákra nem létezik még egységes megoldás.

Összességében a fenti elemek jelentik azokat a lehetséges problémaforrásokat, amely a nyomdaipar emberi erőforrás utánpótlásának biztosításában szerepet játszhatnak. A következő fejezetben ezek kezeléséhez fogalmazunk meg szervezeti és ágazati szintű javaslatokat.

10 Szakpolitikai javaslatok

A szakképzett munkaerő hiánya évtizedes és egyre égetőbbé váló probléma a nyomdaipar területén. A fiatalok körében annak ellenére sem népszerűek ezek a szakmák, hogy kimondottan jól jövedelmeznek és változatos szakmai kihívásokat kínálnak, igazi hivatássá tudnak válni.

A pályázat kutatási tevékenységei során az érintett szereplők bevonásával feltártuk a legfontosabb problémafókuszokat és közösen lehetséges megoldási javaslatokat fogalmaztunk meg. Az alábbiakban a 9. fejezetben meghatározott egyes problémakókusok mellett összegezzük a pilot projekt és a disszeminációs tevékenységek során azonosított javaslatokat.

A **toborzás** a beiskolázás szakmai és ágazati szinten hatékonyabban tudna működni **közös, összehangolt és célzott programok** megvalósításával, amelyben az iskolákon túl nagyobb szerepet vállalhatnának a munkáltatók és a különféle szakmai szervezetek is. A toborzás során érdemes olyan **célcsoportok és csatornák felé is nyitni**, amelyek kihasználása eddig nem volt számottevő. Jó eszköze lehet ennek a **fiatalabb korosztályok** elérése különféle programokkal (pl. rendhagyó technika óra), vagy a **NEET fiatalok**⁸⁹ visszavonzása az iskolapadba. Azon csatornákat is érdemes kihasználni, amelyeket a fiatalok leginkább preferálnak (pl. Tik-Tok), ahol alkalmuk és lehetőség van a szakma és az ágazat iránti érdeklődés felkeltésére. A már meglévő és újonnan kialakításra kerülő számtalan **ismertetőt, pályaleírást, videót** érdemes lenne online felületen összesíteni, tartalmukat összehangolni, és a későbbiekben akár egy **közös, ágazatspecifikus információs bázist (pl. honlapot) kialakítani**.

A fiatalokon túl érdemes gondolni a felnőttekre, a **pálya- és karierváltókra** is, akik szintén fontos célcsoportjai lehetnek az ágazat munkaerő-utánpótlásának. Számukra inkább a rövidebb -akár munka mellett is elvégezhető – szakmai képzések lesznek relevánsak, amelyhez több programkövetelmény elkészült már. Érdemes ugyanakkor azokat is figyelembe venni, akik speciális szaktudást igénylő vagy **rövid átképzéssel** elérhető képzéseket keresnek.

A feltáró kutatások alapján láthattuk, hogy **számos jó gyakorlat**, program áll ma már rendelkezésre, amelyek **tapasztalatainak megosztása, disszeminálása** és fejlesztése meghatározhatja az ágazat szakmai jövőjét. Ezen programok sajátja az élményszerűség, amely továbbra is meghatározó a fiatalok ágazathoz vonzásához. Fontos, hogy már a toborzás során is legyen alkalmuk a fiataloknak megismerkedni a lehetséges életpályákkal, karrieresélyekkel, ezzel is erősítve az ágazathoz és a szakmához való kötődést. A folyamatok összehangolását

⁸⁹ Olyan 15-29 éves fiatalok csoportja, akik sem képzésben, sem oktatásban, sem pedig a munkaerőpiacon nincsenek jelen

nagyban segíthetik a szereplők együttműködése és a szakmai hálózatok kialakítása és megerősítése, amelyek a feladatok megosztása mellett az ágazati identitást is fejleszthetik.

A **szakképzés ideje** alatt a legfontosabb feladatok egyike- a piacképes szakmai tudás átadásán túl- a **pályaszocializáció erősítése**. Mindezeket különféle programokkal, rendezvényekkel és szolgáltatásokkal lehet biztosítani a képzés első napjától az utolsóig. Sokat segíthetnek ebben a példaképek, életpályaminták megismerése, valamint a szakmai feladatok, versenyek, amelyek az élményszerű tapasztalatszerzést teszik lehetővé. Minthogy a szakképzésben különféle szocializációs háttérű fiatalok vesznek részt (köztük magas arányban vannak a hátrányos helyzetűek), fontos lenne egy olyan iskolai szintű (pl. mentor) program vagy **jelzőrendszer** kialakítása, amely a **képzés elhagyása vagy ellehetetlenülése előtt lehetővé teszi a megelőzést** vagy a **szükséges beavatkozást**.

Az átalakuló szakképzési rendszernek hála ma már a **szakképzés minőségének letéteményesei a gyakorlati képzőhelyek, a duális partnerek**. Mégis azt tapasztaljuk, hogy a vállalkozások vonakodnak a szakképzéssel szoros együttműködést kiépíteni, csak néhány esetben találkozunk olyan példával, hogy a kampányszerű programokon túl markáns szerepet vállalnak a szakemberképzésben. Jellemző ugyanakkor, hogy a külső gyakorlati helyszíneken különböző követelményekkel és feladatokkal találkoznak a tanulók. Az eltérő igény és elvárásszint azonban különféle elkötelezettségű és felkészültségű fiatal szakembert eredményez. Mindezek miatt fontos egy **szorosabb együttműködés kialakítása** a gyakorlati képzőhelyekkel, ahol iskola és szakmaspecifikusan **érdemes meghatározni egységes minimumkövetelményeket**. A szakképzés céljának figyelembevételével fontos olyan **élő, személyes kapcsolatot kialakítani** a gyakorlati képzőhelyekkel, amelyek lehetővé teszik a fiatalok szakmai előrehaladásának nyomonkövetését a gyakorlatok során is. Ennek keretében a kapcsolattartók nem csak a fiatalok munkahelyi és munkaerőpiaci beilleszkedését támogathatják, hanem szükség szerint a fogadó intézményeket is felkészíthetik (pl. pedagógiai, módszertani alapok, adminisztratív feladatok) a tanulók foglalkoztatására, integrálására. E folyamatban **ösztönző és mediátor szerepet tölthetnek be a különböző szakmai és érdekképviseleti szervezetek** különféle szolgáltatások és képzések biztosításával.

A szakképzés minősége tovább emelhető a **vállalatok, vállalkozások nagyobb szerepvállalásával**. Ez megjelenhet akár az **eszközök, berendezések biztosításával, szakmai képzések, előadások vállalásával**, vagy akár a **szakmai oktatók szakmai vagy anyagi támogatásával**.

A végzett diákok számára a szakmában, ágazatban való megmaradást azt jelentheti, ha **pontos jövőképpel, karriercélokkal** rendelkeznek. Ennek **megalapozása a szakképzés időszakában nélkülözhetetlen**, miközben olyan **életpályaépítési és életvezetési kompetenciákat sajátítanak el** (pl. tervezési készség, döntési kompetencia, önmenedzselés, konfliktuskezelés, problémamegoldás), amelyek a későbbi teljes életpályájukra kihat(hat).

Jó karrierdöntéseket akkor hozhatnak, ha pontos és reális információkkal rendelkeznek a munka világról és a munkaerőpiaci folyamatokról. Ismernünk kell lehetőségeinket, karrieresélyeinket, az egyes szakmai életpályák előnyeit és nehézségeit. Az ebben az időszakban biztosított, a **terület-, térség- és ágazatspecifikus naprakész információk** nagyban megkönnyíthetik a lehetőségek közötti eligazodást.

Azonban nem csak a munkaerőpiaci információk hozzáférhetősége elsődleges szempont az ágazat jövője szempontjából: ugyanannyira fontosak a **szakmai – módszertani információk elérhetősége** is. Nyomdaipari tan-és szakkönyvek létrehozása, ágazati szintű elemzések, hazai és nemzetközi kutatási és fejlesztési eredmények közreadása nem csupán a szakképzés minőségét javíthatja, hanem az ágazat munkavállalóinak is segítséget jelenthet ismereteiknek frissen tartásában, szakmai képzések, átképzések megalapozásában. A **közös tudásplatform létrehozása, a tudásmegosztás ösztönzése** a nyomdaipari ágazat megerősödését támogathatja, miközben a szereplők közötti együttműködést és párbeszédet is bátoríthatja. A szakmai programok, platformok XXI. századi formájának megtalálása (a meglévő írott kiadványok, szaklapok mellett), a tudásmegosztás- tudásmenedzsment új megoldásainak feltárását szorgalmazzák, hogy a felhalmozott **tudás és információ minden, az ágazatban dolgozó szakember számára elérhető** legyen. E folyamatban a szakmai szervezetek szerepe elengedhetetlen.

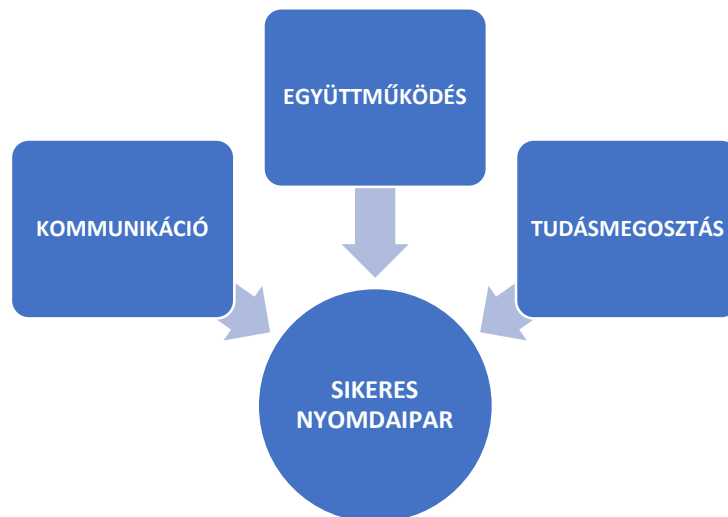
Fontos, hogy a **szakmai és egyéb szolgáltató szervezetek tegyék minél láthatóbbá tevékenységüket**, hogy a szoros kapcsolat és utánpótlás biztosítása akár már a szakmai oktatás során kialakuljon. A **cél- és célcsoportspecifikus szolgáltatások kialakítása és elérhetőbbé tétele** nagyban segíthetik egyrészt a pályakezdő szakembereket az elindulásban, másrészt a munkavállalók megtartását a nyomdaiparban.

A nyomdaipar jövője szempontjából az utánpótlás problémája mellett legalább akkora jelentőséggel bír a **munkaerő megtartása**, a folyamatosan változó és bővülő készségigények miatt pedig az **élethosszig tartó tanulási lehetőségek biztosítása**. A munkába álló fiatalok számára elengedhetetlen egy megfelelő **életpályamodell kialakítása és bemutatása**, amely feltárja az iparágban rejlő számtalan specializációs lehetőséget, a folyamatos fejlődési utakat, a

szakmai kibontakozás feltételrendszerét. Ezért olyan **gyakorlatorientált, piacképes ismereteket biztosító képzési programok** összeállítása javasolt, amelyek a tanulás frisstő hatásán túl segíthetik a szolgáltatási, illetve a munkaerőpiaci igények kielégítését és a rugalmas alkalmazkodást. E folyamatba érdemes bevonni a munkáltatókat is, hogy a kialakításra kerülő képzés paletta **valós és naprakész nyomdaipari elvárásokra reflektáljanak**.

Érdemes rendszeresen **ágazatszintű felmérést készíteni** a munkaerő összetétele, képzettségi szintje és kompetencia térképének feltárásához, amely alapján a **potenciális életpályaminták, karrierutak azonosíthatók lehetnek**. Már számtalan jó példa van a szakma kiválóságainak elismerésére, azonban **életútjaik széleskörű bemutatása, példa értékű programok, fejlesztések népszerűsítése** inspirálóan hathatnak az ágazat minden szereplője számára.

A munkaerő megtartásának és ágazatban tartásának további fontos eszköze lehet a **megfelelő motivációs és ösztönzési rendszer kialakítása**, valamint olyan **szakmai és közösségi programok** biztosítása, amelyek támogatják a szakemberek hosszútávú elköteleződését.

70. ábra: A nyomdaipar fejlesztésének lehetséges fókuszai

Összességében látható, hogy a fenti javaslatok leginkább három fő üzenetet hordoznak magukban, amelyek a **kommunikáció, az együttműködés és a tudásmegosztás**. E három sarokpont és tevékenységegyüttes garantálhatja a nyomdaipari ágazat jövőjét és az utánpótlás biztosítását. E feladatok és folyamatokban már eddig is oroszlánrészt vállalt a Nyomda- és Papíripari Szövetség, a kijelölt célok kijelölésében, elérésében, a feladatok megvalósításában várhatóan a jövőben is kulcsszereplő lesz.

V. ÖSSZEGZÉS

11 Összegzés

Jelen dokumentum a GINOP-5.3.5-18 „Munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség fejlesztését célzó tematikus projektek megvalósításának támogatása” című pályázatból megvalósuló „Print: a Te jövőd 2.0” program összefoglaló tanulmánya és javaslatcsomagja.

Megvizsgálva a nyomdaipar nemzetközi és hazai helyzetét, valamint a 2008-as gazdasági világválság és a 2019-es pandémia hatását, egyértelműen kimutatható, hogy a szektor kiugróan magas munkaerőhiánnyal küzd, legnagyobb szükség közép fokú végzettségű nyomdaipari technikusokra lenne. A felmérések alapján kitűnik az is, hogy a képzőintézetekből kikerülő végzős diákok száma töredéke az üres álláshelyek számához képest.

A szakképzett munkaerő hiánya évtizedes és egyre égetőbbé váló probléma a nyomdaipar területén. A fiatalok körében annak ellenére sem népszerűek ezek a szakmák, hogy kimondottan jól jövedelmeznek és változatos szakmai kihívásokat kínálnak, igazi hivatássá tudnak válni. A projekt célja éppen ezért a fiatalok nyomdaipar iránti érdeklődésének felkeltése, munkaerőpiaci alkalmazkodóképességet fejlesztő programok megalapozása volt.

A Nyomda- és Papíripari Szövetség társszervezetekkel összefogva évek óta azon dolgozik, hogy a nyomdász szakmát újból vonzóvá, népszerűvé tegye a fiatalok szemében. Elmondhatjuk, hogy az elindított kampányok hatására egyre több fiatal figyel fel a szakmában rejlő lehetőségekre, de ez a javuló tendencia még mindig nem elég ahhoz, hogy a nyomdaipar jövője humán erőforrás szempontból biztosítva legyen.

A felmérésekből kitűnik, hogy a „Print: a Te jövőd” keretprogramon belül megkezdett hatásos kampányok folytatása mellett fontos tényező lehet a diákok életpályatervezési készségének fejlesztése és komoly motiváció lehet a pályakezdők számára kidolgozott karrierprogram is.

Mivel a végső cél nemcsak az, hogy csökkenjen a jelenleg tapasztalható munkaerőhiány, hanem az is, hogy a nyomdaipari cégeknél hivatásuk iránt elkötelezett, jól képzett szakemberek dolgozzanak, a szakmai identitást kompetencia alapú, korszerű ismereteket biztosító képzések bevezetésével lehet mélyíteni.

Az eredmények alapján láthatjuk, hogy számos jó gyakorlat, program áll ma már rendelkezésre, amelyek megosztása, disszeminálása és fejlesztése meghatározhatja az ágazat szakmai jövőjét. Ezen programok sajátja az élményszerűség, amely továbbra is meghatározó a fiatalok ágazathoz

„Print: a Te jövőd 2.0” program

vonzásához. Fontos, hogy már a toborzás során is legyen alkalmuk a fiataloknak megismerkedni a lehetséges életpályákkal, karrieresélyekkel, ezzel is erősítve az ágazathoz / szakmához való kötődést. A folyamatok összehangolását nagyban segíthetik a szereplők együttműködése és a szakmai hálózatok kialakítása és megerősítése, amelyek a feladatok megosztása mellett az ágazati identitást is fejleszthetik.

A dokumentum rámutat arra, hogy a tervezett képzési programok sikerének letéteményese a képzési igények pontos felmérése, a kereslet-orientált képzési programok kialakítása, valamint a képzések megvalósításának összehangolása és rendszeres monitorozása.

A jelen dokumentumban bemutatott kutatási eredmények alkalmasak lehetnek a nyomdaiipar munkaerőellátásával kapcsolatos problémáinak feltérképezéséhez, valamint a kapcsolódó javaslatok megfogalmazásához és azok megvalósítását támogató akciótervek összeállításához.

12 Felhasznált források

- Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (2011) Vélemény „A tekercofszet és a rotációs mélynyomás technológiáját használó európai nyomdászati ágazat racionalizálását célzó európai politika” tárgyban
- Faludi Viktória (2021) 4. láttelep - felmérés a nyomdaipari vállalkozások helyzetéről a koronavírus 3. hulláma alatt, in: Magyar Grafika 2021/2, pp.7-11.
- Faludi Viktória (2020) 3. láttelep - a koronavírus-járvány hatása a nyomdaiparra in: Magyar Grafika 2020/5, pp.31-35.
- Intergraf (2021) Activity Report 2020-2021
- Intergraf et al. (2013) Az európai nyomdaipar jövője – a mi kezünkben van // Mit mond az iparág
- Intergraf (2021) Economic Report - Evolution of the European graphic industry
- Intergraf (2021): European Book Market- Market report 2021
- KSH (2021) Helyzetkép az iparról, 2020
- Magyarország Kormánya (2021) Magyarország konvergencia programja 2021-2025
- Nyomda- és Papíripari Szövetség (2021) A fiatalok a nyomdaiparban – online kérdőíves felmérés
- Nyomda- és Papíripari Szövetség (2019) Az európai és magyar nyomdaipar gazdasági teljesítménye
- Nyomda- és Papíripari Szövetség (2020) COVID-19 járvány várható hatása a nyomda- és papíriparra (Összefoglaló jelentés)
- Nyomda- és Papíripari Szövetség (2020) COVID-19 járvány hatásai a nyomdaiparban
- Nyomda- és Papíripari Szövetség (2017) Szakképzés: cselekvési terv 2017. évre
- Peller Katalin (2016) Összefoglaló az ágazati munkaerőhiány gyors felméréséről

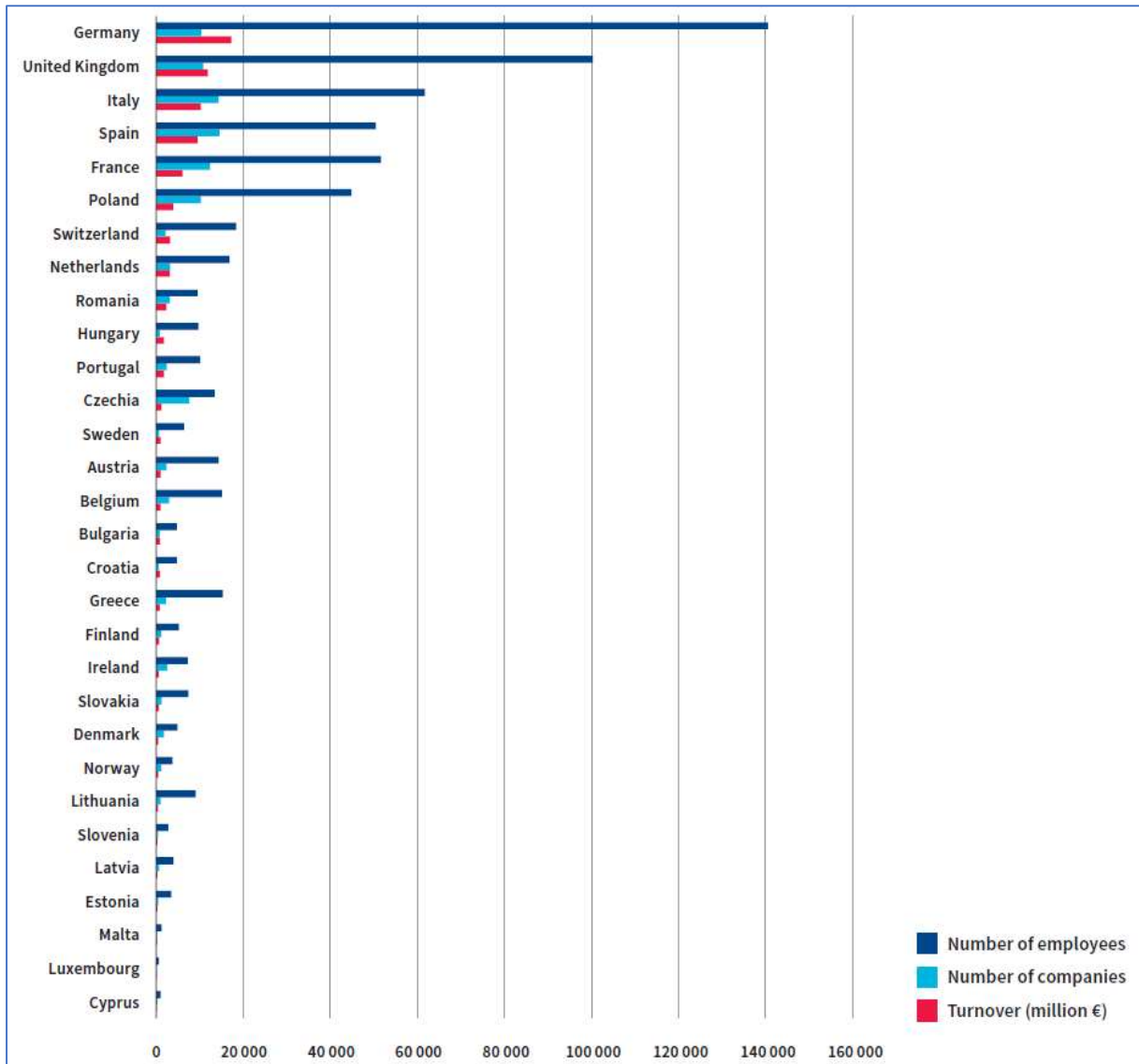
Internetes hivatkozások (a hivatkozások letöltésének utolsó dátum: 2021.10.15.)

- EuroStat <https://ec.europa.eu/eurostat>
- IKK <https://ikk.hu/>
- KSH <https://www.ksh.hu/>
- Magyar Grafika Online <https://mgonline.hu/>
- Nyomda- és Papíripari Szövetség <http://www.fedprint.hu/>
- Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület (PNYME) <https://www.pnyme.hu/>
- Statista <https://www.statista.com/>
- Szakképzés <https://szakkepzes.ikk.hu/>

13 Mellékletek

1. melléklet: Az európai nyomdaipar profil szerinti megoszlása (EU-27+UK+CH+NO, 2018)
..... 103
2. melléklet: Az ipari termelés értéke alágak szerint havonta, évkezdettől kumulált [folyó áron, millió Ft]..... 104
3. melléklet: A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete nemzetgazdasági áganként, havonta, valamint havi és negyedévente kumulált 105
4. melléklet: A kérdőíves felmérés kérdéssora 106
5. melléklet: A munkáltatói interjúk kérdéssora 112
6. melléklet: A fókuszcsoportos interjúk kérdéssora 114
7. melléklet: A Nyomda- és Papíripari Szövetség Tavaszai Gazdasági Konferenciájának programja (2022. 05.05.)..... 115

1. melléklet: Az európai nyomdaipar profil szerinti megoszlása (EU-27+UK+CH+NO, 2018)

Forrás: Intergraf: Economic Report - Evolution of the European graphic industry (2021) p.20.

„Print: a Te jövőd 2.0” program

2. melléklet: Az ipari termelés értéke alágak szerint havonta, évkezdettől kumulált [folyó áron, millió Ft]

Év	Időszak kód	Bányászat, kőfejtés B	Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása CA	Teljes, részlet és bódemék gyártása CB	Feldolgozó, papírtermék gyártása, nyomda tevékenység CC	Közlekedés, közlekedésszolgáltatás CD	Vegyipar, kémia, termékei gyártása CE	Gyógyászati termékek gyártása CF	Építéskészítési, építéskészítő termékek gyártása CH	Építéskészítési, építéskészítő termékek gyártása CI	Számítógépes elektronika, optika termékek gyártása CJ	Villamos berendezés gyártása CK	Cső, fém bontóanyagok gyártása CL	Jelműanyagok, műanyagok gyártása CM	Egyéb feldolgozó ipari termékek gyártása CN	Feldolgozó ipari termékek gyártása CO	Villamosenergia, gőz, hőenergia, légkondicionálás D	Építéskészítési, építéskészítő termékek gyártása DO
Havonta																		
2017.	január	3 659	214 686	35 228	69 614	97 381	127 392	46 163	158 887	162 726	263 403	96 284	147 924	619 760	63 533	2 122 910	148 584	2 275 013
	február	4 215	206 338	36 874	70 238	100 820	125 856	72 200	168 249	170 732	253 291	101 201	165 738	660 338	63 533	2 217 740	111 762	2 333 748
	március	9 234	233 904	74 951	140 874	208 497	251 949	148 524	336 147	341 464	506 582	192 402	321 476	1 320 676	127 066	4 435 480	223 524	4 658 999
	április	9 716	235 304	78 561	145 541	212 520	260 889	152 520	344 396	346 196	512 973	203 604	336 147	1 657 352	127 066	4 787 229	235 048	5 022 277
	május	8 647	251 027	83 835	105 866	230 866	338 002	162 765	368 689	369 756	528 577	210 424	381 298	1 838 650	127 066	5 114 000	250 000	5 364 000
	június	9 059	255 057	39 218	81 713	97 012	134 122	74 391	97 525	109 518	205 767	176 436	181 298	745 802	127 066	5 241 000	260 000	5 501 000
	július	8 212	253 645	33 476	73 248	83 911	107 259	89 376	84 836	101 879	231 388	148 011	180 288	1 015 436	127 066	5 368 000	270 000	5 638 000
	augusztus	9 330	276 557	33 628	74 387	90 419	127 365	83 388	101 879	120 000	202 900	150 222	148 011	1 163 436	127 066	5 495 000	280 000	5 775 000
	szeptember	7 697	273 165	41 346	85 308	101 619	126 025	75 979	204 477	207 138	300 539	173 351	207 138	1 370 573	127 066	5 622 000	290 000	5 912 000
	október	9 169	283 001	37 974	83 011	105 327	140 747	79 944	208 762	212 419	299 943	187 806	207 138	1 577 711	127 066	5 749 000	300 000	6 049 000
	november	8 959	270 798	36 602	76 602	112 453	134 862	83 258	208 353	212 419	318 376	177 779	207 138	1 784 850	127 066	5 876 000	310 000	6 186 000
	december	9 653	276 334	35 354	76 704	112 453	134 862	83 258	208 353	212 419	318 376	177 779	207 138	1 991 988	127 066	6 003 000	320 000	6 323 000
2018.	január	7 330	243 130	37 344	82 057	117 469	140 113	74 979	208 052	197 785	279 591	164 651	153 968	1 654 436	127 066	6 130 000	330 000	6 460 000
	február	7 244	239 743	38 023	79 808	97 316	145 293	74 773	206 661	208 320	282 734	173 679	153 968	1 807 573	127 066	6 257 000	340 000	6 597 000
	március	9 653	255 112	38 883	87 318	116 911	158 129	72 175	220 173	220 009	305 428	107 867	164 844	1 972 711	127 066	6 384 000	350 000	6 731 000
	április	11 181	240 260	39 044	83 968	117 465	160 987	73 380	224 957	216 609	384 514	111 531	146 320	2 119 146	127 066	6 511 000	360 000	6 868 000
	május	13 025	295 209	37 607	91 008	125 060	160 021	80 238	241 919	239 162	300 017	125 530	147 347	2 266 493	127 066	6 638 000	370 000	7 005 000
	június	12 884	272 240	41 068	93 583	130 377	159 025	81 535	243 996	238 141	328 141	127 546	159 077	2 425 570	127 066	6 765 000	380 000	7 142 000
	július	14 307	276 322	42 354	96 704	139 424	129 244	80 453	243 996	238 141	328 141	127 546	159 077	2 584 647	127 066	6 892 000	390 000	7 279 000
	augusztus	15 337	270 522	38 358	90 236	149 152	127 686	81 535	243 996	238 141	328 141	127 546	159 077	2 743 724	127 066	7 019 000	400 000	7 416 000
	szeptember	15 325	298 851	38 874	89 466	159 834	138 861	70 366	247 112	239 517	328 384	125 128	153 947	2 902 801	127 066	7 146 000	410 000	7 553 000
	október	15 582	300 308	38 704	89 466	152 363	150 234	70 453	262 254	244 188	351 636	127 210	153 947	3 056 878	127 066	7 273 000	420 000	7 690 000
	november	14 719	290 164	38 762	94 447	133 673	144 651	80 355	248 068	231 973	360 887	129 353	149 456	3 206 955	127 066	7 400 000	430 000	7 827 000
	december	11 626	259 063	29 653	78 328	110 683	126 534	59 714	181 123	192 240	234 059	94 488	138 731	3 345 726	127 066	7 527 000	440 000	7 964 000
2019.	január	9 063	281 295	36 091	81 881	113 081	143 285	73 790	216 351	216 394	300 127	133 268	151 049	3 494 803	127 066	7 654 000	450 000	8 101 000
	február	12 838	249 547	35 478	89 904	103 209	133 223	73 790	229 237	229 582	297 504	130 010	153 797	3 648 500	127 066	7 781 000	460 000	8 238 000
	március	16 306	275 615	36 101	86 303	113 113	148 156	80 453	243 996	238 141	328 141	127 546	159 077	3 807 573	127 066	7 908 000	470 000	8 375 000
	április	15 337	276 322	38 354	90 236	139 424	129 244	80 453	243 996	238 141	328 141	127 546	159 077	3 966 647	127 066	8 035 000	480 000	8 512 000
	május	16 163	298 122	37 614	102 112	143 841	150 527	86 076	266 405	250 200	326 918	150 159	166 268	4 125 724	127 066	8 162 000	490 000	8 649 000
	június	16 775	285 885	35 143	89 875	119 917	141 524	87 175	215 950	215 950	317 079	133 962	159 159	4 284 803	127 066	8 289 000	500 000	8 786 000
	július	16 611	309 864	35 162	94 221	123 265	123 621	88 795	256 033	239 681	327 932	146 773	153 146	4 437 949	127 066	8 416 000	510 000	8 923 000
	augusztus	15 708	300 325	29 328	89 667	117 911	119 260	67 724	235 573	201 989	329 525	134 116	133 628	4 591 026	127 066	8 543 000	520 000	9 060 000
	szeptember	17 130	344 318	37 014	106 133	135 269	135 829	81 744	262 029	238 870	384 717	164 861	160 598	4 750 103	127 066	8 670 000	530 000	9 197 000
	október	11 661	314 865	34 514	91 075	132 805	139 785	88 888	259 573	238 870	384 717	164 861	160 598	4 909 180	127 066	8 797 000	540 000	9 334 000
	november	11 661	314 865	34 514	91 075	132 805	139 785	88 888	259 573	238 870	384 717	164 861	160 598	5 068 257	127 066	8 924 000	550 000	9 471 000
	december	8 010	301 714	36 078	87 465	123 833	142 445	76 988	222 222	198 721	328 729	169 374	157 076	5 227 334	127 066	9 051 000	560 000	9 601 000
2020.	január	9 233	300 146	36 078	87 465	123 833	142 445	76 988	222 222	198 721	328 729	169 374	157 076	5 386 409	127 066	9 178 000	570 000	9 738 000
	február	11 741	340 123	37 222	101 068	66 033	147 586	88 814	257 987	233 705	368 101	182 238	167 655	5 545 584	127 066	9 305 000	580 000	9 865 000
	március	12 411	279 382	20 518	99 887	53 848	110 914	85 463	204 160	189 869	237 591	130 805	139 223	5 704 759	127 066	9 432 000	590 000	9 992 000
	április	13 604	280 527	24 377	99 415	56 806	105 833	85 465	211 236	198 488	267 246	137 628	139 223	5 864 000	127 066	9 559 000	600 000	10 119 000
	május	11 146	308 217	30 731	94 678	84 832	117 683	85 070	233 647	191 367	343 708	150 094	163 951	6 023 175	127 066	9 686 000	610 000	10 246 000
	június	10 988	330 303	28 008	93 432	101 843	141 101	87 986	241 219	186 850	313 313	151 442	163 951	6 182 350	127 066	9 813 000	620 000	10 373 000
	július	10 869	317 826	26 008	90 346	101 843	141 101	87 986	241 219	186 850	313 313	151 442	163 951	6 341 525	127 066	9 940 000	630 000	10 500 000
	augusztus	10 689	317 826	26 008	90 346	101 843	141 101	87 986	241 219	186 850	313 313	151 442	163 951	6 500 700	127 066	10 067 000	640 000	10 627 000
	szeptember	12 301	361 838	34 624	104 115	95 740	138 413	83 975	273 163	238 158	453 531	200 665	169 165	6 660 875	127 066	10 194 000	650 000	10 751 000
	október	11 542	346 506	31 944	107 318	88 919	163 665	82 192	268 998	232 175	439 254	202 090	169 165	6 820 050	127 066	10 321 000	660 000	10 878 000
	november	11 567	324 877	33 227	106 083	97 170	155 359	92 095	268 700	235 455	431 041	229 119	179 765	6 979 225	127 066	10 448 000	670 000	10 995 000
	december	11 021	307 689	27 056	94 330	101 841	157 150	82 421	211 508	198 379	309 039	183 380	165 968	7 138 400	127 066	10 575 000	680 000	11 112 000
2021.	január	7 100	3															

4. melléklet: A kérdőíves felmérés kérdéssora

Tisztelt Válaszadó!

A „Print: a Te jövőd 2.0” című projekttel a Nyomda- és Papíripari Szövetség azt a célt tűzte ki, hogy az ágazatban várható munkaerő-igények átalakulása, a munkáltatói és munkavállalói igények széleskörű feltárása alapján minél több szakképzésben tanuló, munkaerőpiacra történő belépés előtt álló fiatal számára megmutassa, milyen elhelyezkedési és karrier lehetőségeket rejt a hazai nyomdaipar. Jelen felmérés is ezt a célt szolgálja.

A válaszadás önkéntes és anonim, a kérdőív kitöltése mindössze 10-15 percet vesz igénybe. Az adatok összesítve kerülnek feldolgozásra, azok alapján a kitöltők / szervezetek nem azonosíthatók. A felmérés eredményeit a Nyomda- és Papíripari Szövetség 2022. tavaszán közzéteszi honlapján, illetve tagsága számára közvetlenül eljuttatja.

Kérjük, hogy értékes válaszaival segítse a kutatás sikerét!

A szervezetre vonatkozó kérdések

1. Hol van az Önök vállalatának székhelye?

☐ Budapest	☐ Észak-Magyarország
☐ Dél-Alföld	☐ Közép- Dunántúl
☐ Dél-Dunántúl	☐ Nyugat- Dunántúl
☐ Észak-Alföld	☐ Pest megye

2. Mekkora a vállalat foglalkoztatottjainak létszáma?

☐ 9 vagy kevesebb fő	☐ 50-249 fő között
☐ 10-49 fő között	☐ 250 főnél több

3. A szervezet fő profilja

- Nyomda, kötészet, egyéb nyomdai tevékenység
- Beszállító: alap- és segédanyag forgalmazás
- Beszállító: gépforgalmazás, szerviz, alkatrész forgalmazás
- Papíripari gyártó, papír feldolgozó
- Egyéb.....

4. A Szervezet tagja a Nyomda- és Papíripari Szövetségnek?

☐ Igen	☐ Nem tudja/nem válaszol
☐ Nem	

Az ágazat és a szervezet helyzetére vonatkozó kérdések

5. Hogyan ítéli meg az ágazat jelenlegi helyzetét?

- Kiváló
- Megfelelő
- Problémás
- Kilátástalan
- egyéb.....

6. Tapasztalt változást a vállalat árbavételében a koronavírus világjárvány miatt az elmúlt 1,5 évben a korábbi időszakhoz képest?

- 10 % alatti csökkenést
- 10-30% csökkenést
- 31-50 % csökkenést
- 50 %-nál nagyobb csökkenést
- Növekedést tapasztalt
- Nem tapasztalt változást
- Nem tudja/nem válaszol

7. A következő 3-6 hónapos időszakra milyen változásra számít vállalat árbevételeiben a koronavírus világjárvány hatása miatt?

- 10 % alatti csökkenés
- 10-30% csökkenés
- 31-50 % csökkenés
- 50 %-nál nagyobb csökkenés
- Növekedésre számít
- Nem számít változásra
- Nem tudja/nem válaszol

8. Mit gondol, a következő 1-3 évben az alábbi tényezők mekkora befolyással lesznek a nyomdaipar teljesítményére? Kérjük, hogy az egyes tényezők hatását ötfokozatú skálán jelölje, ahol 1 jelenti, hogy egyáltalán nem lesz hatással, 5 pedig azt, hogy jelentős hatással lesz majd rá.

TÉNYEZŐ	1	2	3	4	5
Globalizáció					
Munkaerő rendelkezésre állása					
COVID-19 világjárvány					
Technológiai változások					
Környezettudatosság erősödése (műanyag helyett papír)					
Digitalizáció erősödése					
Alapanyag ellátottság (pl. papírhiány)					
Háborús konfliktusok					
Egyéb.....					

A szervezet munkaerő összetétele

9. Hogyan jellemezné szervezete munkaerő összetételét? Több válasz is bejelölhető!

- Az idősebb, 50 év feletti munkavállalók vannak többségben
- A szervezet kiegyenlített a korosztályi megoszlást tekintve.
- Fiatalos a kollektíva, többségében a 40 év alatti korosztály van jelen.
- A szakképzett munkavállalók inkább az idősebb korosztályban vannak jelen.
- A szakképzett munkavállalók inkább a fiatalabb korosztályban vannak jelen.
- A szakképzett munkavállalók egyaránt megtalálhatók a fiatalabb és az idősebb korosztályban is.
- A munkatársak többsége motivált az új ismeretek elsajátítására.
- A munkatársak többségét nehéz beiskolázni, új módszereket, technikákat megtaníttatni.
- A munkavállalók többsége legalább 5 éve dolgozik a szervezetünknel.
- A munkavállalók többsége kevesebb, mint 5 éve dolgozik a szervezetünknel.
- egyéb.....

10. Az Önök szervezetében melyek a leggyakoribb problémák a humán erőforrással kapcsolatban? Több válasz is megjelölhető!

- Magas a fluktuáció
- Kevés a szakképzett munkaerő
- A munkatársak jelentős része (min 20%) elavult ismeretekkel rendelkezik, fejlesztésre, továbbképzésre szorulnak.
- Viszonylag magas a pályaelhagyók aránya.
- A munkaerőutánpótlás nem biztosított
- A beszerzett új gépek, technológiák kezelésére nincs szakképzett munkaerő
- Egyéb.....

11. Melyek azok a munkakörök, amelyeket a legnehezebb betölteni? Kérjük, sorolja fel azokat!

.....
.....
.....
.....

12. Az új munkaerőt leginkább... (maximum 3 válasz jelölhető meg)

- ... hirdetés útján találom meg
- ... specialistával (fejvadász, közvetítő) kutatom fel
- ... ajánlás útján találom
- külső szervezetek (pl. kormányhivatal) közvetítik hozzám
- a szakképző intézményekből közvetlenül veszem fel
- nem veszek fel új munkaerőt
- egyéb.....

Szakképzéssel való kapcsolat

13. Milyen rendszerességgel működnek együtt a szakképzés intézményeivel?

- Alkalmanként
- Rendszeresen (évi több alkalommal)
- Szorosan (folyamatos kapcsolattartás)
- Nem működünk együtt velük
- Nem tudja/ nem válaszol

14. Milyen területen működnek együtt a szakképzés intézményeivel? Több válasz is megjelölhető!

- Duális képzés külső partnereként
- Pályaorientációs/ toborzási feladatok kapcsán
- Pályaszocializációs tevékenységek során (pl. üzemlátogatás biztosítása a tanulóknak)
- Nyílt napokon meghívott előadók
- Állásbörze
- Egyéb,
- Nem működünk együtt
- Nem tudja, nem válaszol

Jövőbeni elképzelések, tervek

15. Milyen stratégiai tervekkel rendelkeznek a következő 1-3 évben? Több válasz is megjelölhető!

- Kapacitásbővítés- új telephely
- Kapacitásbővítés- új termék
- Technológiai fejlesztés- új gépek, berendezések beszerzése
- Piacbővítés- területi és megrendelői
- Megszerzett pozíció megerősítése
- Egyéb.....
- Nem tudja/nem válaszol

16. Mindez milyen hatással van a humánerőforrásra?

- Várhatóan munkaerő létszám bővítést von maga után
- Várhatóan nem lesz hatással a munkaerőállományra
- Várhatóan munkaerő létszámcsökkentést von maga után
- nem tudja/ nem válaszol

Pilot program elemei

17. A Nyomda- és Papíripari Szövetség mentor program bevezetését tervezi, amely során a szakképzésben tanulóknak lehetőségük nyílna valós munkahelyi környezetben betekinteni a kapcsolódó folyamatokba, funkciókba, munkakörökbe. Az Önök szervezete részt venne egy ilyen programban fogadó intézményként?

- Igen
- Nem
- Nem tudom/nem válaszol

18. A Nyomda- és Papíripari Szövetség előzetes felmérése alapján a kapcsolódó ágazatokkal, szakmákkal (pl. gépészet, gépgyártás) való szoros együttműködés és rövid idejű átképzések, valamint specializációk felvételének lehetősége a szakmai oktatás során enyhíthetné az utánpótlásban megmutatkozó szakemberhiányt. Egyetért a fenti elképzeléssel?

- Igen
- Nem
- Nem tudom/nem válaszol

Az Önök szervezete kiegészítő képzés mellett fogadna más ágazatból is szakmai gyakorlatra fiatalot?

- Igen
- Nem
- Nem, eddig sem fogadtunk szakmai gyakorlatra fiatalot.
- Nem tudom/nem válaszol

Együttműködés

19. Amennyiben szeretne a programról (Print a te jövőd 2.0) vagy a felmérés eredményéről, illetve a Nyomda- és Papíripari Szövetség tevékenységéről bővebbet is megtudni, itt adhatja meg elérhetőségét. (név, e-mailcím, telefon) Az adatok feldolgozását követően munkatársaink ezen az elérhetőségen fogják keresni Önt.

.....
.....
.....

Köszönjük, hogy a kérdőív kitöltésével segítette a munkánkat!

5. melléklet: A munkáltatói interjúk kérdéssora

1. **Kérem, mutassa be az Ön által képviselt szervezetet!** -A szervezettel kapcsolatos főbb adatok (alapítás, tulajdonosi kör, ellátott terület, főbb profil, térségben betöltött szerep stb.)
2. **Hogyan ítéli meg az ágazat jelenlegi helyzetét?**
 - a. Milyen tendenciák jellemezték az ágazatot az elmúlt időszakban?
 - b. Hogyan befolyásolta mindezt a COVID-19 világjárvány? Lesz hatással az iparágra a nemzetközi háborús helyzet?
 - c. Megítélése szerint milyen főbb trendek várhatóak rövid és hosszú távon az ágazatban? Miért?
3. **A szervezet munkaerő kihívásai**
 - a. Milyen a szervezet humán erőforrás összetétele? (létszám, képzettség, végzettség, munkakör, szervezeti felépítés stb.)
 - b. Milyen a kapacitáskihasználtság? Van jelenleg betöltetlen üres álláshely? Ha igen, mióta és miért? (és milyen munkakörben?)
 - c. Mennyire nehéz a feladatellátáshoz szükséges humán erőforrást biztosítani? Vannak olyan munkakörök, feladatok, amelyek betöltése nehézségekbe ütközik? Ha igen, melyikben és miben látja ennek okát?
 - d. Hogyan és milyen csatornákon keresik a szükséges munkaerőt? Milyen sikerrel? (általában mennyi ideig hirdetnek az egyes munkakörökben, mekkora a jelentkezési arány?)
 - e. Mennyire jelentős a szervezetben a fluktuáció?
 - f. Hogyan látja az ágazat munkaerő-utánpótlás biztosítottságát?
4. **A szervezet kapcsolata a szakképzéssel**
 - a. A szervezet rendelkezik együttműködéssel a szakképzés intézményeivel? Miért?
 - b. Vannak meglévő szakmai programok, jó gyakorlatok? Vállalnak szerepet a pályaorientációs (toborzás) és pályaszocializációs feladatokban?
 - c. Mennyire vesznek részt a duális képzésben? Vállalnak szakmai gyakorlatra (felsőoktatás) fiatalokat? Miért?
 - d. Mit gondol a felnőttek képzéséről/átképzéséről, mint az utánpótlás biztosításának lehetséges módjáról?
5. **Pilot program**
 - a. A Nyomda- és Papíripari Szövetség mentor program bevezetését tervezi, amely során a szakképzésben tanulóknak lehetőségük nyílna valós munkahelyi környezetben betekinteni a kapcsolódó folyamatokba, funkciókba, munkakörökbe. Az Önök szervezetét érdekelné ez a lehetőség?
 - b. A Nyomda- és Papíripari Szövetség előzetes felmérése alapján a kapcsolódó ágazatokkal, szakmákkal (pl. gépészet, gépgyártás) való szoros együttműködés és rövid idejű átképzések, valamint specializációk felvételének lehetősége a szakmai oktatás során enyhíthetné az utánpótlásban megmutatkozó szakemberhiányt. Mit gondol az alábbi elképzelésről?
 - c. Mit gondol, milyen feltételek mellett tudná a szervezet vállalni a programokba (egyikbe vagy mindkettőben) való bekapcsolódást? (támogatás, program időtartama, jellege stb.)

- d. Ismer olyan hazai jó gyakorlatot, elképzelést, amely enyhíthetné a munkaerőutánpótlásban érzékelhető hiányt? kérem, mutassa be!
6. **A szervezet milyen jövőképpel, stratégiai céllal rendelkezik?** (Milyen célokat tűztek ki a következő 5-10 évre?)
- Terveznek kapacitásbővítést? Ha igen, milyen jellegűt és milyen forrásból?
 - Amennyiben lesz, a tervezett kapacitásbővítés milyen hatással lesz a humán erőforrásra?
 - Ha lehetne 3 kívánsága a szervezetének számára, mi lenne az?

6. melléklet: A fókuszcsoporthoz tartozó interjúk kérdéssora

Bevezetés

A „Print: a Te jövőd 2.0” című projekttel a Nyomda- és Papíripari Szövetség azt a célt tűzte ki, hogy az ágazatban várható munkaerő-igények átalakulása, a munkáltatói és munkavállalói igények széleskörű feltárása alapján minél több szakképzésben tanuló, munkaerőpiacra történő belépés előtt álló fiatal számára megmutassa, milyen elhelyezkedési és karrier lehetőségeket rejt a hazainyomdaipar. Ehhez kapcsolódva készül a jelen felmérés is. Köszönjük az együttműködést.

Kérdések

1. Bemutakozás

- a. Kérlek, mutakozzatok be (név, évfolyam). Miért választottátok ezt a szakmát és ezt az iskolát?
- b. Családban, rokonságban volt/van olyan, aki ezen a területen dolgozott/dolgozik?
- c. Hol, hogyan ismerkedtetek meg a szakmával? Hogyan figyeltetek fel rá?

2. A szakképzés sajátosságai

- a. Mennyire követitek nyomon az átalakuló szakképzés rendszerét? Mit gondoltok, mindez hogyan hat rátok?
- b. Milyennek ítélték meg a szakképzés jelenlegi helyzetét? Megéri szakmát tanulni?
- c. Hogyan látjátok az elméleti/ gyakorlati képzés arányát, körülményeit?
- d. Milyen nehézségekkel találkoztok a képzés során?
- e. Van olyan siker, eredmény, amire büszkék vagytok?

3. Kapcsolat a munkaerőpiaccal

- a. Mennyire (volt) nehéz gyakorlati helyet (duális partnert) találni? Ki, mi segített ebben?
- b. Milyennek ítélték meg az intézményen kívüli gyakorlatok hasznosságát?
- c. Hogyan látjátok, mennyire lesz könnyű/nehéz elhelyezkedni a végzést követően?
- d. Milyen keresetre / jövedelemre számítottok?

4. Mentorprogram

- a. A Nyomda- és Papíripari Szövetség mentor program bevezetését tervezi, amely során a szakképzésben tanulóknak lehetőségük nyílna valós munkahelyi környezetben betekinteni a kapcsolódó folyamatokba, funkciókba, munkakörökbe. Érdekelne benneteket ez a lehetőség?
- b. Mit gondoltok, milyen feltételek mellett tudnátok vállalni a programba való bekapcsolódást? (Távolság, időigény, juttatás stb.)
- c. Mit gondoltok, kinek (évfolyam) lehet hasznos egy ilyen program. Miért?

5. Jövőbeni elképzelések, tervek

- a. Hol, hogyan képzelitek el magatokat 5 év múlva?
- b. Megfordult a fejetekben a pályaelhagyás gondolata? Miért?
- c. Mit mondanátok, hogyan ösztönöznék azokat a fiatalokat, akik erre a pályára, szakmára készülnek?

Köszönjük, hogy válaszaitokkal segítettétek a munkánkat!

7. melléklet: A Nyomda- és Papíripari Szövetség Tavaszi Gazdasági Konferenciájának programja (2022. 05.05.)

PROGRAM

2022. május 5. (csütörtök)

Tavaszi gazdasági konferencia

12:00 – 14:00	Érkezés, regisztráció, ebéd
14:00 – 14:05	Konferencia megnyitása – Dr. Peller Katalin, NYPSZ ügyvezető igazgató
14:05 – 14:30	Az elmúlt egy év – Orgován Katalin, NYPSZ elnök
14:30 – 15:00	Mi az a klaszter? – Dr. Peller Katalin, NYPSZ ügyvezető igazgató
15:00 – 15:30	Nyomdászok képzés nem szokványos módon: új pilot projekt - Dr. Peller Katalin, Szilágyi Judit, Nové Lajos BGSZC Mechatronikai Technikum
15:30 – 16:00	Kávészünet
16:00 – 16:30	Merre tart a magyar gazdaság 2022-ben? – Bod Péter Ákos egyetemi tanár
16:30 – 17:00	A nyomdaipar munkaerő piaca: GINOP pályázat kutatási eredményei – Dr. Suhajda Csilla, Enrawell csoport
17:00 – 17:30	Papírpiac 2022. – Szilágyi Jenő ügyvezető igazgató, Papyrus Hungária Zrt.
17:30 – 17:35	Konferencia lezárása – Orgován Katalin, NYPSZ elnök
17:30 – 19:30	Happy hours, wellness: szabadprogram

Gálaest

19:30 – 19:50	Welcome drink a bárban
19:50 – 21:00	Gálavacsora (büfé rendszerben)
21:00 – 21:40	Magyar Nyomdászati díj 2021 -2022. – díjátadó ünnepség
21:40 – 22:30	Jótékonysági aukció a Nyomatott Kommunikációért Alapítvány javára
22:30 – 24:00	Bár

2019. május 6. (péntek)

XLVII. közgyűlés

09:00 – 09:30	Érkezés, regisztráció, közgyűlés megnyitása
10:00 – 12:00	LII. közgyűlés (megismételt közgyűlés)
12:00 – 13:00	Hess András díjátadó ünnepség
13:00 – 14:00	Ebéd, vendégek távozása

